

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2563)

E-ISSN: 2630-0362 Vol.7 No. 3 (March 2020)

💧 วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

◆ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.,ดร.

พระราชปรีดีศักดิ์, ศ.,ดร.

พระเทพปัญญาสุธี

พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.,ดร.

พระราชปรีดีมณี, ผศ.,ดร.

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.

◆ บรรณาธิการบริหาร

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ กองบรรณาธิการ

พระครูสิริธรรมาภิรต, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

พระครูโฆสิตวิฒนานุกูล, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สีบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสัยกราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สุขแสน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❖ **ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ**

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระมหาศักดิ์ดา สิริเมธี

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

นายอภินันท์ คำหารพล

นางสาวทิพพวรรณ จันทรา

◆ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตตมาศ วิเศษสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

◆ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

◆ จัดรูปเล่ม

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

◆ พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

◆ เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2563 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 7 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2564) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารมหาจุฬานาครพรรณ์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 นี้ประกอบด้วย บทความวิชาการ 1 เรื่อง บทความวิจัย 7 เรื่อง ในเล่มนี้ มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ **วิเคราะห์คุณค่าความกตัญญูทเวทิตของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี** โดย พุทธพร พลรักษา, พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล และสิทธิโชค ปาณะศรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ชาวไททรงดำ ได้ย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ. 2484 - 2488) ลงสู่ภาคใต้ ได้ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในสามอำเภอ คือ อำเภอพุนพิน อำเภอบ้านนาสาร และอำเภอเคียนซา ปัจจุบันวิถีชีวิตชาวไททรงดำ ยังคงประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ วัฒนธรรม ภาษา และประเพณี มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง 2) ความกตัญญูทเวทิต เป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่งของสังคม กตัญญูทเวทิต หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กตัญญู รู้คุณท่าน ยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม ทเวทิต ตอบแทนสนองคุณท่าน 3) คุณค่าของความกตัญญูทเวทิตของชาวไททรงดำ ประกอบด้วย ด้านบุคคล ความกตัญญูทเวทิตต่อบุคคล ด้านความเชื่อ ที่ชาวชุมชนมีต่อสิ่งต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ การใช้เศรษฐกิจที่มีอยู่เป็นต้นทุนและการแปรรูปทางอัตลักษณ์ของกลุ่มเป็นรายได้ ด้านวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่อกับสังคมภายนอก ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นคุณค่าที่แสดงออกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครพรรณ์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ

(ก)

บทบรรณาธิการ

(จ)

บทความวิชาการ : Academic Article

การส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก

1

PROMOTING MEDICATION ADHERENCE IN PATIENTS WITH EPILEPSY

อารยา วชิรพันธ์ และจันทิมา ช่วยชุม

บทความวิจัย : Research Articles

การประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัด
ใหม่ทุ่งคาอำเภอรัตถุมิ จังหวัดสงขลา

15

AN APPLICATION OF FOUR BASES OF SOCIAL SOLIDARITY INTO STRENGTHENING
COMMUNITY OF WAT MAITHUNGKHA, RATTABHUMI DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

พระโสภณ โสภโณ (ทองสม), พระครูโฆสิตวิฒนานุกูล และพระครูวิจิตรศีลาจาร

วิเคราะห์คุณค่าความกตัญญูทเวทีของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอ
พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

26

AN ANALYSIS OF GRATITUDE'S VALUES OF PEOPLE FROM TAI SONG DAM, THAKHAM
SUB-DISTRICT, PHUNPIN DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE

พุทธพร พลรักษา, พระครูโฆสิตวิฒนานุกูล และสิทธิโชค ปาณะศรี

การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคม
ผู้สูงอายุ

38

AN APPLICATION OF FOUR BHĀVANĀS IN THERAVADA BUDDHISM INTO THE SOCIETY
OF ELDERLY

นวินดา นิลวรรณ, สิทธิโชค ปาณะศรี และพระครูโกศลอรธกิจ

สารบัญ (ต่อ)

การให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช THE SERVICE PROVIDING ON INFRASTRUCTURE TO PEOPLE IN THASAK SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE บุญฤกษ์ ณ นคร, ไพรัตน์ ฉิมหาดี และกันตภณ หนูทองแก้ว	50
ความรู้ พฤติกรรม และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสของผู้ทำหน้าที่ฉีดพ่น สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชกลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัด เชียงราย KNOWLEDGE, BEHAVIOR, AND CHOLINESTERASE LEVEL AMONG PESTICIDE SPRAYERS IN FARMERS, MAE SAI DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE ประจวบ เจริญพร	64
แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่าน ตาขาว จังหวัดตรัง THE GUIDELINES FOR PREVENTING THE CAUSES OF RUIN IN THE TEMPLES ACCORDING THE WHITE TEMPLE PROJECT OF YAN TA KHAO DISTRICT, TRANG PROVINCE พระวรราชพงษ์ วรธมโม (ช่วยชู)	78
กระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำทางศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี THE COMMUNICATION OF RELIGIONS LEADERS TO BUILD PEACE IN SURATTHANI โสภณ บัวจันทร์, พระปลัดนิคม ปัญญาวิชโร, พระครูปริยัติธำรงคุณ, พระปลัดสัญญา สญญโต	95
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	ณ

การส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก*

PROMOTING MEDICATION ADHERENCE IN PATIENTS WITH EPILEPSY

อารยา วชิรพันธ์

Araya Wachiraphan

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี สถาบันพระบรมราชชนก

Boromarajonani college of nursing Changwat Nonthaburi Praboromrajchanok Institute, Thailand

จันทิมา ช่วยชุม

Chanthima Chuaichum

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก

Boromarajonani college of nursing Nakhon Si Thammarat Praboromrajchanok Institute, Thailand

E-mail: waraya55@windowslive.com

บทคัดย่อ

โรคลมชักเป็นโรคเรื้อรังทางระบบประสาทที่มีการรักษาหลัก คือ การใช้ยากันชัก หากแต่พฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยมักเป็นความร่วมมือในการใช้ยากันชักที่ไม่ดี นั่นคือ การใช้ยามากกว่าที่กำหนด การใช้น้อยกว่าที่กำหนด การใช้ในเวลาที่ ไม่เหมาะสม การใช้ยาผิดเทคนิคของการบริหารยา การใช้ยาผิดวัตถุประสงค์ การใช้ยาเสื่อมคุณภาพ และการใช้ยาอื่นนอกเหนือจากที่แพทย์สั่ง ซึ่งสาเหตุของการเกิดความร่วมมือในการใช้ยากันชักที่ไม่ดีเกิดได้จากหลายสาเหตุทั้งที่เกิดจากตัวผู้ป่วยเอง จากโรค จากยากันชัก หรือจากสาเหตุอื่น ๆ สำหรับการเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินความร่วมมือในการใช้ยาต้องเหมาะสมกับโรคของผู้ป่วย ในกรณีนี้พยาบาลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ยา โดยเริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วย การให้แนวทางการป้องกันการลืมรับประทานยากันชัก การให้ความรู้เกี่ยวกับโรค ยากันชัก และอาการข้างเคียงจากการใช้ยา ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัวเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การส่งเสริม, ความร่วมมือในการใช้ยา, ผู้ป่วยโรคลมชัก

* Received 20 January 2020; Revised 1 February 2020; Accepted 16 March 2020

Abstract

Epilepsy is a chronic neurological disorder, the primary treatment is the use of antiepileptic drug. If the behavior of the patient is often poor medication adherence such as over use of medication, under use of medication, inappropriate time to use medication, use the technique of drug administration, drug misuse, and drugs other than those prescribed. The causes of poor medication adherence that is patient's own, disease, antiepileptic drug, other causes. Selection Tool used to evaluate the medication adherence must be appropriate to the patient's disease. Nurse roles of promoting medication adherence. Start by relationship with patients, guidelines for prevention of forgetting antiepileptic drug, knowledge about the disease, antiepileptic drug, and side effects of the drug. Consistent with the lifestyle of patients and their families is important.

Keywords: Promoting, Medication adherence, Patients with epilepsy

บทนำ

โรคลมชักเป็นโรคเรื้อรังทางระบบประสาทที่พบได้บ่อย โดยพบได้ประมาณ 50 ล้านคนทั่วโลก ผู้ป่วยร้อยละ 85 อาศัยอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา (World Health Organization, 2003) สำหรับประเทศไทยพบว่าประมาณร้อยละ 1 ของประชากรป่วยเป็นโรคลมชัก (โยธิน ชินวาลัญญ์, 2554) ซึ่งโรคดังกล่าวส่งผลกระทบต่อตัวผู้ป่วยอย่างมากไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพชีวิต ได้แก่ การไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ทำให้มีการศึกษาต่ำ อัตราการว่างงานสูง รายได้ต่ำและต้องพึ่งพาผู้อื่น (พรุจิต วังสโรจน์, 2552) รวมถึงผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ป่วยต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และผลกระทบทางด้านจิตสังคม (ประดิษฐ์ ชัยชนะ, 2548) โดยการรักษาหลักของโรคลมชัก คือ การใช้ยากันชัก ซึ่งในผู้ป่วยที่ใช้ยากันชักอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจะสามารถลดอัตราการเกิดอาการชักซ้ำได้ถึงร้อยละ 60-70 หากแต่จากการศึกษาของ Sweileh และคณะ (Sweileh, W.M. et al, 2011) พบว่า ผู้ป่วยโรคลมชักมากกว่าร้อยละ 60 มีความร่วมมือในการใช้ยาในระดับต่ำถึงปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันทิมา ช่วยชุม

และชนกพร จิตปัญญา (จันทิมา ช่วยชุม และชนกพร จิตปัญญา, 2556) ด้วยเช่นกัน ที่พบว่าผู้ป่วยโรคลมชักมีความร่วมมือในการใช้ยาในระดับต่ำ ทำให้ลดประสิทธิภาพของการรักษาภาวะของโรคแย่ลง ต้องพบแพทย์มากขึ้น เข้านอนโรงพยาบาลเพิ่มขึ้นและตายในที่สุด (Cramer, J.A, 1995) ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ยาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาผู้ป่วยโรคลมชักที่ใช้ยา โดยเฉพาะพยาบาลผู้ที่มีโอกาสใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากกว่าเจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพอื่น ๆ และเป็นอีกหนึ่งในบทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมให้ผู้ป่วยเกิดความร่วมมือในการใช้ยาและการปฏิบัติตัว ที่ีระหว่างการใช้ยากันชัก และเพื่อให้ผู้อ่านสามารถใช้เป็นแนวทางหรือกลยุทธ์ของการส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก ในบทความนี้จะนำเสนอเนื้อหาเรียงลำดับดังนี้ คือ ความหมายของความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก ลักษณะของความร่วมมือในการใช้ยาที่ไม่ดีของผู้ป่วยโรคลมชัก สาเหตุของความร่วมมือในการใช้ยาที่ไม่ดีของผู้ป่วยโรคลมชัก การประเมินความร่วมมือในการใช้ยา และบทบาทพยาบาลในการส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชักพบว่า มีการให้ความหมายของคำว่า Medication adherence ไว้ดังนี้

Dracup and Melies (Dracup, K.A. and Melies, A.I, 1982) ได้ให้ความหมายของความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชักไว้ว่าหมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำเกี่ยวกับการใช้ยาที่ผู้ป่วยปฏิบัติได้สอดคล้องกับแผนการรักษาตามคำแนะนำของแพทย์และพยาบาลด้วยความเต็มใจ

Morris and Schulz (Morris, L.S. and Schulz, R.M, 1992) ได้ให้ความหมายว่าความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก หมายถึง พฤติกรรมสุขภาพหรือการปฏิบัติตนของผู้ป่วยในการรับประทานยากันชักที่สอดคล้องกับแผนการรักษาของแพทย์อย่างถูกต้องตามหลักการบริหารยา ได้แก่ ถูกเวลา ถูกชนิด ถูกขนาด และถูกวิธี โดยแพทย์จะพิจารณาให้ยากันชักที่เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละรายตามลักษณะอาการชัก นอกจากนี้ผู้ป่วยควรได้รับข้อมูลรวมถึงคำแนะนำเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการใช้ยา ชื่อ ชนิด และฤทธิ์ของยา

ต่อร่างกาย ขนาดและจำนวนครั้งของการใช้ยาในแต่ละวัน ผลข้างเคียงของยาและวิธีการแก้ไข ผลดีของการรับประทานยาตรงตามหลักการบริหารยาอย่างสม่ำเสมอ และอันตรายจากความร่วมมือในการใช้ยากันชักที่ไม่ดี เป็นต้น

Asawavichienjinda, Sitthi-Amorn, and Tanyanont (Asawavichienjinda, T. et al, 2003) ได้ให้คำจำกัดความของความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก ว่าหมายถึง การที่ผู้ป่วยยินดีปฏิบัติตามแผนการรักษาที่บุคลากรทางการแพทย์แนะนำให้ เพื่อการบำบัดโรคลมชัก ซึ่งไม่ได้หมายถึงวิธีการใช้ยาเท่านั้น แต่รวมถึงการใช้ยาที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ การใช้ยาในขนาด ความถี่ เวลาที่เหมาะสม และการมารับยาตามนัด ซึ่งพอสรุปเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ คือ 1) การใช้ยาไม่มากกว่าที่กำหนด 2) การใช้ยาน้อยกว่าที่กำหนด 3) การใช้ยาในเวลาที่เหมาะสม 4) การใช้ยาถูกวิธีทางหรือถูกเทคนิคของการบริหาร 5) การใช้ยาถูกวัตถุประสงค์หรือ ถูกประเภท 6) การไม่ใช้อื่นนอกเหนือจากที่แพทย์สั่ง 7) การมาพบแพทย์ตามนัด

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำด้วยความเต็มใจของผู้ป่วยในการใช้ยากันชักที่สอดคล้องตามแผนการรักษาที่บุคลากรทางการแพทย์แนะนำให้ เพื่อการบำบัดโรคลมชัก ซึ่งไม่ได้หมายถึงวิธีการใช้ยาเท่านั้น แต่รวมถึงการใช้ยาที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ การใช้ยาในขนาด ความถี่ เวลาที่เหมาะสม และการมารับยาตามนัด

ลักษณะของความร่วมมือในการใช้ยาที่ไม่ดีของผู้ป่วยโรคลมชัก มีดังนี้

1. การใช้ยามากกว่าที่กำหนด (over use of medication) ซึ่งอาจเกิดจาก (สุณี เลิศสินอุดม และคณะ, 2551)

- 1.1 ใช้ยาเกินจากขนาดที่กำหนดให้ในใบสั่งยา
- 1.2 ใช้ยามากครั้งกว่าที่กำหนดให้ใช้ภายใน 1 วัน
- 1.3 ใช้ยาที่สั่งให้ใช้เมื่อจำเป็น ในเวลาที่ไม่จำเป็นต้องใช้
- 1.4 ใช้ยานานเกินกว่าที่แพทย์กำหนด
- 1.5 ใช้ยาที่แพทย์สั่งให้หยุดใช้

2. การใช้ยาน้อยกว่าที่กำหนด (under use of medication) ซึ่งอาจเกิดจาก (Buck, D. et al, 1997)

- 2.1 ใช้ยาน้อยกว่าขนาดที่กำหนดในใบสั่งยา
- 2.2 ใช้ยาน้อยครั้งกว่าที่กำหนดให้ใช้ภายใน 1 วัน
- 2.3 ลืมใช้ยา
- 2.4 เว้นการใช้ยาที่สั่งให้ใช้เมื่อจำเป็น ในเวลาที่ต้องใช้ยา
- 2.5 หยุดยาก่อนกำหนดที่แพทย์สั่ง
- 2.6 ไม่ได้ใช้ยานั้นเลย
- 2.7 ไม่ได้ไปรับยาเพิ่มหลังยาหมด

3. การใช้ยาในเวลาที่ไม่เหมาะสม (inappropriate time to use medication) รวมถึงการจัดระยะห่างของการใช้ยาแต่ละครั้งไม่เหมาะสม หรือการใช้ยาที่เกี่ยวข้องกับมื้ออาหารไม่ถูกต้อง เช่น ยาที่แพทย์สั่งใช้ก่อนอาหารผู้ป่วยก็นำไปใช้หลังอาหาร เป็นต้น หรืออาจเกิดโดยไม่ได้ตั้งใจจากการที่ผู้ป่วยเป็นโรคลมชักซึ่งเป็นโรคเรื้อรัง จำเป็นต้องใช้ยาในการรักษาเป็นระยะเวลานาน (Asawavichienjinda, T. et al, 2003)

4. การใช้ยาผิดเทคนิคของการบริหารหรือผิดวิถีทาง (Gomes, M.D.M. and Filho, H.D.S.M, 1998) ซึ่งการให้ยาผิดวิถีทางนั้นรวมถึงการผิดตำแหน่งที่ให้ยา และการให้ยาในอัตราเร็วที่ต่างไปจากที่แพทย์สั่ง หรือต่างไปจากวิธีปฏิบัติมาตรฐานที่โรงพยาบาลกำหนดไว้ แม้จะเป็นการให้ยาถูกชนิดถูกวิธีตาม หรือการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการให้ยาไม่ถูก เช่น ให้ยาป้ายแทนยาหยอดตา ให้ยารับประทานเมื่อก่อนแพทย์สั่งให้ยาเม็ด หรือบดยาให้โดยที่แพทย์ให้กลืนยาทั้งเม็ด เป็นต้น (กรัณท์รัตน์ ทิวถนอม และคณะ, 2552)

5. การใช้ยาผิดวัตถุประสงค์ (อุไรวรรณ ตระการกิจวิจิต, 2545) เช่น การใช้ยาด้านการอักเสบแทนยาแก้ปวด หรือการใช้ยาระบายแทนยาลดความอ้วน เป็นต้น

6. การใช้ยาเสื่อมคุณภาพหรือหมดอายุ (อุไรวรรณ ตระการกิจวิจิต, 2545) ซึ่งสามารถสังเกตลักษณะยาที่เสื่อมคุณภาพหรือหมดอายุ (กรัณท์รัตน์ ทิวถนอม และคณะ, 2552) ได้ดังนี้

- **ยาเม็ด** พบว่า เม็ดยาจะแตกกร่อน สีเปลี่ยนไป มีจุดต่าง ขึ้นรา หรือหากเป็นยาเม็ดเคลือบน้ำตาลเม็ดยาอาจเยิ้มเหนียวมีกลิ่นหืนหรือกลิ่นผิดปกติจากเดิม

- **ยาแคปซูล** พบว่า แคปซูลจะบวม พองออก หรือจับกัน ผงยาในแคปซูลเปลี่ยนสี เช่น ยาเตตราไซคลิน ที่เสียแล้วผงยาจะเปลี่ยนจากสีเหลืองเป็นสีน้ำตาล ซึ่งเป็น

อันตรายต่อไตมาก

- **ยาน้ำแขวนตะกอน** เช่น ยาลดกรด ยาคาลาไมน์ทาแก้คัน หากเสื่อมสภาพ ตะกอนจะจับกันเป็นก้อนเกาะติดกันแน่นเขย่าแล้วไม่กระจายตัวดังเดิม มีกลิ่น สี หรือรส เปลี่ยนไป

- **ยาน้ำเชื่อม** เช่น ยาแก้ไอ หากหมดอายุ ยาจะมีลักษณะขุ่นมีตะกอน ผงตัว ยาละลายไม่หมด สีเปลี่ยนมีกลิ่นบูดเปรี้ยวหรือรสเปรี้ยว

- **ยาขี้ผึ้งและครีม** พบว่า เนื้อยาแข็งหรืออ่อนกว่าเดิม เนื้อไม่เรียบ เนื้อยาแห้งแข็ง หรือสีของยาเปลี่ยนไป

7. การใช้ยาอื่นนอกเหนือจากที่แพทย์สั่ง ผู้ป่วยบางรายอาจจะตั้งใจที่จะใช้ยาอื่นนอกเหนือจากที่แพทย์สั่ง เนื่องจากญาติหรือเพื่อนซึ่งมีอาการเดียวกันนำยามาให้ใช้ หรือการที่ไปพบแพทย์หลายท่าน ยาอื่นที่ผู้ป่วยมักใช้นอกเหนือจากที่แพทย์สั่ง ได้แก่ ยาสมุนไพร เป็นต้น หรือผู้ป่วยบางรายอาจจะไม่ตั้งใจที่จะใช้ยาอื่นนอกเหนือจากที่แพทย์สั่ง เช่น การที่ผู้ป่วยพบแพทย์หลายท่านและไม่กล้าแจ้งให้แพทย์ที่ทำการรักษาในปัจจุบันทราบว่าผู้ป่วยกำลังใช้ยาอะไรอยู่บ้าง ทำให้ได้รับยาเพิ่มและผู้ป่วยก็ขาดความรู้เกี่ยวกับยาแต่ละชนิดทำให้ได้ยาซ้ำซ้อนหรือใช้ยานอกเหนือจากที่แพทย์สั่ง (Asawavichienjinda, T. et al, 2003)

สาเหตุของความร่วมมือในการใช้ยาที่ไม่ดีของผู้ป่วยโรคลมชัก (สุณี เลิศสินอุดม และคณะ, 2551) ได้แก่

1. สาเหตุจากตัวผู้ป่วย ซึ่งเกิดจาก

- การลืมรับประทานยา
- การจัดเก็บยาไม่เป็นระเบียบ
- ไม่เข้าใจวิธีการรับประทานยา เมื่อผู้ป่วยลืมรับประทานยาจะนำ

ยาในมือที่ลืมมารับประทานร่วมกับยาในมือถัดไป

2. สาเหตุจากโรค เกิดจาก

- ความรู้เกี่ยวกับโรคลมชัก ผู้ป่วยไม่ทราบว่าโรคนี้ต้องรับประทานยาติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ
- การรับรู้เกี่ยวกับอาการของโรคที่เป็นอยู่ เมื่อผู้ป่วยรับรู้ว่าการดีขึ้น หรือไม่มีอาการชักแล้วจึงลดขนาดยาหรือหยุดยาเอง และในบางรายรับรู้ว่ามีอาการมากขึ้น

ทำให้เกิดความวิตกกังวลจึงเพิ่มขนาดยารับประทาน

- ภาวะโรคร่วม ทำให้ต้องรับประทานยาหลายตัวร่วมกัน ผู้ป่วยจึงไม่
อยากรับประทานยากันชักเพราะกลัวว่ารับประทานยาหลายตัวแล้วจะเกิดผลเสียตามมา

3. สาเหตุจากยา มักเกิดจากผลข้างเคียงของยา โดยผลข้างเคียงของยาที่
ก่อให้เกิดความไม่ร่วมมือในการใช้ยามากที่สุดคือ มึนงงหรือเวียนศีรษะ และหลงลืม (เสริมสุข
จันทร์ได้, 2546)

4. สาเหตุจากผู้ดูแล ขาดการดูแลเอาใจใส่ผู้ป่วยโดยเฉพาะบุคคลในครอบครัว
เนื่องจากรู้สึกเหนื่อยและเบื่อหรือการจัดยาให้ผู้ป่วยตามความเคยชินไม่ได้ปรับเปลี่ยนตาม
แผนการรักษาที่เปลี่ยนแปลง

5. สาเหตุอื่น ๆ เกิดจากไม่มีเงินค่ายานอกบัญชียาหลักหรือกรณีต้องจ่ายค่า
รักษาเพิ่ม รวมถึงความไม่สะดวกในการเดินทางหรือจากการติดภาระหน้าที่การงาน เป็นต้น

การประเมินความร่วมมือในการใช้ยา

Farmer (Farmer, K.C, 1999) แบ่งการประเมินความร่วมมือในการใช้ยาออกเป็น 2
ลักษณะ คือ การประเมินทางตรงและทางอ้อมดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การประเมินทางตรงเป็นการพิสูจน์ว่า ผู้ป่วยได้รับประทานยาจริง
(Farmer, K.C, 1999) ประกอบด้วย

1.1 ประเมินระดับยาจากของเหลวในร่างกาย วิธีการนี้สามารถ
สังเกตได้ มีความน่าเชื่อถือ และวัดเชิงปริมาณได้ (Faught, E, 2012)

1.2 ตัวบ่งชี้ทางชีวภาพ ใช้เพื่อตรวจหายาเป้าหมาย หรือยาหลอก
การตรวจหาตัวบ่งชี้ทางชีวภาพเหมือนกับการตรวจหาระดับยาในของเหลวในร่างกาย ที่ไม่ค่อย
ได้รับการยอมรับในการประเมินความร่วมมือในการใช้ยา (Farmer, K.C, 1999)

1.3 การสังเกตผู้ป่วยโดยตรง จากการศึกษา พบว่า การศึกษาทาง
คลินิกและบางสถาบัน ผู้ป่วยอาจถูกสังเกตการรับประทานยาโดยตรงโดยการติดตามอย่าง
ใกล้ชิด วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ไม่ได้รับการยอมรับและไม่ปฏิบัติกันในสถานการณ์ทั่วไป ซึ่ง
สถานการณ์ที่เกิดขึ้นอาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดได้ง่าย อาจเกิดปัญหาด้านความพึงพอใจทาง
สังคม (Farmer, K.C, 1999)

2. การประเมินทางอ้อม พบว่าเป็นวิธีการที่ใช้กันมากที่สุดในการประเมินความร่วมมือในการใช้ยา ประกอบด้วย

2.1 การบอกเล่าจากผู้ป่วย ว่ารับประทานยาอย่างไร เป็นวิธีที่ง่ายที่สุดในการประเมินความร่วมมือในการใช้ยา (Faught, E, 2012) วิธีการบอกเล่าจากผู้ป่วยต้องใช้เวลาและการตัดสินใจว่าเชื่อถือได้หรือไม่ ซึ่งประกอบด้วย 1) การเขียนบันทึกประจำวันของผู้ป่วย 2) การสัมภาษณ์ผู้ป่วย และ 3) คำถามที่ได้มาตรฐาน มีความตรงและความเฉพาะสำหรับความร่วมมือในการใช้ยา (Jones, R.M. et al, 2006) ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อความแม่นยำ และความตรงของวิธีการบอกเล่าจากผู้ป่วย คือ ทักษะในการสัมภาษณ์และโครงสร้างของคำถาม สัมพันธภาพและมารยาทของการสื่อสารระหว่างบุคลากรทางสุขภาพกับผู้ป่วย คำถามในเชิงลบอาจเหมือนการกล่าวโทษผู้ป่วยว่าไม่ให้ความร่วมมือ จะทำให้ผู้ป่วยมีอคติในการตอบคำถาม ดังนั้นจึงต้องระมัดระวังในการสร้างคำถาม และควรใช้มารยาทที่ดีในการถามคำถามที่อาจก่อให้เกิดอคติได้ (Farmer, K.C, 1999) อย่างไรก็ตามวิธีการนี้ก็เป็วิธีการที่ง่าย ไม่แพง และเป็นวิธีการที่มีประโยชน์มากที่สุดที่นำมาใช้ทางคลินิก (Osterberg, L. and Blaschke, T, 2005)

2.2 การบอกเล่าจากบุคลากรทางสุขภาพ เป็นการประเมินความร่วมมือในการใช้ยาทางอ้อมอีกวิธีการหนึ่ง ซึ่งวิธีการนี้ไม่น่าเชื่อถือ เพราะไม่มีการสังเกตลักษณะความไม่ร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วย บุคลากรทางสุขภาพเชื่อมั่นในความรู้สึกลงตนเองและคาดคะเนเอาเอง อย่างไรก็ตามการบอกเล่าจากบุคลากรทางสุขภาพ ก็เป็นวิธีการที่รวดเร็ว ไม่เสียค่าใช้จ่าย ไม่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยและแบบแผนในการรักษาก็คงที่ ซึ่งวิธีนี้ก็ยังคงใช้ในการประเมินความร่วมมือในการใช้ยา (Farmer, K.C, 1999)

2.3 การนับเม็ดยา เป็นวิธีการที่ใช้ประเมินการใช้ยาที่ใช้กันอยู่เสมอ เป็นการเลี่ยงการสัมภาษณ์ผู้ป่วย การนับเม็ดยาเป็นการนับจำนวนยาที่ผู้ป่วยไม่ได้รับประทานเมื่อมาตรวจตามนัดหรือมารับบริการในคลินิก (Faught, E, 2012) การนับจำนวนเม็ดยาใช้ในการประเมินความร่วมมือในการใช้ยากันอย่างแพร่หลาย ทั้งในการศึกษาทางคลินิกและการปฏิบัติ เพราะเป็นวิธีที่ง่ายและเสียค่าใช้จ่ายน้อย แต่อาจประเมินความร่วมมือที่เกินจริงได้ ซึ่งมีข้อเสียคือ การนับเม็ดยาบอกเพียงร้อยละของการรับประทานยาเท่านั้น แต่ไม่สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับแบบแผนการรับประทานยา เช่น ขนาด เวลา การหยุดยา (การลืม

รับประทานยาในแต่ละวัน) หรือเหตุผลของการหยุดยา เช่น ผลข้างเคียงของยา ซึ่งอาจเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดผลลัพธ์ทางคลินิกได้ (Osterberg, L. and Blaschke, T, 2005)

2.4 การติดตามด้วยเครื่องมืออัตโนมัติ วิธีการนี้เป็นการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยที่วัดความร่วมมือในการใช้ยาได้อย่างละเอียด โดยมี Microprocessor สำหรับบันทึกและติดตามวันเวลาในแต่ละวันที่ผู้ป่วยใช้ยาจากกล่องยา และให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การรับประทานยาในแต่ละวันหรือสัปดาห์ได้ รวมถึงการรู้ถึงแบบแผนในการรับประทานยาหรือไม่รับประทาน ซึ่งมีประโยชน์ในการประเมินการตอบสนองทางคลินิก หรือผลข้างเคียงของยา แต่วิธีนี้ก็มีข้อจำกัดคือ ถ้าผู้ป่วยเกิดอุบัติเหตุ หรือจิตใจหลอกจะทำให้ข้อมูลผิดพลาด (Faught, E, 2012)

2.5 ผลลัพธ์ทางคลินิกเกี่ยวกับการรักษาหรือการป้องกัน จากการศึกษาพบว่า ในทางทฤษฎี ถ้าประสิทธิภาพของยาดีและรับประทานอย่างถูกต้องจะทำให้อาการต่าง ๆ ดีขึ้น แต่ถ้าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่เกิดขึ้น แสดงว่าความร่วมมือในการใช้ยาไม่ดี อย่างไรก็ตามอาการทางคลินิกที่ดีขึ้นอาจมาจากปัจจัยอื่นร่วมด้วย ดังนั้น การประเมินผลลัพธ์ทางคลินิกอาจไม่ได้บอกอะไรเกี่ยวกับความร่วมมือในการใช้ยา แต่อาจเป็นวิธีที่มีประโยชน์ เพราะเป็นวิธีการธรรมดาและง่ายต่อการปฏิบัติ (Osterberg, L. and Blaschke, T, 2005)

2.6 การบันทึกการมาเต็มยาตามแผนการรักษา ช่วยบันทึกการไม่รับการรักษาอย่างต่อเนื่องก่อนกำหนด และวิธีการใช้ยาที่นอกเหนือจากใบสั่งยา (Farmer, K.C, 1999) วิธีการนี้อาจประเมินความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยสูงเกินจริง (Kripalani et al, 2009) แต่ก็นำมาใช้เพื่อสนับสนุนคำตอบจากการถามโดยตรง หรือแบบสอบถามได้ (Kripalani et al, 2009)

เครื่องมือประเมินความร่วมมือในการใช้ยา ได้แก่

1. Morisky Medication Adherence Scale (MMAS) ชนิด 4 ข้อคำถาม โดย Morisky, Green และ Levine ในปี ค.ศ. 1986

2. Morisky Medication Adherence Scale (MMAS) ชนิด 8 ข้อคำถาม โดย Morisky และคณะ ในปี ค.ศ. 2008 ซึ่งเป็นเครื่องมือที่พัฒนามาจาก Morisky Medication Adherence Scale (MMAS) ชนิด 4 ข้อคำถาม โดยการเพิ่มข้อคำถามที่ใช้วัดความร่วมมือในการใช้ยา และเพิ่มข้อคำถามให้ผู้ป่วยที่มีความร่วมมือในการใช้ยาตอบว่า “ใช่”

เพื่อลดอคติในการตอบปฏิเสธทุกคำถาม

3. The Brief Adherence Rating Scale (BARS) โดย Byerly, Nakonzny และ Rush ในปี ค.ศ. 2008 เป็นเครื่องมือประเมินความถี่ของพฤติกรรมการใช้ยาหรือไม่ใช้ยาตามคำสั่งแพทย์มี 4 ข้อคำถาม เป็นมาตรประมาณค่าแบบ visual analog

4. The Adherence to Refills and Medications scale (ARMS) โดย Kripalani, Risser และ Jacobson ในปี ค.ศ. 2009 เป็นเครื่องมือวัดพฤติกรรมมารับยาตามนัด

ปัจจุบันนิยมใช้การประเมินทางอ้อมโดยนำ เครื่องมือในลักษณะแบบสอบถามหรือแบบประเมินมาช่วยในการประเมินความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก เพราะง่าย สะดวก ประหยัด และได้ผลที่สอดคล้องตามลักษณะทางคลินิก

การส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก

การส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ยาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยหัวใจสำคัญคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้ป่วย ซึ่งได้แก่

1. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย โดยการพูดคุยปรึกษาหรือการมีทักษะของการสื่อสารที่ดีกับผู้ป่วย รวมถึงการเข้าใจปฏิกิริยาต่อการเจ็บป่วย การแสดงท่าทีที่เต็มใจ จริงใจในการให้การช่วยเหลือ ให้ความเวลา เปิดโอกาสให้ซักถาม รับฟังความต้องการและความรู้สึกของผู้ป่วยและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชุดิมาภรณ์ กังวาล และคณะ (ชุดิมาภรณ์ กังวาล และคณะ, 2560) ที่พบว่าสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคลากรทางการแพทย์กับผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับประทานยาต้านชักอย่างสม่ำเสมอของผู้ป่วย

2. แนะนำแนวทางการป้องกันการลืมรับประทานยา ดังนี้

- ให้เก็บยาในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นได้ในเวลาที่ต้องรับประทานยาโดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้ป่วยแต่ละราย

- พกยาติดตัวเมื่อไปทำงานหรือแบ่งยาส่วนหนึ่งไว้ในที่ทำงาน

- แนะนำการปฏิบัติที่ถูกต้องหากมีการลืมรับประทานยา ว่าสามารถรับประทานยาได้ทันทีที่นึกได้หากไม่เกิน 2 ชั่วโมงจากเวลารับประทานยาประจำ แต่ถ้านึกได้เมื่อใกล้ถึงยา

มือถัดไปให้หรือรับประทานยาเมื่อถัดไปในขนาดเท่าเดิม

- แนะนำวิธีการเตือนให้รับประทานยา เช่นตั้งปลุกเตือนโดยใช้โทรศัพท์มือถือของผู้ป่วย

- แนะนำให้ใช้ปฏิทินช่วยในการเตือนว่ารับประทานยาไปแล้วด้วยการขีดฆ่าที่ปฏิทินของวันที่รับประทานยา

3. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรับประทานยากันชักที่จะต้องรับประทานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอในเวลาเดียวกันทุกวัน

4. เมื่อผู้ป่วยสามารถควบคุมอาการชักได้ดีขึ้นหรือเมื่ออาการแย่ลง พยาบาลควรเน้นย้ำให้ผู้ป่วยยังรับประทานยากันชักอย่างต่อเนื่องในขนาดยาเดิมจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงแผนการรักษาโดยแพทย์ ไม่ควรเพิ่มหรือลดขนาดยาเองโดยไม่ได้รับการปรึกษาแพทย์ เพราะอาจทำให้เกิดอาการชักซ้ำและประสิทธิภาพของการรักษาไม่ดีเท่าที่ควร

5. สอบถามผู้ป่วยทุกครั้งถึงโรคประจำตัวที่ผู้ป่วยเป็นอยู่และยาที่ใช้ร่วมด้วย หากผู้ป่วยมีโรคร่วมหลายโรคและต้องใช้ยาหลายตัวพยาบาลต้องแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับโรคและยาที่ผู้ป่วยได้รับ รวมถึงผลข้างเคียงที่อาจเกิดจากยาและปฏิกิริยาระหว่างยา ตลอดจนผลกระทบต่อโรคที่เป็นอยู่ เพื่อลดความวิตกกังวลของผู้ป่วยจากการใช้ยาหลายตัวร่วมกัน

6. พยาบาลควรอธิบายเกี่ยวกับผลข้างเคียงจากการใช้ยากันชักให้ผู้ป่วยเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงแนะนำวิธีการป้องกันผลข้างเคียงจากยาไม่ให้เกิดขึ้น หรือในกรณีที่ผลข้างเคียงจากยาเป็นพิษที่รุนแรง เช่น เติบเกิน ตากระตุก แนะนำให้ผู้ป่วยรีบกลับมาพบแพทย์

7. พยาบาลควรแนะนำและให้ความรู้กับผู้ดูแลผู้ป่วย เกี่ยวกับโรคลมชัก การรักษาระยะเวลาในการรักษา และผลของการรักษา เพื่อให้ผู้ดูแลเกิดความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการใช้ยากันชักที่ถูกต้องอันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการใช้ยาต่อไป

8. พยาบาลควรเป็นตัวแทนผู้ป่วยและครอบครัวในการให้ข้อมูลแก่แพทย์ผู้ทำการรักษา ในกรณีผู้ป่วยที่บ้านอยู่ไกล มีปัญหาในการเดินทางหรือมีปัญหาทางเศรษฐกิจ อาจช่วยลดค่าใช้จ่ายได้ด้วยการให้แพทย์ทำการนัดผู้ป่วยแต่ละครั้งให้ห่างกันมากขึ้น หากแต่ต้องชี้แจงให้ผู้ป่วยเข้าใจในแนวทางการรักษาและความสำคัญของความร่วมมือในการใช้ยาด้วยเสมอ

บทสรุป

ความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชักจะสำเร็จได้ไม่เพียงเกิดจากผู้ป่วยและผู้ดูแลเท่านั้น หากแต่บุคลากรทางการแพทย์โดยเฉพาะผู้ที่เป็นพยาบาลมีส่วนสำคัญในบทบาทของการส่งเสริมความร่วมมือในการใช้ยากันชัก โดยเริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วยและผู้ดูแล การแนะนำแนวทางการป้องกันการล้มรับประทุกันชัก การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคลมชัก การรักษาด้วยการรับประทานยากันชักที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่หยุดยากันชัก ไม่เพิ่มหรือลดขนาดยากันชักเอง อาการข้างเคียงของยากันชัก และการมาพบแพทย์ตามนัด รวมถึงการให้คำปรึกษาในการปรับเปลี่ยนการใช้ยากันชักที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้ป่วยแต่ละราย เพื่อการควบคุมอาการชักซ้ำและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ป่วยโรคลมชักต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรัณธ์รัตน์ ทิวถนอม และคณะ. (2552). ความคลาดเคลื่อนทางยาและแนวทางป้องกันเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 2(1), 195-217.
- จันทิมา ช่วยชุม และชนกพร จิตปัญญา. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน อาการไม่พึงประสงค์ของยากันชัก การรับรู้ตราบาป ภาวะซึมเศร้า และความร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก. *วารสารพยาบาลตำรวจ*, 5(2), 106-119.
- ชุติมาภรณ์ กังวาล และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับประทานยาอย่างสม่ำเสมอของเด็กโรคลมชัก. *Rama Nurse Journal*, 23 (1), 44 -59.
- ประดิษฐ์ ชัยชนะ. (2548). ภาวะซึมเศร้าในผู้ที่เป็นโรคลมชักที่มารับการรักษาแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลสวนปรุง. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชคณะพยาบาลศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- พฐิจิต วังโสโรจน์. (2552). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคลมชักภาคใต้. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

- โยธิน ชินวลัญช์. (2554). เดจาอู จาเมวบอย ๆ ระวังโรคลมชัก. *Health & cuisine*, 11(126), กรกฎาคม, 26-27.
- สุณี เลิศสินอุดม และคณะ. (2551). การศึกษาสาเหตุของความไม่ร่วมมือในการใช้ยาของผู้ป่วยโรคลมชัก. *วารสารอายุรศาสตร์อีสาน*, 7(1), 37-45.
- เสริมสุข จันทรใต้. (2546). การติดตามการเกิดอันตรกิริยาต่อกันระหว่างยาในคลินิกโรคลมชักสถาบันประสาทวิทยา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุไรวรรณ ตระการกิจวิจิต. (2545). ผลของการให้คำปรึกษาด้านยาแก่ผู้ป่วยในต่อความร่วมมือในการใช้ยาตามสั่งของผู้ป่วยโรคหืดหรือหลอดลมอุดกั้นเรื้อรัง ณ โรงพยาบาลสมุทรปราการ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Asawavichienjinda, T. et al. (2003). Compliance with treatment of Adult epileptics in a rural district of Thailand. *J Med Assoc Thai*, 86 , 46-51.
- Buck, D. et al. (1997). Factors influencing compliance with antiepileptic drug regimes. *Seizure*, 6, 87-93.
- Cramer, J. A. (1995). Relationship between medication compliance and medication outcome. *Am J Hosp Pharm*, 52(Suppl3), S27-S29.
- Dracup, K.A. and Melies, A.I. (1982). Compliance : An interactionist approach. *Nursing Research*, 31, 31-35.
- Farmer, K.C. (1999). Methods for measuring and monitoring medication regimen adherence in clinical trials and clinical practice. *Clinical Therapeutics*, 21(6), 1074-1090.
- Faught, E. (2012). Adherence to antiepilepsy drug therapy. *Epilepsy & Behavior*, 25, 297-302.
- Gomes, M.D.M. and Filho, H.D.S.M. (1998). Medication-taking behavior and drug self regulation in people with epilepsy. *Arq Neuro-Psiquiatria*, 56, 714-719.

- Jones, R.M. et al. (2006). Adherence to treatment in patients with epilepsy : Associations with seizure control and illness beliefs. *Seizure*, 15, 504-508.
- Kripalani et al. (2009). Development and Evaluation of the Adherence to Refills and Medication Scale (ARMS) among Low-Literacy Patients with Chronic Disease. *Value in Health*, 12, 118-123.
- Morris, L.S. and Schulz, R.M. (1992). Patient compliance-an overview. *Journal of Clinical Pharmacy and Therapeutics*, 17(5), 283-295.
- Osterberg, L. and Blaschke, T. (2005). Drug therapy Adherence to Medication. *The New England Journal of Medicine*, 353(5), 487-497.
- Sweileh, W.M. et al. (2011). Self-reported medication adherence and treatment satisfaction in patients with epilepsy. *Epilepsy & Behavior*, 21, 301-305.
- World Health Organization. (2003). *Adherence to Long-Term Therapies : Evidence for action*. Geneva : World Health Organization.

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคาอำเภอรัตถุมิ จังหวัดสงขลา*
AN APPLICATION OF FOUR BASES OF SOCIAL SOLIDARITY INTO
STRENGTHENING COMMUNITY OF WAT MAITHUNGKHA,
RATTABHUMI DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

พระโสภณ โสภโณ (ทองสม)

Phra Sophon Sopano (Tongsom)

พระครูโฆสิตวัณนานุกุล

Phrakru Khositwattanankul

พระครูวิชิตศิลาจาร

Phrakru Wichitsilajarn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: pisit340@gmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตถุมิ จังหวัดสงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตถุมิ จังหวัดสงขลา 2) ศึกษาหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท 3) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตถุมิ จังหวัดสงขลา เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา เป็นชุมชนที่ประสบปัญหาอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพส่วนใหญ่ของชุมชน ก่อให้เกิดปัญหา คือ ปัญหาการขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปัญหาการขาดความอ่อนน้อมถ่อม

* Received 15 February 2020; Revised 11 March 2020; Accepted 20 March 2020

ตน ปัญหาการขาดความเสียสละ และปัญหาความขัดแย้ง ทำให้ชุมชนขาดความสงบสุข หลักสังคหวัตถุ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ 1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ 3) อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา แก่ปัญหาการขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยใช้หลักทาน คือ การให้ การเสียสละ แก่ปัญหาการขาดความอ่อนน้อมถ่อมตนโดยใช้หลักปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน แก่ปัญหาการขาดความเสียสละโดยใช้หลักอัตถจริยา คือ การสงเคราะห์เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น แก่ปัญหาความขัดแย้ง โดยใช้หลักสมานัตตตา คือ การวางตนพอดี

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, หลักสังคหวัตถุ 4, การเสริมสร้างความเข้มแข็ง

Abstract

This thesis entitled ‘An application of Four Bases of Social Solidarity into strengthening community of Wat Maithungkha, Rattabhum District, Songkhla Province.’ has three objectives: 1) to study the ideas on the strengthening the community of Wat Maithungkha, Rattabhum District, Songkhla province, 2) to study the principle of four bases of social solidarity as appeared in Theravada Buddhism, and 3) to study the application of the principle of four bases of social solidarity into the strengthening community of Wat Maithungkha, Rattabhum District, Songkhla province. This is qualitative research focusing on document studies and in-depth interviews presenting by a descriptive method.

In the research, it was found that: In the community of Wat Maithungkha, people have been facing many difficulties caused by social, economic and cultural changes owing to their big change in job. As a result, problems in lacking of generosity, humbleness, voluntariness and harmony were somehow precipitated whereby unhappiness is also created. According to Buddhism, it showed that four bases of social solidarity are mentioned: 1) giving;

it means that one should help others. 2) sweet speech; this means that one should speak to others through kind words, 3) useful conduct; this means that one should behave in the way that other could be benefitted, and 4) even and equal treatment; this means that one should behave evenly. In the application of the principle of four bases of social solidarity into the strengthening the community of Wat Maithungkha, to solve the problem in lacking generosity one should offer whatever one has, to solve the problem in lacking humbleness one should speak the kind speech, to solve the problem in lacking voluntariness one should follow the principle of useful conduct, that is, one should support others, to solve the problem of conflict one should behave evenly.

Keywords: An Application, Four Bases of Social Solidarity, Strengthening community

บทนำ

การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขนั้น สมาชิกในสังคมจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในด้านต่าง ๆ เช่น การพึ่งพาอาศัยให้ความช่วยเหลือกัน มีความสามัคคีและร่วมมือกันพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า สังคมก็จะน่าอยู่สมาชิกในสังคมก็มีความสุข แต่การอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย ย่อมมีการขัดแย้งกันบ้าง คงไม่มีใครสามารถสร้างสังคมที่ปราศจากความขัดแย้งได้โดยสิ้นเชิงแม้เพียงคน ๆ เดียวก็อาจมีความขัดแย้งในตนเองได้ เพราะมนุษย์ย่อมมีความขัดแย้งกันเป็นธรรมชาติอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความต้องการไม่จำกัด แต่สิ่งที่สนองความต้องการนั้นมีอยู่จำกัด ความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม มิใช่เป็นสิ่งที่เลวร้ายเสมอไปเพราะบางครั้งความขัดแย้งก็เป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดความหลากหลายในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้ หากแต่ถ้าเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้วมีวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินการใด ๆ ที่เหมาะสมกับชุมชนและสังคมนั้น ๆ ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ (โคทม อารียา, 2548)

พระพุทธศาสนามีลักษณะพิเศษแตกต่างจากศาสนาอื่น คือ เป็นหลักสัจธรรมความจริงของธรรมชาติ ไม่ใช่พระองค์ทรงประดิษฐ์คิดขึ้นมา หากแต่เป็นความจริงที่ทรงค้นพบแล้วนำมา

เปิดเผยให้ชาวโลกทราบ (พื้น ดอกบัว, 2544) หลักสัจธรรมความจริงของธรรมชาตินี้ เรียกว่า หลักพุทธธรรม โดยแยกออกเป็น 2 ส่วน ในส่วนสัจธรรม หมายถึง คำสั่งสอนเกี่ยวกับสภาวะของสิ่งทั้งหลาย ธรรมชาติและความเป็นไปโดยธรรมชาติของสิ่งทั้งหลาย หรือกฎธรรมชาตินั่นเอง ส่วนจริยธรรม หมายถึง การเอาประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจในสภาพความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย หรือการรู้จักกฎธรรมชาติแล้ว ไปสู่การปฏิบัติ

ฉะนั้น เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจอันดีในการอยู่ร่วมกันโดยน้อมนำหลักทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา มาเป็นหลักในการประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสัจธรรมที่ผู้ปฏิบัติตามทุกคน ย่อมสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเอง และทำให้ผู้ปฏิบัติพันธุฯ เข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ภายในได้จริง อย่างที่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในสังคหวัตถุสูตรว่า “ทานญจ เปยวชฌญจ อตถจริยา จ ยา อธิ สมานัตตตา จ ฌเมสุ ตตถ ตตถ ยถา รหิ - ทาน (การให้) เปยวชชะ (มีวาจาเป็นที่รัก) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) สมานัตตตา (วางตนสม่ำเสมอ)” (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/51) (มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2539)

สังคหวัตถุธรรมเหล่านี้ อัมชูลอกเหมือนลิ้มรสที่ติดค้างบรณซึ่งแล่นไปไปได้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้าง เป็นที่ยอมรับนับถือของทุก ๆ คนและปรารถนาที่จะได้ยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญมากกว่าเสียงนินทาว่าร้าย พระพุทธองค์ได้ทรงสอนวิธีที่จะทำตนให้เป็นที่รักของสังคมว่า ขั้นแรกให้ปรับที่ตัวของเราเองก่อน คือ ต้องทำตัวเราให้เป็นคนน่ารักเสียก่อนโดยการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน ถูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคีเป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรีเต็มน้ำใจต่อการทำให้สังคมเป็นสุข การช่วยแก้ไขปัญหของชุมชนพระสงฆ์จึงมีบทบาทในการแก้ไขปัญหของชุมชน ตามความสามารถ โดยทำเป็นขั้นตอน มีการวางแผนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของพระพุทธเจ้า คือ 1) ทาน ให้ปันสิ่งของของตนแก่คนที่ควรให้ ดังสุภาษิตที่ว่า ทท มิตตานิ คนถดี แปลว่า ผู้ให้ย่อมผูกไมตรี ไว้ได้ ดังนี้ 2) ปิยวาจา เจรจา วาจาที่อ่อนหวานหมายถึงมีวาจานุ่มนวลน่ารัก ดูดดื่ม มีน้ำใจ มีความซาบซึ้งใจ ไพเราะ อ่อนหวาน สมานสามัคคี เป็นวาจาสุภาษิต 3) อตถจริยา ประพฤติสิ่งที่ประโยชน์ คือ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และช่วยแก้ไขปรับปรุง ส่งเสริม

จริยธรรม 4) สมานัตตตา คือ ความเป็นผู้วางตนเหมาะสม หมายถึง การทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย วางตนเหมาะสมแก่ฐานะที่เป็นอยู่ คุณธรรมทั้งสี่นี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจกันไว้ในโลก (อง.จตุกก. (ไทย) 21/78/123) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจในการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตถุมิ จังหวัดสงขลา เพื่อให้ทุกคนเกิดความรักความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติ รวมถึงการปลูกฝังให้เกิดเป็นคุณธรรมประจำใจช่วยให้ชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตถุมิ จังหวัดสงขลา เกิดความเข้มแข็งมีการเป็นอยู่อย่างสันติสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตถุมิ จังหวัดสงขลา
2. ศึกษาหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท
3. การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอ รัตถุมิ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ หนังสือ ตำรา เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศึกษา

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) จากผู้เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอ รัตถุมิ จังหวัดสงขลา

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

3. สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ

4. จัดทำเป็นเล่มวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา 2) ศึกษาหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท 3) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ ทุ่งคา อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการศึกษาภาคสนาม (Field Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ที่เกี่ยวกับเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจากการวิจัยได้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา พบว่า พบว่า ชุมชนวัดใหม่ทุ่งคาเป็นชุมชนที่ประสบปัญหา ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพส่วนใหญ่ของชุมชน ก่อให้เกิดปัญหาตามมา คือ ปัญหาการขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปัญหาการขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน ปัญหาการขาดความเสียสละ และปัญหาความขัดแย้ง ทำให้ชุมชนขาดความสงบสุข

2. หลักสังคหวัตถุ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ 3) อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการ

ประพจน์ในสิ่งที่ประพจน์แก้อื่น 4) สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอด้านเสมอปลาย

3. การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา แก้ปัญหาการขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยใช้หลักทาน คือ การให้ การเสียสละ แก้ปัญหาการขาดความอ่อนน้อมถ่อมตนโดยใช้หลักปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน แก้ปัญหาการขาดความเสียสละโดยใช้หลักอัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการประพจน์ในสิ่งที่ประพจน์แก้อื่น แก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยใช้หลักสมานัตตา คือ การวางตนพอดี

อภิปรายผล

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา พบว่า ชุมชนวัดใหม่ทุ่งคาเป็นชุมชนที่ประสบปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพส่วนใหญ่ของชุมชน ก่อให้เกิดปัญหาตามมา คือ ปัญหาการขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปัญหาการขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน ปัญหาการขาดความเสียสละ และปัญหาความขัดแย้ง ทำให้ชุมชนขาดความสงบสุข แนวคิดชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองเป็นแนวคิดสำคัญในการพัฒนาชุมชน การรวมตัวกันของคนในชุมชน การจัดการความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชน การเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เป็นต้น กระบวนการหนุนเสริมดังกล่าว ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ ความเข้มแข็งด้านการเมือง ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านภูมิปัญญา ความเข้มแข็งของชุมชนด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดความสามารถและศักยภาพในการพึ่งตนเองของชุมชนซึ่งเป็นรากฐานอันมั่นคงในการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระครูอาทรปริยัตยานุกิจ (สุจิตโต/เพียรสองชั้น) (พระครูอาทรปริยัตยานุกิจ (สุจิตโต/เพียรสองชั้น), 2555) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ความหมายและความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ หลักการสงเคราะห์ หมายความว่า เมื่อนมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันตามฐานะ คนในสังคมจึงจะมีความรักใคร่ปรองดองกัน ซึ่งจะทำให้สังคมราบรื่นมีความสุขสงบ

ปัญหาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ปัญหาด้านขาดแคลนบุคลากรขาดแคลนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ขาดแคลนตำราเรียนและคู่มือครูอาคารและสถานที่เรียนอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมและไม่เพียงพอ บุคลากรส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์น้อยขาดครูสอนสายวิชาสามัญและมีครูอาจารย์ลาออกอยู่บ่อย ๆ นักเรียนมาจากครอบครัวที่ยากจนมีปัญหาทางสังคมครอบครัวแตกแยกทำให้นักเรียนเป็นคนก้าวร้าวไม่มีความสนใจในการเรียนนักเรียนบางส่วนลาออกกลางคันรวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนขาดเรียนนาน ไม่มีการลาออก และมีการเข้าออกบ่อย หลักสูตรไม่ค่อยชัดเจนไม่มีจุดยืนที่แน่ชัด ขาดอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน นักเรียนเป็นสามเณรมีกรอบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ประกอบกับมีการศึกษาอบรมที่เน้นธรรม-บาลี มีกิจกรรมประจำวันที่ส่งเสริมพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย และความรับผิดชอบซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมนักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเป็นเพราะโรงเรียนมีปรัชญาในการจัดการศึกษาที่เน้นศาสนามากกว่าทางด้านสามัญ และนักเรียนมีเวลาเรียนในสายสามัญเพียงครึ่งหนึ่งของเวลาที่เหมาะสมจะเป็นประกอบกับโรงเรียนมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยตรง

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านสมานัตตตา ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านทาน ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ส่วนใหญ่ รับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ทุกคน ผู้พูดจาสุภาพ อ่อนหวาน จิตสำนึกในการให้บริการและให้คำปรึกษาแนะนำ

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด บุคลากรทางการศึกษาควรให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พูดจากับประชาชนด้วยความสุภาพ จริงใจ และพร้อมที่จะให้บริการ ควรให้การบริการประชาชนโดยไม่มุ่งหวังว่าจะได้รับผลตอบแทน สิ่งของหรือคำชมเชยควรทำงานในหน้าที่โดยมีจิตสำนึกและหลักการในการรักษา

ผลประโยชน์ของทางราชการและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ควรให้บริการแก่ประชาชนทุกคนที่มาติดต่อราชการอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม

2. หลักสังคหวัตถุ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ 3) อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินิสัยที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอด้านเสมอปลาย สอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาชัยณรงค์ ญาณกิตติ (พระมหาชัยณรงค์ ญาณกิตติ, 2553) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4” ผลการวิจัยพบว่า ด้านทาน การให้ความเสียสละ บุคลากรมีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ข้อที่ 1 ทาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านปิยวาจา การพูดจาไพเราะ บุคลากรมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยวาจา ในข้อการไม่แสดงออกอาการไม่พอใจ หรือพูดจาไม่สุภาพ และวาทศิลป์ดึงดูดใจผู้ฟัง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ บุคลากรมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยวาจา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ด้านอตถจริยา การสงเคราะห์ บุคลากรมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านอตถจริยา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ด้านสมานัตตตา การวางตัวสม่ำเสมอ เสมอด้านเสมอปลาย บุคลากรมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านสมานัตตตาโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา แก้ปัญหาการขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยใช้หลักทาน คือ การให้ การเสียสละ แก้ปัญหาการขาดความอ่อนน้อมถ่อมตนโดยใช้หลักปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน แก้ปัญหาการขาดความเสียสละโดยใช้หลักอตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินิสัยที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น แก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยใช้หลักสมานัตตตา

คือ การวางตนพอดี สอดคล้องกับการศึกษาของปณณธร เอียรชัยพุกษ์ (ปณณธร เอียรชัยพุกษ์, 2552) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับคะแนนการเห็นด้วยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตตา ด้านทาน และด้านอรรถจริยาอยู่ในระดับมากทั้งหมดตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคหวัตถุ 4 ของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพกับความผูกพันต่อองค์กร การมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือ ด้านปิยวาจา และสมานัตตตา และอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านทาน และอรรถจริยา

สรุป

ชุมชนวัดใหม่ทุ่งคา อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่ประสบปัญหา อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงอาชีพส่วนใหญ่ของชุมชน ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาการขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปัญหาการขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน ปัญหาการขาดความเสียสละ และปัญหาความขัดแย้ง ทำให้ชุมชนขาดความสงบสุข

หลักสังคหวัตถุ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน ได้แก่ 1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ และการแบ่งปัน 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน 3) อรรถจริยา คือ การสงเคราะห์เพื่อประโยชน์ผู้อื่น 4) สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดใหม่ทุ่งคาสามารถใช้หลักทานในการแก้ปัญหาการขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใช้หลักปิยวาจาในการแก้ปัญหาการขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน ใช้หลักอรรถจริยาในการแก้ปัญหาการขาดความเสียสละ และใช้หลักสมานัตตตาในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ข้อเสนอแนะ

ชุมชน องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการสร้างความมั่นคงเข้มแข็งให้กับชุมชนของตนเองสามารถที่จะนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของบุคคลในชุมชน เพื่อการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

เอกสารอ้างอิง

- โคทม อารียา. (2548). *การใช้สันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้* ในสันติวิธีจากมุมมองศาสนา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปณณธร เจริญชัยพลกษ. (2552). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอาทรปริยัตยานุกิจ (สุจิตโต/เพียรสองชั้น). (2555). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชัยณรงค์ ญาณกิตติ. (2553). ภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิน ดอกบัว. (2544). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไสยการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิเคราะห์คุณค่าความกตัญญูทเวทียองชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม

อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

AN ANALYSIS OF GRATITUDE'S VALUES OF PEOPLE

FROM TAI SONG DAM, THAKHAM SUB-DISTRICT,

PHUNPIN DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE

พุทธรพร พลรักษา

Phutthaporn Polraksa

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล

Phrakru Kositwattananukul

สิทธิโชค ปาณะศรี

Sitthichok Panasree

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: pisit340@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์คุณค่าความกตัญญูทเวทียองชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินชีวิตของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อศึกษาความกตัญญูทเวทียองที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 3) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าความกตัญญูทเวทียองของชาวไททรงดำ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชาวไททรงดำ ได้ย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ.2484-2488) ลงสู่ภาคใต้ ได้ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในสามอำเภอ คือ อำเภอพุนพิน อำเภอบ้านนาสาร และอำเภอเคียนซา ปัจจุบันวิถีชีวิตชาวไททรงดำ ยังคงประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ วัฒนธรรม ภาษา และประเพณี มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง 2) ความ

* Received 28 February 2020; Revised 12 March 2020; Accepted 15 March 2020

กตัญญูกตเวทิตะ เป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่งของสังคม กตัญญูกตเวทิตะ หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำ แล้วและตอบแทน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กตัญญู รู้คุณท่าน ยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม กตเวทิตะ ตอบแทนสนอง คุณท่าน 3) คุณค่าของความกตัญญูกตเวทิตะของชาวไททรงดำ ประกอบด้วย ด้านบุคคล ความกตัญญูกตเวทิตะต่อบุคคล ด้านความเชื่อ ที่ชาวชุมชนมีต่อสิ่งต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ การใช้เศรษฐกิจที่มีอยู่เป็นต้นทุนและการแปรรูปทางอัตลักษณ์ของกลุ่มเป็นรายได้ ด้านวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่อกับสังคมภายนอก ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นคุณค่าที่แสดงออกต่อ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: คุณค่า, ความกตัญญูกตเวทิตะ, ชาวไททรงดำ

Abstract

This thesis entitled ‘An analysis of gratitude’s values of people from Tai Song Dam, Thakham Sub-district, Phunpin District, Suratthani Province’ has three objectives: 1) to study the states of problem and people’s ways of life from Tai Song Dam, Thakham Sub-district, Phunpin District, Suratthani province, 2) to study gratitude as appeared in Theravada Buddhism, and 3) to analyze the gratitude’s values of people from Tai Song Dam, Thakham Sub-district, Phunpin District, Suratthani province. This is a qualitative research done by document research and in-depth interview.

In the research, it was found that: 1) People from Tai Song Dam had migrated to Phetchaburi province (2484-2488 B.E.) descending down to South region and then set up their residence in Suratthani province where three Districts, Phunpin, Nasan, and Khiensa were chosen as their destination. At the present, people’s ways of life from Tai Song Dam in Phunpin District are in accordance with their ritual based on the belief, culture, language and tradition, their identity is in the uniqueness. 2) According to Buddhism, gratitude basically means important virtue of a society whereby one who comes to realize what

other offers to him returns back to the giver. In this respect, it has two parts: Kataññī refers to when one acknowledges what other offers to him, and Katavedī; once acknowledged, one returns whatever possible to the giver. 3) The values of gratitude of the Tai Song Dam include the personal aspect of gratitude towards the person. Belief aspect that the community has for economic things, the use of the economy as a cost and the transformation of the identity of the group into income, the cultural aspect is a center for connecting with external society, the environmental aspect is a value that is expressed to nature and the environment.

Keywords: Values, Gratitude, Tai Song Dam

บทนำ

ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ.2484-2488) ชาวไททรงดำ (Tai Song Dam Ethnic) หรือลาวโซ่งได้ย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดเพชรบุรี ลงสู่ภาคใต้ ได้ตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในสี่อำเภอ คือ อำเภอพุนพิน อำเภอบ้านนาสาร อำเภอบ้านนาเดิม และอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจุบันวิถีชีวิตชาวไททรงดำ อำเภอพุนพิน ยังคงประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวพันกับความเชื่อ วัฒนธรรม ภาษา และประเพณี ชาวไททรงดำจะมีเทศกาลประจำปี และชาวไททรงดำในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็มีการติดต่อกับชาวไททรงดำในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ชาวไททรงดำมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ภาษาพูดและภาษาเขียน อาชีพ การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ การดำรงชีวิตประจำวันยังคงผูกพันกับประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อดั้งเดิม ลักษณะทางสังคมของชาวไททรงดำยังคงรักขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีและพิธีกรรมไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในความเป็นปึกแผ่น และการดำรงเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ในความเชื่อเรื่อง "ผีฟ้า" หรือ "แกน" คือ เชื่อว่าแกนเป็นผู้สร้างโลก (ภททิยา ยิมเรวัต, 2544) และบันดาลให้มีทุกสิ่งทุกอย่าง นอกจากนี้ ยังมีความกตัญญูทวดเทวีต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับ ที่เรียกว่า "ผีเฮือน" ที่ปฏิบัติสืบทอดให้คงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

ความกตัญญูทเวที ถือเป็นหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา พุทธทาสภิกขุได้สอนเรื่องความกตัญญูทเวทีไว้ว่า “กตัญญูทเวทีตา ความรู้บุญคุณแล้วทำตอบแทนให้ปรากฏนี้เป็นธรรมประคองโลกให้เป็นอยู่ได้ และอยู่ด้วยความสงบสุขและคนทุกคนมีความผูกพันทางหนี้บุญคุณต่อกันเชื่อมโยงขนบธรรมเนียมประเพณีที่สั่งมาทั้งหลายของคนไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดล้วนแต่มีความกตัญญูทเวทีเป็นที่ตั้งอันสำคัญ และทั้งเป็นไปเพื่อรักษาและส่งเสริมคุณธรรมข้อนี้ ให้กลายเป็นมนุษย์ที่ดี และจะทำให้โลกนี้ให้กลายเป็นสวรรค์ โลกสงบเย็นไปกว่าระดับธรรมดา ก็เพราะมีบุคคลที่มีใจสูงมองเห็นบุญคุณของความกตัญญูที่ลึกซึ้งสุขุมถึงที่สุดยังคงมีอยู่ในโลกนี้พร้อมกัน ความกตัญญูทเวทีตาธรรมเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่จะรักษาและส่งเสริมวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี วัฒนธรรมอันเป็นมรดกตกทอดมาและทั้งยังเป็นไปเพื่อรักษาและส่งเสริมอัตลักษณ์ในความเป็นมนุษย์ให้มีคุณธรรมให้ยังคงมีอยู่ในโลกพร้อมกันไปในตัวถ้าหากทุกคนในโลกยอมรับรู้ถึงความจริงอันเป็นที่สุดคือความที่มนุษย์ทุกคนเป็นหนี้บุญคุณต่อกันและกันถ้าหัวใจของคนทุกคนในโลกนี้เต็มไปด้วยความกตัญญูทเวทีจริง ๆ แล้ว โลกนี้จะเป็นโลกที่งดงามยิ่งกว่า น่าอยู่ยิ่งกว่า ปลอดภัยยิ่งกว่า โดยไม่ต้องสงสัยเลย กล่าวโดยแท้จริงแล้ว ล้วนแต่เกิดขึ้นมาเพราะความกตัญญูทเวที เป็นไปได้เพราะกตัญญูทเวที และมุ่งหมายจะขบย้อนธรรมะ คือ ความกตัญญูทเวทีนี้ ให้ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของบุตรหลานอันเป็นอนุชนสืบไปอย่างมั่นคง (พุทธทาส อินทปัญโญ, ออนไลน์)

วิถีชีวิตของชาวไททรงดำ อำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปัจจุบัน เป็นวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย บ้านเรือนมีการเปลี่ยนรูปลักษณ์ เหมือนชุมชนทั่วไปในชนบท การใช้ชีวิตของชาวไททรงดำ ก็เปลี่ยนไปตามวิถีกระแสสังคมและเทคโนโลยี ชาวไททรงดำส่วนหนึ่งใช้ชีวิตในสังคมของการพัฒนา ส่งลูกหลานไปโรงเรียนและใช้ภาษาไทยแทนภาษาถิ่น วัยรุ่นแต่งกายตามสมัยนิยมทั่วไป แต่อีกส่วนหนึ่งของชาวไททรงดำ ก็ยังคงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีไว้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งในวิถีชีวิตของชาวไททรงดำ (ม. ศรีบุษรา , 2530) จะมีระเบียบแบบแผนเป็นของตนเอง อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อและวิถีปฏิบัติที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ โดยการยึดเอาหลักความกตัญญูทเวทีเป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไททรงดำเอาไว้

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณค่าความกตัญญูทเวทีของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอฟูนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและการดำเนิน

ชีวิตของชาวไททรงดำ การแสดงความกตัญญูทเวทในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นแนวทางในการธำรงอัตลักษณ์ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวไททรงดำ เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาของผู้สนใจในอนาคตและเพื่อเป็นแนวทางในการธำรงอัตลักษณ์และการสืบทอดประเพณีวิถีปฏิบัติของกลุ่มชาติพันธุ์ไททรงดำต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินชีวิตของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 2) เพื่อศึกษาความกตัญญูทเวทที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- 3) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าความกตัญญูทเวทของชาวไททรงดำ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ หนังสือ ตำรา เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศึกษา

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้เกี่ยวข้องกับหลักความกตัญญูทเวทของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

3. สรุปผล อภิปรายผล และแสดงข้อเสนอแนะ

4. จัดทำเป็นเล่มวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและการดำเนินชีวิตของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชาวไททรงดำ หรือลาวโซ่ง ได้ย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ.2484-2488) ลงสู่ภาคใต้ ได้ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใน 3 อำเภอ คือ อำเภอพุนพิน อำเภอบ้านนาสาร และอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สภาพวิถีชีวิตของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน ยังคงประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ วัฒนธรรม ภาษา และประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

2. ความกตัญญูทวดเทวีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่งของสังคม โดยกตัญญูทวดเทวี หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน สามารถแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ กตัญญู รู้คุณท่าน ความรู้และการยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม ทวดเทวี ตอบแทนหรือสนองคุณท่าน คือ พยายามทำตอบด้วยการทดแทนพระคุณ ช่วยเหลืออุปการะ ยกย่อง บำรุงรักษา ให้คงอยู่ในสภาพที่ดีงาม เพื่อความสงบสุขของสังคม

3. วิเคราะห์คุณค่าของความกตัญญูทวดเทวีของชาวไททรงดำ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านบุคคล ความกตัญญูทวดเทวีมองถึงประโยชน์ของวัฒนธรรมคุณค่าทางด้านความเชื่อนั้นเอื้ออำนวยต่อวิถีของชาวชุมชน มีการรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน ด้านเศรษฐกิจ การใช้เศรษฐกิจพื้นฐานที่มีอยู่เป็นต้นทุนและการแปรรูปทางอัตลักษณ์ของกลุ่มเป็นรายได้ การขายวัฒนธรรมที่มีอยู่โดยการแทรกซึมผ่านทางสินค้าพื้นฐานส่งต่อไปยังผู้บริโภคให้เกิดความนิยม ด้านวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่อกับสังคมภายนอกอย่างสงบเรียบง่าย การแสดงตนด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนแฝงการดำเนินการเชิงรุก ด้านสิ่งแวดล้อม ยังคงพึ่งพาธรรมชาติและเกิดการหวงแหนและปกป้อง เนื่องจากชาวไททรงดำเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาและการดำเนินชีวิตของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชาวไททรงดำ หรือลาวโซ่ง ได้ย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ.2484-2488) ลงสู่ภาคใต้ ได้ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใน 3 อำเภอ คือ อำเภอพุนพิน อำเภอ

บ้านนาสาร และอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สภาพวิถีชีวิตของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน ยังคงประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ วัฒนธรรม ภาษา และประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ชาวไททรงดำ มีความเชื่อเรื่องผีและการนับถือผีบรรพบุรุษ มีความเชื่อในพิธีกรรมว่า เป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตอันสะท้อนถึงประวัติความเป็นมาของชาติพันธุ์ที่ได้รับจากวัฒนธรรมดั้งเดิม ทั้งมีความกตัญญูทวนเวียนต่อผู้มีพระคุณ เช่น บิดามารดา เทวดาสัตว์ และสภาพแวดล้อมที่ตนอาศัย เป็นการแสดงความกตัญญูทวนเวียนออกมาในรูปแบบของพิธีกรรมและประเพณีตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย สอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาบุญทอง คุณาธโร (มหา) (พระมหาบุญทอง คุณาธโร (มหา), 2548) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความกตัญญู (กตัญญูตา) ในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า ความกตัญญูหมายถึง ความตระหนักรู้ในคุณของบุคคลสัตว์ และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม กตเวที คือ การตอบแทนคุณความกตัญญูเป็นหลักธรรมสำคัญประการหนึ่ง พระพุทธเจ้าตรัสว่า ความกตัญญูเป็นมงคลอันสูงสุด มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันแบบอิงอาศัยกับสิ่งที่อยู่รอบตัว บุคคลที่มีชีวิตอยู่ด้วยความรู้สึกสำนึกในบุญคุณและคิดตอบแทนคุณบุคคล สัตว์สถาบัน ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและช่วยเกื้อกูลสังคมส่วนรวมด้วยความเมตตากรุณาการกระทำเช่นนั้นย่อมนำความสุขความเจริญ และสิริมงคลมาสู่ชีวิตตนเองคนผู้ซึ่งขาดความกตัญญู ย่อมไม่น่าคบหา และเป็นสาเหตุนำมาซึ่งภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม พระพุทธศาสนาส่งเสริมการความกตัญญู สอนให้มนุษย์รู้จักการกระทำหน้าที่ของตนเอง เริ่มจากความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่ในครอบครัว เช่น หน้าที่ของบิดา เมื่อทุกคนปฏิบัติตามหลักความกตัญญูแล้ว จะก่อให้เกิดความเจริญด้านจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้สังคม นั้น ๆ มีความสงบสุขและร่มเย็นตลอดไป

2. ความกตัญญูทวนเวียนที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักความกตัญญูทวนเวียน เป็นหลักพุทธธรรมที่สำคัญยิ่งของสังคม โดยกตัญญูทวนเวียน หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทนแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ กตัญญู รู้คุณท่าน ความรู้และการยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนกตเวที หมายถึง ตอบแทน หรือสนองคุณท่าน คือ พยายามทำตอบด้วยการทดแทนพระคุณ ช่วยเหลืออุปการะ ยกย่อง บำรุงรักษาให้คงอยู่ในสภาพที่ดีงาม เพื่อความสงบสุขของสังคม นอกจากนั้น ความกตัญญูทวนเวียน มีความสำคัญในหลากหลายแง่มุม ได้แก่ ความกตัญญู

กตเวทีในฐานะเป็นคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานของคนดี เป็นเครื่องหมายของคนดี กตัญญูกตเวที บุคคลหาได้ยาก และเป็นคุณธรรมก่อให้เกิดมงคลชีวิต ความกตัญญูกตเวที เป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับมนุษยชาติ เป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ สอดคล้องกับการศึกษาของพระครูศรีสุตโสภณ (เงิน ขาตเมธิ) (พระครูศรีสุตโสภณ (เงิน ขาตเมธิ), 2549) ได้วิจัยเรื่อง “ความกตัญญูกตเวทีในฐานะคุณธรรมค้ำจุนสังคมจากมุมมองพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า พระพุทธศาสนากล่าวถึงความสำคัญของความกตัญญูกตเวที ไว้ 4 ประการ คือ

1. ความกตัญญูกตเวทีเป็นพื้นฐานของคนดี กล่าวคือ คุณธรรมนี้เป็นมารดาหรือเป็นบ่อเกิดของคุณธรรมอื่น ๆ และเป็นฐานช่วยเกื้อหนุนส่งเสริมให้คนกระทำความดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

2. ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี กล่าวคือ คุณธรรมนี้เป็นนิमित หรือเครื่องหมายบ่งบอกคุณสมบัติของความเป็นคนดี เป็นคุณธรรมของสัตว์บุรุษ

3. กตัญญูกตเวทีบุคคลหาได้ยากในโลก เพราะเหตุว่าบุคคลที่จะมีทั้งความกตัญญูและกตเวทีอย่างสมบูรณ์นั้นหาได้ยาก

4. ความกตัญญูกตเวทีก่อให้เกิดมงคลแก่ชีวิต ในด้านการได้รับยกย่องความเจริญรุ่งเรือง และความประสพสุขในโลกนี้และโลกหน้าลักษณะของความกตัญญูกตเวทีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่ามีอยู่ 6 ลักษณะ คือ

- 4.1 ความกตัญญูกตเวทีระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ที่พบ เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีที่บุตรกระทำต่อมารดาบิดา ด้วยการปรนนิบัติเลี้ยงดูด้วยปัจจัยสี่ การยอมสละชีวิตเพื่อปกป้องชีวิตมารดาบิดา การเตือนสติมารดาบิดาให้ตั้งมั่นในธรรม การแสดงความกตัญญูกตเวทีของศิษย์ต่ออาจารย์ ด้วยการเคารพเชื่อฟังปรนนิบัติรับใช้ ตั้งใจศึกษาการทดแทนคุณระหว่างมิตรกับมิตร ด้วยปัจจัยสี่ การปกป้องมิตรและทรัพย์สินสมบัติของมิตร การตักเตือนมิตรให้ตั้งในธรรม

- 4.2 ความกตัญญูกตเวทีระหว่างมนุษย์กับเทวดาที่พบ จะเป็นลักษณะการทดแทนคุณกันด้วยการประกาศคุณ การทำเทวดาพลี

- 4.3 ความกตัญญูกตเวทีระหว่างมนุษย์กับอมมนุษย์ ที่พบ จะเป็นลักษณะของการอุทิศส่วนบุญกุศลไปให้แก่บุพพการีที่ล่วงลับ

4.4 ความกตัญญูทเวที่ระหว่างมนุษย์กับสัตว์เดรัจฉาน ที่พบ จะเป็นลักษณะ การเลี้ยงดูด้วยความเมตตาสงสาร และใช้งานพอประมาณ ส่วนสัตว์ก็ทดแทนคุณมนุษย์ด้วยการช่วยทำงาน มีการไถ คราด ลากเกวียน เป็นต้น

4.5 ความกตัญญูทเวที่ระหว่างสัตว์เดรัจฉานกับสัตว์เดรัจฉาน ที่พบ จะเป็น การแสดงความกตัญญูทเวที่ของพระโพธิสัตว์ที่กระทำต่อมารดาบิดาด้วยการปรนนิบัติเลี้ยงดู ยอมสละชีวิตเพื่อปกป้องมารดาบิดา ส่วนสัตว์ที่เป็นมิตรสหายก็ทดแทนคุณกันในลักษณะให้ที่ อยู่อาศัย อาหาร และการเตือนมิตรไม่ให้ประมาท

4.6 ความกตัญญูทเวที่ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่พบ จะมี การสอนให้รู้จักคุณค่าของธรรมชาติ และให้ตอบแทนคุณธรรมชาติด้วยการดูแลและอนุรักษ์ ทดแทน ให้เป็นมิตรกับธรรมชาติ

3. คุณค่าความกตัญญูทเวที่ของชาวไททรงดำ อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ชาวไททรงดำ ได้แสดงออกถึงความกตัญญูทเวที่ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบุคคล ชาวไท ทรงดำยังคงต้องการที่จะรักษาสืบทอดประเพณีและพิธีกรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ให้สังคม ภายนอกได้รับรู้จักวัฒนธรรมความเป็นอยู่และอยู่วิถีชีวิตอย่างเดิมเอาไว้และพร้อมที่จะเปิดรับ สังคมและวัฒนธรรมต่างถิ่นและสังคมยุคใหม่ที่เข้าร่วมและทำ กิจกรรมด้วยความรักสามัคคีและ สร้างมิตรภาพกับสังคมรอบข้างเพื่อเตรียมต้อนรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ โดยที่ไม่ทิ้งรากเหง้า ด้าน เศรษฐกิจ แบ่งเป็น 2 แบบ คือ การใช้เศรษฐกิจพื้นฐานที่มีอยู่เป็นต้นทุนและการแปรรูปทางอัต ลักษณะของกลุ่มเป็นรายได้ การขยายวัฒนธรรมที่มีอยู่โดยการแทรกซึมผ่านทางสินค้าพื้นฐานส่ง ต่อไปยังผู้บริโภค ให้เกิดความนิยมและการนำความเชื่อเรื่องความกตัญญูที่มีต่อบรรพบุรุษ เป็น หลักของการดำรงชีวิตใช้ส่งต่อผ่านบุคคลรุ่นใหม่บอกเล่าโดยใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา พัฒนาขึ้นสู่สังคมประยุกต์การใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียงต่อการใช้สอยเพิ่มคุณค่าทางจิตใจ ด้าน วัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่อกับสังคมภายนอกอย่างสงบเงียบและเรียบง่ายการแสดง ตนด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนแฝงการดำเนินการเชิงรุกด้วยวิธีการนำวัฒนธรรมผสมผสานกับ คุณธรรมและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาควบคู่ขยายไปสู่สังคมโลกภายนอกโดยใช้การปฏิบัติ ตนเป็นอัตลักษณ์นำสิ่งที่เลือนหายมาบูรณาการให้เกิดคุณค่าทางศิลปะคุณค่าทางจิตใจทาง สังคมออกแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมจากคนในถิ่นและต่างถิ่นเพื่อความสัมพันธ์อันดีโดยไม่ทิ้ง รากเหง้าตนเองให้สังคมได้รู้จักชาติพันธุ์ของตนโดยใช้วัฒนธรรมทางการแต่งกายและความ

กตัญญูทวาทเพื่อประกาศอัตลักษณ์ และด้านสิ่งแวดล้อม ชาวไททรงดำ ยังคงพึ่งพาธรรมชาติ มีความหวงแหนและปกป้องเนื่องจากชาวไททรงดำ เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ หากปฏิบัติตัว แยกจากธรรมชาติจะทำให้ไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้ ธรรมชาติจึงมีความจำเป็นต่อชีวิตที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันป้องกันการขาดแคลนวัสดุที่ได้จากธรรมชาติและการทำลาย ธรรมชาติจึงจำเป็นที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้เปรียบเสมือนแม่น้ำลำธารที่มีค่ามากมายคอยผดุงให้ เกิดคุณค่าที่สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และมนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อธรรมชาติในฐานะที่ ใช้เป็นทรัพยากรสนองความต้องการของมนุษย์เพราะสิ่งแวดล้อมมีคุณค่าในตัวเอง คุณค่าจาก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยการสร้างจิตสำนึกในสมาชิกให้ความรู้ตื่นตัวอาศัยผู้นำที่เป็น แรงผลักดันทางสังคมให้เกิดประสิทธิภาพในแสดงความกตัญญูรู้คุณ สอดคล้องกับการศึกษา ของพระอธิการศิริพงษ์ ภูทกปัญโญ (พระอธิการศิริพงษ์ ภูทกปัญโญ, 2561) ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการ ของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผลการวิจัยพบว่า ชาวไททรงดำมีบริบททาง ประวัติศาสตร์มายาวนาน ก่อนจะอพยพเข้าสู่ประเทศไทยจากผลของการแพ้สงครามและการ ถูกต้อนเป็นเชลยศึก ชาวไททรงดำในเขตตำบลท่าข้าม อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วน ใหญ่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดเพชรบุรีและใต้สุดของอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ได้เข้า มาจับจองพื้นที่ในเขตตำบลท่าข้าม อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีในช่วงสมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2 นับเป็นชุมชนที่ยังคงอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิมและที่เห็นเด่นชัดที่สุด คือ วัฒนธรรมด้านวิถีชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการเกิด วัฒนธรรมงานศพ และวัฒนธรรมด้านความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งพิธีกรรมทั้งหมดมักจะมีเรื่อง “ผี” เข้ามา เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ผีบรรพบุรุษ ผีบ้าน ผีเรือน ผีไร่ ผีนา โดยมีความเชื่อว่า การบูชาผีที่ถูกต้อง จะ นำมาซึ่งความสุขความเจริญของครอบครัว และในทางตรงกันข้ามถ้าหากมีการละเว้นไม่ปฏิบัติ ตามความเชื่อจะนำมาซึ่งความทุกข์ และความเลวร้ายของชีวิต ส่วนวัฒนธรรมด้านภาษาและ การสื่อสาร ปรากฏให้เห็นน้อยมากถ้าไม่ได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดอาจจะสูญหายไปโดยไม่ช้า

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดเพชรบุรี มีการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ความเชื่อ วัฒนธรรม ภาษา และประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

ความกตัญญูตเวทีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่งของสังคม ที่ชาวไททรงดำให้ความสำคัญ ได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติตนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่อบรรพบุรุษ บิดามารดา ครูอาจารย์ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมถึงธรรมชาติรอบข้างที่ตนอยู่อาศัย คุณค่าของความกตัญญูตเวทีของชาวไททรงดำ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปรากฏในด้านบุคคล ด้านความเชื่อ ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ผู้เกี่ยวข้องควรจัดทำเอกสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเผยแพร่ให้สังคมรับทราบ

ผู้เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของชาวไททรงดำในการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมให้ปรากฏเด่นชัดในสังคม

ผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างชาวไททรงดำกับกลุ่มชนอื่น ๆ ในพื้นที่เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม

ควรมีการจัดเสวนาเพื่อร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวไททรงดำกับกลุ่มชนอื่น ๆ ควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงการเป็นอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชาวไททรงดำกับกลุ่มชนอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- พระครูศรีสุตโสภณ (เงิน ขาตเมธี). (2549). ความกตัญญูตเวทีในฐานะคุณธรรมค้ำจุนสังคม จากมุมมองพระพุทธศาสนา. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญกอง คุณาโร (มาหา). (2548). การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความกตัญญู (กตญญูตา) ในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการศิริพงษ์ ภูทูปญโญ. (2561). แนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการของชาวไททรงดำ ตำบลท่าข้าม อำเภอพนมไพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาส อินทปัญโญ. (2497). *โลกอาจรอดได้ แม้เพราะกตัญญูกตเวที พุทธทาส*. เรียกใช้เมื่อ 24 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.dharma-gateway.com/monk/preach/buddhadas/bdd-36.htm>

ภักทียา ยิมเรวัต. (2544). *ประวัติศาสตร์สิบสองจุไทย*. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์.

ม. ศรีบุษรา . (2530). *ไทดำรำพัน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.

การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

สู่สังคมผู้สูงอายุ*

AN APPLICATION OF FOUR BHĀVANĀS IN THERAVADA BUDDHISM INTO THE SOCIETY OF ELDERLY

นวินดา นิลวรรณ

Nawinda Ninlawan

สิทธิโชค ปาณะศรี

Sitthichok Panasree

พระครูโกศลอรธกิจ

Phrakru Kosalattakit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: am.nawinda@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของสังคมผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาหลักภาวนา 4 ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท และ 3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาของสังคมผู้สูงอายุ ปัจจุบันประเทศไทย และต่างประเทศกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการแพทย์ซึ่งทำให้คนมีอายุที่ยืนยาวขึ้น เป็นต้น การดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นในสังคมปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสามารถ มีความพร้อม และรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย พฤติกรรม จิตใจ และการพัฒนาปัญญา เพื่อให้มีศักยภาพที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขอีกทั้งเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตอีกด้วย 2) หลักภาวนา 4 ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท หลักภาวนา 4 หมายถึง การเจริญ การทำให้เป็น ให้มีขึ้น

* Received 22 February 2020; Revised 5 March 2020; Accepted 12 March 2020

การฝึกอบรมการพัฒนา ได้แก่ 1) กายภาวนา หมายถึง การเจริญกาย 2) สีลภาวนา หมายถึง การเจริญศีล 3) จิตภาวนา หมายถึง การเจริญจิต 4) ปัญญาภาวนา หมายถึง การเจริญปัญญา 3) ประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ แนวทางในการพัฒนา ตามหลักภาวนา 4 ในพระพุทธศาสนา สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุในสังคมได้อย่างครบถ้วนทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็น ด้านความต้องการทางร่างกาย โดยใช้หลัก กายภาวนา ด้านพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยใช้หลัก สีลภาวนา ด้านจิตใจ โดยใช้หลัก จิตภาวนา และด้านการพัฒนาปัญญา โดยใช้หลักปัญญาภาวนา

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, หลักภาวนา 4, สังคมผู้สูงอายุ

Abstract

This thesis entitled ‘An application of four Bhāvanās in Theravada Buddhism into the society of elderly’ has three objectives: 1) to study the states of problem of the society of elderly, 2) to study the principle of four Bhāvanās in Theravada Buddhism, and 3) to apply the principle of four Bhāvanās in Theravada Buddhism into the society of elderly.

In the research, it was found that: 1) In the present time, when it comes to the states of problem of the society of elderly, Thailand and other international countries have been stepping into the ageing society by the help of scientific and medical technological advancement where most of elderly live longer than the previous period. Therefore, taking more care of the elderly in the present society becomes essential so that they would be able to cope with various changes in terms of their body, behaviour, mind and wisdom. It is necessary for them to live a happy life in the society. Under this situation, the forthcoming problems would be prevented. 2) According to Buddhism, the principle of four Bhāvanās basically refers to the development in the following four dimensions: 1) the physical development 2) moral development 3) cultivation of the heart; 4) intellectual development; 3) As far as the application

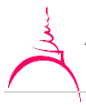
of the principle of four Bhāvanās into the society of elderly is concerned, its guideline for getting it done according to Buddhism is shown that the mentioned principle could be utilized by the society of elderly in all dimensions; the physical need could be applied by the physical development, the behaviour for living together in a society could be applied by the moral development, the mind could be applied by the emotional development, and the intellectual need could be applied by the development of wisdom

Keywords: an applying, the principle of 4, ageding society

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตอันใกล้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันที่มีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปในหลาย ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว สังคมไทยปัจจุบัน เมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุควรมีแผน หรือการเตรียมการเพื่อรองรับ และแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพราะเมื่อมีคนชราเพิ่มมากขึ้นในสังคม ผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการ ไม่มีรายได้ ยังชีพอยู่ได้ด้วยเงินออมเพียงอย่างเดียว หากเงินออมมีไม่มากพอก็ส่งผลให้เกิดปัญหาเป็นภาระแก่สังคม จำต้องพึ่งพาการช่วยเหลือเกื้อกูลจากบุคคลในครอบครัว อีกทั้งผู้สูงอายุต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และสภาพจิตใจ ต้องอาศัย การปรับตัว การหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจโดยหลักธรรม เพื่อก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้สูงอายุอย่างมีความสุข ในบั้นปลายชีวิต และโครงสร้างของประชากรในสังคมไทย ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ประชากร วัยเด็ก และผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น สังคมกำหนด และมองว่าเมื่อบุคคลใดก็ตามที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ บุคคลนั้นก็กลายเป็นผู้สูงอายุที่ต้องเปลี่ยนสถานะจากผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของสังคมมาเป็นกลุ่มคน ที่ต้องเข้าสู่ภาวะพึ่งพิงจากสังคมโดยที่ผู้สูงอายุไม่สามารถหาข้อใด ๆ โต้แย้งได้เลย เพราะสังคมได้กำหนด อัตลักษณ์ของความสูงอายุไว้แล้ว

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ คือ หลักภavana 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาผู้สูงอายุ และพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุในสังคมไทย ทั้งช่วยในการแก้ไขปัญหา

ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในหลายรูปแบบ เช่น การทำร้ายร่างกาย การถูกทอดทิ้ง การเอาประโยชน์ด้านทรัพย์สินรวมถึงการถูกละเมิดทางเพศ อาจจำเพาะกลุ่มเสี่ยงผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว ไม่มีบุตรหลาน มีความเจ็บป่วย ต้องการการพึ่งพา และการช่วยเหลือจากผู้อื่น เป็นต้น และสาเหตุมักมาจากคนใกล้ชิด

นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจ คือ ความยากจน อันเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคม หรือปัจจัยสาเหตุจากตัวผู้สูงอายุเองที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ ลดลง มีอาการเจ็บป่วย สมอเสื่อม การนำหลักธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพระพุทธศาสนามาบูรณาการปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว จึงเป็นทางออกอีกทางหนึ่งให้กับสังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นการสร้างความพร้อมให้กับสังคมไทยที่จะก้าวเข้าสู่ยุคสังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

เพราะฉะนั้น การประยุกต์ใช้หลักภavana 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่น หลักภavana 4 เป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงเป็นหลักธรรมที่จะสามารถนำมาประยุกต์ ปรับใช้กับสังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่ยุคผู้สูงอายุได้อีกประการหนึ่ง เพราะบุคคลในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเด็ก หรือผู้สูงอายุที่มีญาติอยู่พร้อมหน้ามีผู้คอยช่วยเหลือ ด้านทานมรสมชีวิต ผ่อนหนักเป็นเบา มีภูมิคุ้มกัน หรือยาชูกำลังให้กับจิตใจ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขอันเกิดจากบุคคลผู้ใกล้ชิดในครอบครัวตระหนักถึงคุณค่าของสมาชิกในครอบครัว ก่อให้เกิดความอบอุ่น และความปลอดภัยในชีวิต โดยอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตเข้ามาแก้ปัญหา และสร้างความสุขทั้งในส่วนครอบครัว และสังคมโดยรวมได้อย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่าการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีความสำคัญ และมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง จึงได้เลือกเอาประเด็นดังกล่าว มาตั้งเป็นหัวข้อศึกษาว่า “การประยุกต์ใช้หลักภavana 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ” ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประยุกต์หลักภavana 4 ที่มีความเหมาะสม เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สถาบันครอบครัว อันเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมไทยเกิดความสงบสุขร่มเย็น และช่วยให้สมาชิกของครอบครัวมีความสมดุล ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ซึ่งนำไปสู่การเป็นรากฐานความมั่นคงของการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของสังคมผู้สูงอายุเป็นอย่างไร
2. เพื่อศึกษาหลักภาวนา 4 ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร
3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ภาคสนาม (Field Research) โดยมุ่งศึกษาการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ดำเนินการศึกษาวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวนา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ จากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกา ตำรา และผลงานจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ
2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่รวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
3. เรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะ นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)
4. จัดพิมพ์วิทยานิพนธ์เป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาของสังคมผู้สูงอายุ ปัจจุบันประเทศไทย และต่างประเทศกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการแพทย์ซึ่งทำให้คนมีอายุที่ยืนยาวขึ้น เป็นต้น การดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นในสังคมปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสามารถ มีความพร้อม และรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย พฤติกรรม จิตใจ และการพัฒนาปัญญา เพื่อให้มีศักยภาพที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้งเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตอีกด้วย

2. หลักภาวนา 4 ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท หลักภาวนา 4 หมายถึง การเจริญ การทำให้เป็น ให้มีขึ้น การฝึกอบรมการพัฒนา ได้แก่ 1. กายภาวนา หมายถึง การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกายให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง

ห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้เกิดโทษให้กุศลกรรมงอกงามให้อกุศลกรรมเสื่อมเสียการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2. สีสถาวรนา หมายถึงการเจริญศีล พัฒนาความประพฤติการฝึกอบรมศีลให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียน หรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน 3. จิตถาวรนา หมายถึง การเจริญจิต การพัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิ และสดชื่น เบิกบานเป็นสุขผ่องใส เป็นต้น 4. ปัญญาถาวรนา หมายถึง การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงรู้เท่าทันเห็นโลก และชีวิตตามสภาวะสามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสปลดพ้นจากความทุกข์แก้ไขปัญญาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ), 2536)

3. ประยุกต์ใช้หลักถาวรนา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ แนวทางในการพัฒนา ตามหลักถาวรนา 4 ในพระพุทธศาสนา สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุในสังคมได้อย่างครบถ้วนทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็น ด้านความต้องการทางร่างกาย โดยใช้หลัก กายถาวรนา ด้านพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยใช้หลัก สีสถาวรนา ด้านจิตใจ โดยใช้หลัก จิตถาวรนา และด้านการพัฒนาปัญญา โดยใช้หลักปัญญาถาวรนา นั้นเอง หลักถาวรนา 4 เป็นหลักธรรมอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุในสังคมปัจจุบันได้อย่างเป็นรูปธรรม และช่วยให้ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีคุณค่ามีคุณภาพ และเป็นบุคคลที่พึงปรารถนาของสังคม เป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับวัย โดยอาศัยหลักธรรม คือ หลักถาวรนา 4 ได้แก่ กายถาวรนา สีสถาวรนา จิตถาวรนา และปัญญาถาวรนา จัดเป็นการช่วยเหลือสงเคราะห์ และแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้กับผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาของสังคมผู้สูงอายุ ปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว ชุมชน หรือตามสถานที่สาธารณะเราจะเห็นและรู้สึกได้ว่ามีผู้สูงอายุอยู่มากจริง ๆ ปรากฏการณ์ที่มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เช่นนี้ ยืนยันด้วยสถิติข้อมูลประชากร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ “สังคมสูงวัย” มาตั้งแต่ประมาณปีพ.ศ. 2548 แล้วเมื่อประชากรอายุ

60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนสูงขึ้นถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ยิ่งไปกว่านั้น การฉายภาพประชากรไทยต่อไปในอนาคตยังแสดงให้เห็นว่าสัดส่วน ของประชากรสูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในอีกไม่เกิน 10 ปีข้างหน้าประเทศไทย จะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด เมื่อพูดถึงคำว่า “ผู้สูงอายุ” คนไทยเชื่อโดยสนิทใจว่าหมายถึงคนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ความเชื่อนี้ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทยมานาน คนไทยเชื่อว่าอายุครบ 5 รอบปีนักษัตรคือ 60 ปีเป็นเส้นแบ่งสำคัญที่คนจะผ่านเข้าสู่วัยชราสอดคล้องกับประเพณีจีนที่ถือว่าอายุ 60 ปี หรือ 5 รอบปีนักษัตรเป็นวาระสำคัญของ ชีวิตที่เรียกว่า “แซยิด” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของ “วัยชรา” ว่า “วัยที่ต่อจากวัยกลางคน อายุเกิน 60 ปี” เกณฑ์อายุ 60 ปีขึ้นไปนี้ถูกตอกย้ำลงไปในมโนทัศน์ของคนไทยว่าเป็นผู้สูงอายุ ด้วยกฎหมายต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2594 มาตรา 13 “บำเหน็จบำนาญเหตุสูงอายุนั้น ให้แก่ข้าราชการผู้มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์แล้ว” ต่อมาเมื่อประเทศไทยมีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ก็ได้ตอกย้ำความเชื่อว่าอายุ 60 ปีขึ้นไป คือ ผู้สูงอายุให้ยิ่งสืกลงไปอีกด้วยมาตรา 3 ที่ระบุว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ “ผู้สูงอายุ” หมายความว่าบุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย” ยิ่งไปกว่านั้นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งแม้จะไม่นิยามไว้ตรง ๆ ว่า ผู้สูงอายุ คือ คนที่มีอายุเท่าใด แต่ก็ระบุในมาตรา 53 ว่า “บุคคล ซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ” (จุฑารัตน์ แสงทอง, 2560) แสดงนัยว่า ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์แล้ว อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างมากในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการสาธารณสุข และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน คนไทยมีสุขภาพดีขึ้นมาก อายุเฉลี่ยของคนไทยยืนยาวขึ้น อายุคาดเฉลี่ยตั้งแต่แรกเกิดที่เคยสูงไม่ถึง 50 ปี เมื่อ 50 ปีก่อน ได้ยืนยาวขึ้นจนถึงประมาณ 64 ปี ในปัจจุบัน คนไทยสมัยนี้อายุ 60 ปีแล้วก็ดูยังไม่แก่ คนอายุ 60 กว่าปีจำนวนมากยังดูแข็งแรงไม่ต่างจากคนวัยหนุ่มสาว หรือวัยกลางคนดูเหมือนว่า มโนทัศน์ของนิยามผู้สูงอายุเดิมที่หล่อหลอมด้วยความเชื่อ ประเพณี และกฎหมายทั้งหลายจะล้าหลัง และตามไม่ทันพัฒนาการด้านสุขภาพอนามัยของคนในสังคมไทยไปแล้ว สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญอยู่ในภาวะสังคมผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนโครงสร้าง

ประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ราว 10-20 ปี ข้างหน้านี้สังคมไทยก็จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ถึงเวลานั้นประชากรวัยสูงอายุจะเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว เมื่อการพัฒนาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ประชากรที่กำลังเข้าสู่วัยสูงอายุ และประชากรที่อยู่ในวัยผู้สูงอายุต้องเร่งตระหนักโดยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อม และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ เมื่อผู้สูงอายุในสังคมมีความรู้ ความสามารถ และมีศักยภาพ (พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, 2547) มีความพร้อมที่จะช่วยกันขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และสังคมก็จะสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนการเตรียมความพร้อมในระดับมหัพภาคเป็นรูปแบบทางด้านการวิจัยทางสังคมเกี่ยวกับด้านผู้สูงอายุที่มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาไปสู่นโยบายที่มีความสอดคล้องต่อการดำเนินชีวิตจริงในสังคมของผู้สูงอายุเพราะการศึกษาที่เป็นองค์รวมจะทำให้สามารถมองแนวโน้มในการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ได้มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อประชากรในสังคมได้มากที่สุด

หลักภาวนา 4 ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท

การพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความจำเป็น และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนทุกเพศทุกวัย และในทางพระพุทธศาสนาก็มีหลักคำสอนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งที่เป็นการพัฒนาตน การพัฒนาคน และการพัฒนางาน เพื่อให้ผู้ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้นำหลักภาวนา 4 ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตของให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุด ทั้งแก่ตน และแก่ส่วนรวมต่อไป

ภาวนา 4 หมายถึง การเจริญ การทำให้เป็น ให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา : (Cultivation; Training; Development) (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540) ได้แก่

1. กายภาวนา หมายถึง การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษให้กุศลกรรมงอกงาม ให้กุศลกรรมเสื่อมเสีย การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ : (Physical Development)

2. ศิลภาวนา หมายถึง การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน หรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน : (Moral Development)

3. จิตภาวนา หมายถึง การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิต ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงาม ด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิและสดชื่นเบิกบานเป็นสุขผ่องใส เป็นต้น : (Cultivation of the heart; Emotional Development)

4. ปัญญาภาวนา หมายถึง การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจ สิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลก และชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

ประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ

หลักภาวนา 4 ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนานั้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุในสังคมไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นหลาย ๆ ด้านทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และเศรษฐกิจ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2544) การที่ผู้สูงอายุจะสามารถรักษาความสมดุลของชีวิต และปรับตัวเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยภายนอกของผู้สูงอายุ ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม การเรียนรู้ และการปฏิบัติตัวของผู้สูงอายุเอง และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อม ครอบครัว ชุมชน เป็นต้น

1. การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 เพื่อแก้ปัญหาผู้สูงอายุทางด้านร่างกาย ผู้สูงอายุในวัยแก่ชราไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมบางรายอาจจะมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิตแต่จิตใจอยากจะทำในสิ่งที่ต้องการ จำเป็นต้องมีการตรวจรักษาสุขภาพร่างกายอยู่อย่างสม่ำเสมอ หาโอกาสทำบุญร่วมกับญาติภายในครอบครัว หรือกลุ่มชมรมต่าง ๆ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมาย หากกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความสามารถทำอยู่เป็นประจำ

2. การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 เพื่อแก้ปัญหาผู้สูงอายุทางด้านพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต การดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามแนวทางของพระพุทธศาสนาของผู้สูงอายุนั้น จำต้องให้มีการสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิก่อนนอนทุกวันเป็นประจำ หมั่นทำบุญตักบาตร เข้าวัดฟังธรรมในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หมั่นฟังธรรม หรือศึกษาธรรม ปฏิบัติตามศีล 5 อย่างเคร่งครัด ไม่เป็นผู้ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ หรือยึดถือเอาความร่ำรวยเป็นที่ตั้ง

3. การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 เพื่อแก้ปัญหาผู้สูงอายุทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุควรอยู่อย่างพอเพียง ไม่วิตกกังวลสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตให้มากนัก หมั่นทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเพื่อ

แลกเปลี่ยนความรู้ และต้องรู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต ทำจิตใจให้เบิกบาน สนทนาปราศรัยกับผู้อื่นเพื่อให้จิตใจเบิกบาน รู้จักใช้หลักธรรมมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่ทำสิ่งผิดศีลธรรม รู้จักพัฒนาตัวเองอยู่เสมอเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับคนรุ่นหลัง

4. การประยุกต์ให้หลักภาวนา 4 เพื่อแก้ปัญหาผู้สูงอายุทางด้านการพัฒนาปัญญา ผู้สูงอายุนั้น ต้องรู้จักพัฒนาปัญญาของตนเอง ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา โดยให้ความสำคัญต่อองค์ธรรม คือ ศรัทธา ศีล สมาธิ ปัญญา ว่าเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ ในชีวิต รู้จักประพฤติปฏิบัติตนไปตามศีล คือ การควบคุมกาย วาจา ให้เป็นปกติ ประครองสติ ด้วย สมาธิ อันจะนำไปสู่ปัญญา รู้เท่าทันสังขาร ความจริงของชีวิต สอดคล้องกับสมบุรณ์ วัฒนธรรม (สมบุรณ์ วัฒนธรรม, 2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวคิดการดูแลผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า หลักคำสอนเรื่อง ภาวนา 4 คำว่า “ภาวนา” เป็นภาษาบาลี แปลว่า ทำให้เจริญ ทำให้มีขึ้น เป็นขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การบำเพ็ญ การพัฒนา ภาวนา 4 จึงหมายถึง การพัฒนา 4 ด้าน มีความหมาย ดังนี้ 1. กายภาวนา คือ การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลาย ภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้ เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2. สีลภาวนา คือ การฝึกอบรมให้มีระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน หรือ ก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน 3. จิตภาวนา คือ การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อุตสาห มีสมาธิ และสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น 4. ปัญญาภาวนา คือ การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันโลก และชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจ ให้เป็นอิสระทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลส และปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

สรุป

สรุปหลักภาวนา 4 เป็นหลักธรรมอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมา แก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุในสังคมปัจจุบันได้อย่างเป็นรูปธรรม และช่วยให้ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีคุณภาพ และเป็นบุคคลที่พึงปรารถนาของสังคม เป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ

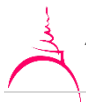
ให้เหมาะสมกับวัยโดยอาศัยหลักธรรม คือ หลักภavana 4 ได้แก่ กายภavana สีลภavana จิตตภavana และปัญญาภavana

“การประยุกต์ใช้หลักภavana 4 ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สังคมผู้สูงอายุ” ผู้วิจัยพบว่า หลักภavana 4 เป็นแนวทางที่มีความสำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติ กล่าวคือ หลักภavana 4 ได้แก่ กายภavana สีลภavana จิตตภavana และปัญญาภavana เป็นหลักธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุได้แทบทุกมิติ ในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุ ทำให้การมีชีวิตอยู่ของผู้สูงอายุในบั้นปลายชีวิต เป็นการมีชีวิตอยู่ที่มีคุณค่าต่อสังคม เป็นที่พึงปรารถนาของคนในสังคม อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสมตามวัยอีกด้วย ผู้วิจัยพบว่า หลักภavana 4 เป็นแนวทางที่มีความสำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติ กล่าวคือ หลักภavana 4 ได้แก่ กายภavana สีลภavana จิตตภavana และปัญญาภavana เป็นหลักธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุได้แทบทุกมิติ ในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุ ทำให้การมีชีวิตอยู่ของผู้สูงอายุในบั้นปลายชีวิต เป็นการมีชีวิตอยู่ที่มีคุณค่าต่อสังคม เป็นที่พึงปรารถนาของคนในสังคม อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสมตามวัยอีกด้วย จึงขอเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของผู้สูงอายุการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
2. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
3. ศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในสังคม
4. ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของผู้สูงอายุที่มีต่อสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- จุฑารัตน์ แสงทอง. (2560). สังคมผู้สูงอายุ(อย่างสมบูรณ์):ภาวะสูงวัยอย่างมีคุณภาพ. *บทความวิชาการ*, ปีที่ 38 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน .
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2515). *พุทธจริยา*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์พระนคร.
- พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ). (2536). *มงคล 38*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการ วิปัสสนาธุระ.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). *พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2544). *พุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร: ดวงแก้ว.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *หลักแม่บทของการพัฒนาตน*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมชาย ฐานวุฑฺโฒ. (2547). *มงคลชีวิต ฉบับ ท่าง้าวหน้า ชมรมพุทธศาสตร์สากล ใน อุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์*. กรุงเทพมหานคร: พฤษภาคม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: อักษร ทัดสัน จำกัด.
- สมบุญ วัฒนะ. (2559). *แนวคิดการดูแลผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 24 ฉบับที่ 44 มกราคม-เมษายน*.

การให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE SERVICE PROVIDING ON INFRASTRUCTURE TO PEOPLE
IN THASAK SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
MUANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

บุญฤกษ์ ณ นคร

Boonyaruek Nanakorn

ไพรัตน์ ฉิมหาด

Pairat Chimhad

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

กัณตภณ หนูทองแก้ว

Kantaphon Nuthongkaew

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

E-mail: tekontee9@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ จำนวน 5,921 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 359 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า: การให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

* Received 13 February 2020; Revised 29 February 2020; Accepted 10 March 2020

พิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านระบบสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านระบบพลังงาน ด้านระบบคมนาคม ด้านระบบการจัดการน้ำ ส่วนด้านระบบกำจัดขยะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) ด้านระบบคมนาคม มีข้อเสนอแนะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก ควรสร้างทางเท้า ทางจักรยาน ที่มีคุณภาพ 2) ด้านระบบพลังงาน มีข้อเสนอแนะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก ควรมีการปรับปรุงไฟฟ้าสาธารณะตามถนนและตามซอยต่าง ๆ ให้ครอบคลุมรวมถึงจุดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนในการสัญจรไปมา 3) ด้านระบบจัดการน้ำ มีข้อเสนอแนะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก ควรมีการสร้างระบบประปาที่ได้มาตรฐานครบทุกหมู่บ้าน และวางท่อระบายน้ำในจุดที่มีปัญหา 4) ด้านระบบสื่อสาร มีข้อเสนอแนะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก ควรจัดให้มีฝ่ายประชาสัมพันธ์ขององค์กรเพื่อสะดวกแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการ 5) ด้านระบบกำจัดขยะ มีข้อเสนอแนะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก ควรเก็บขยะอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

คำสำคัญ: การให้บริการ, โครงสร้างขั้นพื้นฐาน, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

There are two objectives of this research as follows 1) to study on service providing on infrastructure to people in Thasak sub-district administrative organization, Muang district, Nakhon Si Thammarat Province and 2) to study on suggestion for service providing on infrastructure to people in Thasak sub-district administrative organization, Muang district, Nakhon Si Thammarat Province. The population were composed of people for 5,921 persons, the samples were about 359 persons. Data collection by questionnaire.

The findings were as follows: The service providing on infrastructure to people in Thasak sub-district administrative organization, Muang district, Nakhon Si Thammarat Province. by overview was at more level for all aspects when considered in each domain found the domain of communication system is the highest mean follow by domain of energy system domain of transportation

system domain of water management and domain of garbage management system is the lowest mean respectively. The suggestions on service providing on infrastructure, found that; 1. The domain of transportation system; Thasak sub-district administrative organization, there should have ready footbath and cycle lane for using, 2. The domain of energy system; Thasak sub-district administrative organization, there should improve electricity system al around area that can be made a accident in transportation. 3. The domain of water management; Thasak sub-district administrative organization, there should have water supply for all families in the village. Set water way for problem occurring, 4. The domain of communication system; Thasak sub-district administrative organization, there should have public information in organization for providing to people, 5. The domain garbage management system; Thasak sub-district administrative organization, there should keep collect for garbage two times per week,

Keyword: Service Providing, Infrastructure, Sub-District Administrative Organization

บทนำ

การให้บริการประชาชนจึงถือเป็นภารกิจสำคัญต่อการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ขอรับบริการภายใต้ระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับที่กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ มีภารกิจหลักในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและให้บริการคมนาคมขนส่งเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม จึงได้เห็นชอบในหลักการของแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของไทย พ.ศ. 2558 - 2565 และแผนปฏิบัติการด้านคมนาคมขนส่ง ระยะเร่งด่วน ปี พ.ศ. 2558 (Action Plan) เพื่อกำหนดกรอบทิศทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (กระทรวงคมนาคม, 2562) การให้บริการแก่ประชาชน ข้าราชการต้องมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริการให้มีมาตรฐาน อันจะนำมาซึ่งคุณภาพการให้บริการที่ดี ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เป็นการยกระดับคุณภาพการ

ปฏิบัติงาน ให้ประชาชนผู้รับบริการได้รับการบริการที่รวดเร็วตามกำหนดเวลา เสมอภาค และมีความเป็นธรรม ได้รับการตอบสนองความต้องการเกิดความพึงพอใจสูงสุด

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในชุมชนท่าซึก ทั้งในด้านการบริหารและการบริการเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและตรงกับความต้องการของประชาชน สามารถรับรู้ถึงปัญหาในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี การให้บริการที่ทั่วถึง มีความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ช่วยเหลือประชาชนได้ทันที่ที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด เนื่องจากงานโครงสร้างพื้นฐานมักมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตภาวะจิตใจและความรู้สึกผู้คนที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องใช้ความรอบคอบ และกรอบระยะเวลาในการกำหนดนโยบายรัฐของการวางแผน กลั่นกรองถึงข้อดี-ข้อเสีย เพื่อการตัดสินใจในการลงทุนก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นลำดับขั้นตอน และเพื่อเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยรวม

ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อทราบถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการดังกล่าว เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและต่อพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ได้กำหนดวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5,921 คน (องค์การ

บริหารส่วนตำบลท่าซึก) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 359 คน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง กำหนดลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ และนำเสนอผลวิเคราะห์เป็นตารางประกอบคำบรรยาย พร้อมแสดงแผนภูมิ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีจำนวน 306 คน (85.20 %) นับถือศาสนาอิสลาม มีจำนวน 53 คน (14.80 %) เมื่อจำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 248 (69.10%) และเป็นเพศชาย มีจำนวน 111 คน (30.90%) ส่วนใหญ่มีอายุ 30 - 40 ปี มากสุด มีจำนวน 184 คน (51.30%) รองลงมา ได้แก่ อายุต่ำกว่า 30 ปี มีจำนวน 84 คน (23.40%) และอายุ 51 ปีขึ้นไป น้อยสุด มีจำนวน 39 คน (10.90%) ระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. มากสุด มีจำนวน 259 คน (65.10%) รองลงมา ได้แก่ ระดับอนุปริญญา/ปวส. มีจำนวน 71 คน (17.80%) และระดับปริญญาตรี/หรือสูงกว่า น้อยสุด มีจำนวน 14 คน (3.50%) ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม มากสุด มีจำนวน 172 คน (47.90%) รองลงมา ได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวน 129 คน (35.90%) ส่วนอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ น้อยสุด มีจำนวน 21 คน (5.80%) ส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท มากสุด มีจำนวน 288 คน (80.20%) รองลงมา ได้แก่ รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 33 คน (9.20%) และมีรายได้ต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไป น้อยสุด มีจำนวน 9 คน (2.50%)

2. ข้อมูลการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

- 1) ด้านระบบสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.01), (SD = 0.58)
- 2) ด้านระบบพลังงาน ($\bar{X}$ = 3.73), (SD = 0.44)
- 3) ด้านระบบคมนาคม ($\bar{X}$ = 3.61), (SD = 0.41)
- 4) ด้านระบบการจัดการน้ำ ($\bar{X}$ = 3.51), (SD = 0.92)
- 5) ด้านระบบกำจัดขยะ ($\bar{X}$ = 3.45), (SD = 0.91)

3. ข้อมูลการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี ศาสนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน สรุปได้ดังนี้

1) จำแนกตามศาสนา โดยรวม พบว่า มีการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ทั้งศาสนาพุทธ ($\bar{X}$ = 3.66) และศาสนาอิสลาม ($\bar{X}$ = 3.67)

2) จำแนกตามเพศ โดยรวม พบว่า การให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ทั้งเพศชาย ($\bar{X}$ = 3.78) และเพศหญิง ($\bar{X}$ = 3.61)

3) จำแนกตามอายุ โดยรวม พบว่า การให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ทุกช่วงอายุ อายุต่ำกว่า 30 ปี ($\bar{X}$ = 3.71), อายุ 30 - 40 ปี ($\bar{X}$ = 3.65), อายุ 41 - 50 ปี ($\bar{X}$ = 3.69), อายุ 51 ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 3.58)

4) จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม พบว่า การให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ทุกระดับการศึกษา ประถมศึกษา ($\bar{X}$ = 3.64), มัธยมศึกษา/ปวช. ($\bar{X}$ = 3.67), อนุปริญญา/ปวส. ($\bar{X}$ = 3.66),ปริญญาตรี/หรือสูงกว่า ($\bar{X}$ = 3.59)

5) จำแนกตามอาชีพ โดยรวม พบว่า การให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกอาชีพ อาชีพรับจ้างทั่วไป ($\bar{X}$ = 3.70), อาชีพเกษตรกรรม ($\bar{X}$ = 3.64), อาชีพค้าขาย ($\bar{X}$ = 3.58), อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X}$ = 3.78)

6) จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยรวม พบว่า การให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกช่วงรายได้ รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ($\bar{X}=3.72$), รายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ($\bar{X}=3.66$), รายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ($\bar{X}=3.57$), รายได้ต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไป ($\bar{X}=3.81$)

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสรุปแยกในแต่ละด้านได้ดังนี้

1) ด้านระบบคมนาคม มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีทางเท้า ทางจักรยาน ที่มีคุณภาพและเหมาะสม ให้มีการก่อสร้างถนนรอบหมู่บ้าน ที่เป็นถนนดินควรปรับปรุงให้เป็นถนนคอนกรีตเมื่อถนนมีสภาพที่ชำรุด อบต. ควรริบดำเนินการซ่อมแซม ควรให้มีการจัดทำถนนเชื่อมระหว่าง หมู่บ้าน ให้ได้มาตรฐาน ควรเพิ่มการก่อสร้างถนนเพื่อการเกษตร และควรมีมาตรการในการจำกัดน้ำหนักรถบรรทุก ที่วิ่งผ่านถนนลาดยาง หรือคอนกรีต ของหมู่บ้าน ควรมีการปรับปรุงถนนเส้นทางสายหลักหรือภายในหมู่บ้านให้เป็นถนนไร้ฝุ่น เพื่อให้ตรงตามความต้องการของประชาชนในการนำความเจริญมาสู่ชุมชน

2) ด้านระบบพลังงาน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการก่อสร้างไฟฟ้าสาธารณะตามถนนและตามซอยต่าง ๆ อย่างทั่วถึง อบต. ควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการหรือประสานงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง และเพื่อขยายเขตไฟฟ้าหรือจุดแสงสว่างให้ครอบคลุมรวมถึงจุดที่ลับตา หรือเสี่ยงภัย เพื่อความปลอดภัย

3) ด้านระบบการจัดการน้ำ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ อบต. ควรมีการก่อสร้างระบบคลองชลประทาน ให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้านและควรมีการสร้างระบบประปาที่ได้ มาตรฐานครบทุกหมู่บ้าน อบต. ควรเร่งดำเนินการก่อสร้างและวางท่อระบายน้ำในจุดที่มีปัญหาโดยเร็ว และต่อเนื่อง ควรมีการให้บริการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในหน้าแล้ง

4) ด้านระบบสื่อสาร มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ เมื่อมีการติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือ ควรมีเจ้าหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ประชาชนแจ้งเข้าไป เช่น ถนนชำรุด ท่อน้ำประปาแตก เป็นต้น ควรใช้คำที่สุภาพ อ่อนหวาน ไม่แข็งกระด้าง

5) ด้านระบบกำจัดขยะ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ อบต. ควรเก็บขยะอย่างน้อย สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ควรจัดหาถังใส่ขยะให้เพียงพอต่อความต้องการ ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนนำมาทิ้ง

อภิปรายผล

การให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า มี 4 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านระบบคมนาคม ด้านระบบพลังงาน ด้านระบบการจัดการน้ำและด้านระบบสื่อสาร ส่วนด้านระบบกำจัดขยะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญ และจำเป็นต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน ที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องให้ความสำคัญ เพราะการให้บริการคือ การให้ความช่วยเหลือหรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นอันเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก ดังที่ ปรัชญา เวสาริษฐ์ (ปรัชญา เวสาริษฐ์, 2540) ที่กล่าวว่า การให้บริการโดยมีความรับผิดชอบต่อประชาชนเป็นค่านิยมพื้นฐานสำหรับการบริหารราชการในสังคมประชาธิปไตย และต้องสามารถให้บริการที่มีลักษณะสนองตอบต่อมติมหาชนต้องมีความยืดหยุ่นที่จะ ปรับเปลี่ยน ลักษณะงาน หรือการให้บริการที่สามารถสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ กุลธน ธนาพงศธร (กุลธน ธนาพงศธร, 2528) ที่กล่าวว่า หลักการให้บริการนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการ ของบุคคลเป็นส่วนใหญ่ ต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เสมอภาค และเท่าเทียมกัน ประหยัดค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ในการบริการ จะต้องไม่มากจนเกินกว่าผลที่จะได้รับ ผู้รับบริการ จะต้องเป็นไปในลักษณะปฏิบัติง่าย สะดวกสบาย สิ้นเปลืองทรัพยากรไม่มากนัก สอดคล้องกับแนวคิดของ สุนันทา ทวีผล (สุนันทา ทวีผล, 2550) ที่กล่าวว่า หลักการให้บริการไว้ว่าต้องสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่ การให้บริการต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีใช้ทำ ๆ หยุด ๆ ตามความพอใจของ

ผู้บริการหรือผู้ปฏิบัติ การบริการที่จัดนั้นจะต้องให้แก่ผู้มาใช้บริการทุกคนอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน ประหยัด ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการบริการจะต้องไม่มากจนเกินกว่าผลที่จะได้รับ มีความสะดวกบริการที่จัดให้แก่ผู้รับบริการจะต้องเป็นไปในลักษณะปฏิบัติได้ง่าย สะดวก สบาย สิ้นเปลืองทรัพยากรไม่มากนัก ทั้งยังไม่เป็นการสร้างภาระ ยุ่งยากใจให้แก่ผู้บริการ หรือผู้ใช้บริการมากจนเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ วรรณทวิสุข (เบญจวรรณ วรรณทวิสุข, 2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิงจังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยแยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริทธิ์ สุขอำไพจิตร (นริทธิ์ สุขอำไพจิตร, 2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลทับช้าง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้าง พื้นฐานของเทศบาลตำบลทับช้าง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านระบบสื่อสาร ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า ในยุคปัจจุบันการติดต่อสื่อสารกระทำได้ง่าย และสะดวกรวดเร็ว เมื่อประชาชนพบเจอปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ ก็สามารถที่จะโทรศัพท์ไปแจ้งกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเข้ามาแก้ไขแก้ไขปัญหา เพราะว่า อบต. มีช่องทางเพื่อให้ประชาชนแจ้งข่าวสาร เพื่อขอความช่วยเหลือ มีป้ายประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสาร ที่เหมาะสม มีการตรวจสอบป้ายประชาสัมพันธ์ในเขตพื้นที่ให้สามารถใช้งานได้ดี และเมื่อได้รับเรื่องร้องเรียน อบต. มีความรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือ สอดคล้องกับแนวคิดของ พิสิทธิ์ พิพัฒน์โกคากุล (พิสิทธิ์ พิพัฒน์โกคากุล, 2558) ที่กล่าวว่า คุณภาพบริการนั้น ต้องเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก คือการเปิดช่องทางให้สามารถติดต่อได้หลายช่องทาง และในแต่ละช่องทางที่ให้ติดต่อนั้นต้องมีความสะดวกสบายและง่ายต่อการติดต่อ พูดคุย และให้บริการ สอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2538) ที่กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการสร้างความแตกต่างของธุรกิจการให้บริการ คือ การติดต่อสื่อสาร (Communication) ต้องมีการอธิบายอย่างถูกต้อง โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เช่น

ป้ายบอกวิธีการใช้โทรศัพท์สาธารณะสำหรับผู้ที่ไม่เคยใช้บริการเป็นรูปภาพ ซึ่งแม้ผู้ที่ไม่สามารถอ่านหนังสือได้หรือชาวต่างชาติก็สามารถรู้วิธีการใช้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ เลื่อมใส ใจแจ้ง (เลื่อมใส ใจแจ้ง, 2546) ที่กล่าวว่า ในการบริการประชาชนที่ดี และมีคุณภาพ ต้องอาศัยเทคนิค กลยุทธ์ ทักษะที่จะทำให้ชนะใจผู้รับบริการ ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งก่อนการติดต่อ ระหว่างการติดต่อ และหลังการติดต่อโดยได้รับการบริการจากตัวบุคคลทุกระดับในองค์กร รวมทั้งผู้บริหารขององค์กรนั้น ๆ ทั้งนี้การบริการที่ดีจะเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้ติดต่อรับบริการเกิดความเชื่อถือ ศรัทธา และสร้างภาพลักษณ์ซึ่งจะมีผลในการใช้บริการต่าง ๆ ในโอกาส หน้าต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ แจ่มเหตุผล (จักรพันธ์ แจ่มเหตุผล, 2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองนครนายก อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองนครนายก อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ทางด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ และด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการสาธารณูปโภค ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ วรรณวิสุข (เบญจวรรณ วรรณวิสุข, 2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิงจังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด มีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านระบบกำจัดขยะ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า พื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำ มีพื้นที่ติดต่อกับเคียงกับทะเลอ่าวไทย ได้รับผลกระทบจากน้ำขึ้นน้ำลง ทำให้ประชาชนประสบปัญหาเกี่ยวกับการกำจัดขยะด้วยการเผา หรือฝังกลบ อีกทั้งถึงขยะที่มีอยู่ศูนย์หายจากการลอยไปตามกระแสน้ำขึ้น ทั้งนี้ อบต. จึงควรจัดให้มีถังขยะมูลฝอยมาเพิ่มไว้บริการให้เพียงพอ ควรจัดอบรมคัดแยกขยะมูลฝอยในโรงเรียน เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนมี ความสนใจและมีความรู้ในการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อปลูกจิตสำนึกในการรักษาความสะอาดและการกำจัด ขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง ควรจัดทำโครงการธนาคารขยะมูลฝอยภายในชุมชน เพื่อเป็นการช่วยลด ปริมาณขยะมูลฝอยและเป็นการเสริมรายได้ให้แก่ครัวเรือน สอดคล้องกับแนวคิดของ วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2542) ที่กล่าวว่า หลักพื้นฐานที่เป็นหัวใจนำไปสู่ความสำเร็จ

ของการบริการที่มีคุณภาพที่ดีได้แก่ การเป็นผู้มีจิตสำนึกของการให้บริการ รวมทั้งการมีความรู้ความสามารถ เจตคติ ตลอดจนบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับงานบริการ นอกจากนี้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการบริการที่ดีก็เป็นปัจจัยที่มีควรละเลย รวมทั้งอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ให้มีความพร้อมอยู่ตลอดเวลาในอันที่สนองบริการได้อย่างฉับพลันและทันใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ บุชราภรณ์ ฉายชุมพล (บุชราภรณ์ ฉายชุมพล, 2551) ที่กล่าวว่า การให้บริการของหน่วยงานรัฐนั้นต้องให้บริการอย่างเพียงพอ หมายถึง การให้บริการสาธารณะต้องมีลักษณะมีจำนวนให้บริการและสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงจำนวนคนที่เหมาะสม และเครื่องมืออุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์และระบบการบริหารงานตลอดจนมีการคาดการณ์ถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ เป็นการล่วงหน้า และการจัดบริการไปให้แก่ประชาชนอย่างทันต่อความต้องการ เพื่อเป็นการสกัดกั้นไม่ให้อุปหานั้นขยายวงกว้างหรือทวีความรุนแรงมากขึ้น สอดคล้องกับ พันธกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก พันธกิจหลักที่ 1 ว่า การพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ โดยการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ประชาชนสามารถใช้บริการได้อย่างครอบคลุม ทัวถึง ตลอดจนปรับปรุง พัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้ได้มาตรฐานเพียงพอกับความต้องการ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรเทา ไชยโคตร (บรรเทา ไชยโคตร, 2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล กมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหาร ส่วนตำบลกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

บทสรุป/ข้อเสนอแนะ

การให้บริการประชาชนจึงถือเป็นภารกิจสำคัญต่อการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนการให้บริการแก่ประชาชน ข้าราชการต้องมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริการให้มีมาตรฐาน อันจะนำมาซึ่งคุณภาพการให้บริการที่ดี ประชาชนเกิดความพึงพอใจ เป็นการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงาน ให้ประชาชนผู้รับบริการได้รับการบริการที่รวดเร็วตามกำหนดเวลา เสมอภาค และมีความเป็นธรรม ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอกมลาไสย จังหวัดนครราชสีมา ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา

สร้างสรรค์ความเจริญให้เกิดขึ้นในชุมชนท่าซึก ทั้งในด้านบริหารและการบริการ จึงจำเป็นจะต้องใช้ความรอบคอบ และกรอบระยะเวลาในการกำหนดนโยบายของการวางแผนกลั่นกรองถึงข้อดี-ข้อเสีย เพื่อการตัดสินใจในการลงทุนก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นลำดับขั้นตอน และเพื่อเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยรวมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและตรงกับความต้องการของประชาชน

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารควรทำการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์โครงสร้างขั้นพื้นฐาน โดยการอบรมและจัดทำคู่มือให้กับผู้นำชุมชนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นแกนนำในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน
2. ผู้บริหารควรมีการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารในการทำแผนยุทธศาสตร์โครงสร้างขั้นพื้นฐาน ในหลาย ๆ ช่องทาง เช่น แผ่นพับ ใบปลิว ป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสาร
3. จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึก การรักบ้านเกิด หรือการรักท้องถิ่น ความสามัคคีในชุมชน ให้เห็นความสำคัญของการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐาน เพื่อประชาชนจะได้ผลประโยชน์จากการทำแผนตรงกับความต้องการของประชาชนโดยทั่วกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช กับเทศบาลอื่น ๆ หรือองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน
2. ควรศึกษาการให้บริการโครงสร้างขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนด้านระบบกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงคมนาคม. (2562). แผนงานในภารกิจหลักของกระทรวงคมนาคมภายใต้ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งของไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). เรียกใช้เมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2562 จาก www.prachinburi.go.th/yut-chart20.pdf

- กุลธน ธนาพงศธร. (2528). *การบริหารงานบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จักรพันธ์ แจ่มเหตุผล. (2559). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลเมืองนครนายก อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก*. เรียกใช้เมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/4576>
- นริทธิ์ สุขอำไพจิตร. (2556). *ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลทับช้าง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี*. ใน *รายงานวิจัยสาขาการปกครองท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บรรเทา ไชยโคตร. (2559). *ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล กมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์*. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2562 จาก <http://journalrec.mbu.ac.th/images/pdf/journal5-1/14p191-211.pdf>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- บุษราภรณ์ ฉายชุมพล. (2551). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ*. ใน *สารนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เบญจวรรณ วรรณทวิสุข. (2557). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด*. ใน *รายงานวิจัย สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2540). *บริการประชาชนทำได้ไม่ยาก (ถ้าอยากทำ)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พิสิทธิ์ พิพัฒน์โกกุล. (2558). *คุณลักษณะของคุณภาพบริการ*. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2562 จาก <http://www.impressionconsult.com>
- เลื่อมใส ใจแจ้ง. (2546). *สมาคมสันติบาตรเทศบาลแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทการพิมพ์.

- วีระพงษ์ เณลิมจิระรัตน์. (2542). *คุณภาพในงานบริการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ประชาชนจำกัด .
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2538). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช.
- สุนันทา ทวีผล. (2550). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านให้คำปรึกษา แนะนำปัญหาด้านกฎหมายของสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 3 (สคช.). ใน *รายงานวิจัย สาขาวิชาการบริหารทั่วไป*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ความรู้ พฤติกรรม และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส
ของผู้ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชกลุ่มเกษตรกร
ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย*

KNOWLEDGE, BEHAVIOR, AND CHOLINESTERASE LEVEL AMONG
PESTICIDE SPRAYERS IN FARMERS, MAE SAI DISTRICT,
CHIANG RAI PROVINCE

ประจวบ เจริญพร

Prajuab Charoenphorn

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

Mae Fah Luang District Public Health Office, Thailand

E-mail: magio_95@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ พฤติกรรม และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ในผู้ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างคือผู้ที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป ทำหน้าที่ฉีดพ่นนาน 2 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แถบกระดาษทดสอบพิเศษสำหรับตรวจหาเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส 2) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 3) แบบสอบถาม ความรู้ พฤติกรรมก่อน ขณะ และหลังฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช 4) อาการแสดงและอาการเจ็บป่วย จากการสัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช แบบสอบถามในส่วนที่ 3 และ 4 สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย และผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.86, 0.82 มาใช้เป็นข้อคำถาม และหาค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96, 0.84 เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 5 - 20 กุมภาพันธ์ 2563 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมก่อนการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและ

* Received 15 January 2020; Revised 20 February 2020; Accepted 17 March 2020

พฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ที่ระดับ 0.01 ส่วนความรู้ และพฤติกรรมหลังการฉีดพ่นไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ไม่มีข้อมูลใดของอาการแสดงและอาการเจ็บป่วยจากการสัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ผลการศึกษาจะนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับกระบวนการให้ความรู้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการฉีดพ่นและการสร้างภาคีเครือข่ายในการเพาะปลูกแบบปลอดภัยต่อไป

คำสำคัญ: ความรู้ พฤติกรรม สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส

Abstract

This study aimed to investigate the relationship of knowledge, behavior and levels of cholinesterase among pesticide sprayers in farmers, Mae Sai district, Chiang Rai Province. Study population was 400 pesticide sprayers age > 25 years old, have a task to spray pesticides in the farm more than 2 years, and willing to participate. The research instruments consisted of 1) special test paper strips. For the detection of cholinesterase 2) personal data questionnaires 3) knowledge of behavior before, while and after spraying of pesticides 4) signs and symptoms from exposure to pesticides. The questionnaires in sections 3 and 4 were created by the researcher. And passed the quality inspection from 3 experts. Get the conformance index (IOC) of 0.86, 0.82 and choose the question with an IOC of more than 0.5 to be used as a question, the confidence level of the questionnaire is 0.96, 0.84. Data was collected between 5 – 20 February 2020. Data were analyzed using descriptive statistics and Spearman's product moment correlation coefficient.

The results found that behavior before and while spraying were correlated with cholinesterase level 0.01. However, knowledge and behavior after spraying did not correlate with the level of cholinesterase. Not found the signs from pesticide exposure were correlated with cholinesterase. Results of the

study will be used to deploy process of knowledge and behavior change. And network group to grow a non pesticide might be create on the next time.

Keywords: Knowledge, Behavior, Pesticides, Cholinesterase level

บทนำ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม มีแนวโน้มพึ่งพาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น จากสถิติของสำนักควบคุมพืชและวัสดุทางการเกษตร ได้รายงานมูลค่าการนำเข้าวัตถุดิบทรายทางการเกษตรประเภทสารเคมีในปี 2560 พบว่า มีมูลค่าการนำเข้าเป็นจำนวนมากกว่า 27,363 ล้านบาท (สำนักงานควบคุมพืชและวัสดุทางการเกษตร, 2560) แม้ว่าสารเคมีทางการเกษตรจะมีประโยชน์ต่อการควบคุมการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชได้ระดับหนึ่ง แต่ก็มีความเป็นพิษโดยตัวสารเคมีเองอยู่ด้วย ประกอบกับการใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้องของตัวเกษตรกร และการใช้ที่มากเกินไปจนความจำเป็น รวมทั้งการใช้โดยปราศจากนโยบายและมาตรการทางกฎหมายที่ควบคุมอย่างเข้มงวด จึงส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพเกษตรกรและผู้บริโภค เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมรวมทั้งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นจากสารพิษกำจัดศัตรูพืชเป็นปัญหาใหญ่สำหรับสังคมไทย ทั้งที่เป็นเกษตรกรและประชาชนทั่วไปในสังคมไทย ข้อมูลผลการตรวจเลือดของเกษตรกรตั้งแต่ปี 2554-2556 พบว่าความเสี่ยงของเกษตรกรยังอยู่ในระดับสูง โดยเกษตรกรประมาณร้อยละ 30 มีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเลือดในระดับเสี่ยงและไม่ปลอดภัย และยังมีแนวโน้มจะลดลงแต่ประการใด ส่วนอัตราการตายของประชาชนจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชนั้นอยู่ในระดับ 1 คนต่อแสนคน โดยจากการประมวลผลของสำนักควบคุมโรคพบว่าประชาชน ที่มีอัตราการเจ็บป่วยจากสารเคมีสูงที่สุด สิบอันดับแรกได้แก่ อ่างทอง กำแพงเพชร จันทบุรี อุทัยธานี พิจิตร สุพรรณบุรี อุตรดิตถ์ ตาก น่าน และแม่ฮ่องสอน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคกลางด้านตะวันตก (มูลนิธิชีววิถี, 2562)

ปัญหาดังกล่าวนับเป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะในบทบาทที่ผู้ทำการวิจัยเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและรับผิดชอบงานในด้านอาชีวอนามัย และอนามัยสิ่งแวดล้อมในระดับอำเภอ การที่เกษตรกรของอำเภอแม่สาย มีการใช้

สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชมาโดยตลอด เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการตรวจหาสารเคมีตกค้างในกระแสดูด ข้อมูลเกี่ยวกับการตกค้างของสารเคมีในกระแสดูดจึงยังไม่มี เกษตรกรจึงยังไม่ทราบผลกระทบ ซึ่งจะนำไปสู่การตระหนักและสามารถนำไปแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ปลอดภัยจากอันตรายของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้ การศึกษาในครั้งนี้เพื่อให้เกษตรกร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทราบถึงสถานการณ์และปัญหาสุขภาพ ตลอดจนระดับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ตกค้างในกระแสดูดของเกษตรกร พฤติกรรมสุขภาพที่มีความเกี่ยวข้อง สภาวะความเจ็บป่วยอันเกิดจากการที่มีสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตกค้างในร่างกาย ผลการศึกษาจะนำไปสู่การปรับประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกัน แก้ไข การส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนนำไปสู่การกำหนดนโยบายในการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรจากหน่วยที่เกี่ยวข้อง อันจะทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว ความตระหนัก เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดในการเลิกใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ซึ่งนอกจากจะเป็นผลดีต่อสุขภาพแล้วยังจะส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป

ในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่าประชาชนร้อยละ 78 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากข้อมูลผลการตรวจเลือดของเกษตรกรปี 2562 พบว่าความเสี่ยงของเกษตรกรยังอยู่ในระดับสูง โดยเกษตรกรประมาณร้อยละ 54 มีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเลือดในระดับเสี่ยงและไม่ปลอดภัย (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สาย, 2562) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ พฤติกรรม และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของผู้ที่ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช กลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการดำเนินการให้ความรู้แก่เกษตรกร ให้เกิดความตระหนัก มีพฤติกรรมป้องกันตนเองและใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง เพื่อลดการสะสมของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความรู้ พฤติกรรม และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสของผู้ที่ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช กลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ พฤติกรรม และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ของผู้ที่ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช กลุ่มเกษตรกรในเขต อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Analysis Study) ศึกษาความรู้ พฤติกรรม และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสของผู้ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชกลุ่มเกษตรกรอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และหาความสัมพันธ์ของความรู้ พฤติกรรม กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส และความสัมพันธ์ของอาการแสดงและอาการเจ็บป่วย กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ช่วงอายุ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 58,144 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ช่วงอายุ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan และสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกแบบกำหนดโควตา (Quota Selection) โดยคัดเลือกจากตำบลของอำเภอแม่สาย จำนวน 8 ตำบล ตำบลละ 50 คน รวม 400 คนและใช้วิธีการสุ่มบ้านเลขที่ด้วยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความรู้เรื่องการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย และผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 และหาความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 โดยแบบสอบถามเป็นลักษณะแบบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว คือ ใช่ ไม่ใช่ มีจำนวน 14 ข้อ โดยตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน รวมคะแนน 0 -14 คะแนน

2. แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย และผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 และหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.84 เกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับคือ ไม่เคย นาน ๆ ครั้ง บ่อยครั้ง ทุกครั้ง การให้คะแนนเป็น 0 – 3 คะแนน จำนวน 28 ข้อ

3. กระดาษทดสอบพิเศษสำหรับตรวจหาเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส โดยมีลักษณะกระดาษสีเหลือง คุณสมบัติเมื่อหยดน้ำเหลืองลงบนกระดาษทดสอบทิ้งไว้ 7 นาที แล้วอ่านผลเทียบกับแผ่นสีมาตรฐาน

3.1 การแปลผลการตรวจหาโคลีนเอสเตอเรส

3.1.1 ระดับโคลีนเอสเตอเรสมากกว่าหรือเท่ากับ 100 หน่วยต่อมิลลิลิตร หมายถึง ปกติ(กระดาษทดสอบจะเป็นสีเหลือง)

3.1.2 ระดับโคลีนเอสเตอเรสเท่ากับ 87.5 – 99.9 หน่วยต่อมิลลิลิตร หมายถึง ปกติ(กระดาษทดสอบจะเป็นสีเหลืองหรือเขียวมะกอก)

3.1.3 ระดับโคลีนเอสเตอเรสเท่ากับ 75 - 87.4 หน่วยต่อมิลลิลิตร หมายถึง มีความเสี่ยง (กระดาษทดสอบจะเป็นสีเขียว)

3.1.4 ระดับโคลีนเอสเตอเรสต่ำกว่า 75 หน่วยต่อมิลลิลิตร หมายถึง ไม่ปกติ(กระดาษทดสอบจะเป็นสีเขียวแก่)

จริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขเชียงราย ได้เลขจริยธรรมหมายเลข CRPPHO 3/2563 โดยผู้วิจัยจะดำเนินการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงรายละเอียดครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้ การวิจัยนี้เคารพในการขอความยินยอมโดยให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน และให้อาสาสมัครตัดสินใจอย่างอิสระ ปราศจากการข่มขู่ บังคับ หรือให้สินจ้างรางวัล อาสาสมัครที่จะปฏิเสธจะตอบหรือไม่ตอบคำถามในบางข้อ การวิจัยนี้เคารพในการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัวของอาสาสมัคร

เมื่อผู้ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยแล้ว ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ยินยอมตนเองในทราบถึงระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือด ได้รับความรู้และเกิดความรู้ตระหนัก ในการมีพฤติกรรมป้องกันตนเองและใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง เพื่อลดการสะสมของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปจัดทำแผนงาน โครงการ และการจัดบริการสุขภาพที่เหมาะสมแก่กลุ่มเป้าหมาย เช่น การค้นหากลุ่มเสี่ยงเบื้องต้น สามารถนำข้อมูลไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการค้นหาและการเฝ้าระวังทางสุขภาพ และเกิดการผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ความเสี่ยงที่อาจเกิดต่อตัวอาสาสมัคร มาจากการบาดเจ็บจากการเจาะเลือดทางปลายนิ้วเพื่อหาระดับเอนไซม์โคลินเอสเตอเรสในเลือด ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่น้อย (Minimal risk) โดยการเจาะเลือดทางปลายนิ้วแค่ครั้งเดียวและกระทำโดยบุคลากรด้านสาธารณสุขที่มีความชำนาญและได้รับใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพ

การบันทึกข้อมูล มีการป้องกันความลับของข้อมูล ได้แก่ ไม่ระบุชื่อและข้อมูลส่วนตัวของอาสาสมัครที่เข้าร่วมวิจัย ไม่ระบุวันเดือนปีเกิด ผู้วิจัยและผู้ร่วมในการสำรวจเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลไว้เป็นระยะเวลา 2 ปี หลังจากตีพิมพ์ผลงานวิจัย ทำลายข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย เอกสารต่าง ๆ จะถูกทำลายด้วยตัวผู้วิจัยเองโดยเครื่องทำลายเอกสารหรือการเผา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานงานกับตัวแทนผู้จัดเก็บข้อมูล เพื่ออธิบายรายละเอียดในแบบสอบถาม นัดกลุ่มเป้าหมาย และขอความร่วมมือในการช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการพิทักษ์สิทธิให้แก่กลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้รับความยินยอมจึงเตรียมดำเนินการเก็บข้อมูลและเจาะเลือด
3. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม เพื่อเตรียมการวิเคราะห์
4. เจาะเลือดจากอาสาสมัคร แล้วทดสอบในกระดาศโคลินเอสเตอเรส เพื่อตรวจวัดหาระดับเอนไซม์โคลินเอสเตอเรส
5. สัมภาษณ์อาสาสมัครโดยใช้แบบสอบถาม
6. วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS
7. นำผลการตรวจวัดระดับเอนไซม์โคลินเอสเตอเรสและแบบสัมภาษณ์ แจ้งแก่อาสาสมัคร และชุมชนนั้นทราบ
8. เขียนรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาใช้สารเคมี และชนิดและปริมาณที่ใช้ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation)

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ พฤติกรรม กับระดับเอนไซม์โคลินเอสเตอเรสของผู้ที่ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชกลุ่มเกษตรกร อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) และหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับเอนไซม์โคลินเอสเตอเรสของผู้ที่ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชกลุ่มเกษตรกร อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย กับอาการแสดงและอาการเจ็บป่วย โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ สเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 68.50 เป็นเพศชาย สถานภาพสมรสส่วนใหญ่ร้อยละ 89.50 สถานภาพคู่ การศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าระดับการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 77.75 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา โครประจำตัว ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 84.00 ไม่มีโรคประจำตัว กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 48.54 ปี อายุน้อยที่สุด 28 ปี อายุมากที่สุด 64 ปี มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อปี 58,020 บาท รายได้น้อยที่สุด 8,000 บาทต่อปี รายได้มากที่สุด 200,000 บาทต่อปี มีจำนวนพื้นที่เฉลี่ย 10.34 ไร่ ปลูกมากที่สุดถึง 100 ไร่ ปลูกน้อยที่สุด จำนวน 2 ไร่ ระยะเวลาในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เฉลี่ย 8.28 ปี ใช้นานที่สุด 20 ปี น้อยที่สุด 1 ปี โดยมีระยะเวลาเฉลี่ยในการพ่นสารเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืชแต่ละครั้ง 1.88 ชั่วโมง ระยะเวลาในการฉีดพ่นที่นานที่สุด 10 ชั่วโมง น้อยที่สุด 1 ชั่วโมง มีค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืช เฉลี่ย 13,167.42 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดมีจำนวนถึง 285,000 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายที่ใช้น้อยที่สุด มีจำนวน 250 บาทต่อปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 46.50 มีระดับโคลินเอสเตอเรสในระดับเสี่ยง

2. ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการกำหนดปริมาณการใช้ตามฉลากระบุ คิดเป็นร้อยละ 54.50 กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้และการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ประเด็นที่มีมากที่สุด คือ ความรู้ประเด็น การสวมเสื้อแขนยาว ใช้ผ้าปิดปาก ปิดจมูก

สวมรองเท้าบูท สวมถุงมือยาง เป็นการแต่งกายที่ถูกต้อง ถึงร้อยละ 96.25 ส่วนความรู้ที่มีน้อยที่สุด คือ ความรู้ประเด็นขณะฉีดพ่นไม่จำเป็นต้องใส่อุปกรณ์ป้องกันตนเอง ถึงร้อยละ 65.75 โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ที่ค่าคะแนน 12.28 ค่าคะแนนความรู้ที่น้อยที่สุด = 6 และค่าคะแนนความรู้ที่มีมากที่สุด = 14

3. พฤติกรรมก่อนการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติทุกครั้งมากที่สุด ได้แก่ การอ่านคำแนะนำจนเข้าใจก่อนการใช้สารเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืช เป็นพฤติกรรมที่ทำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.00 รองลงมาคือ พฤติกรรมการผสมสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามที่ฉลากระบุ คิดเป็นร้อยละ 92.50 พฤติกรรมที่ทำบ่อยครั้งที่สุด คือ พฤติกรรมยืนเหนือลมขณะผสมสารเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 16.25 พฤติกรรมที่นาน ๆ ครั้งทำ คือ การใช้สารเคมีตามคำแนะนำของนักวิชาการการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 8.25 และพฤติกรรมที่ไม่เคยทำมากที่สุด คือ การใช้มือเปล่าในการผสมสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 75.25

4. พฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่กลุ่มตัวอย่าง มีการปฏิบัติทุกครั้งมากที่สุด ได้แก่ การสวมกางเกงขายาว คิดเป็นร้อยละ 97.75 พฤติกรรมที่ทำบ่อยครั้งที่สุด คือ การสวมแว่นสายตา คิดเป็นร้อยละ 15.50 พฤติกรรมที่นาน ๆ ครั้งทำ คือ พักรับประทานอาหาร โดยไม่ต้องเปลี่ยนเสื้อผ้า คิดเป็นร้อยละ 23.00 และพฤติกรรมที่ไม่เคยทำมากที่สุด คือ ใช้มือขยี้ตา/เกาผิวหนัง โดยไม่ล้างมือ คิดเป็นร้อยละ 91.50

5. พฤติกรรมหลังฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่กลุ่มตัวอย่าง มีการปฏิบัติทุกครั้งมากที่สุด ได้แก่การเก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและอุปกรณ์ฉีดพ่นให้ห่างไกลจากมือเด็กและสัตว์เลี้ยง คิดเป็นร้อยละ 93.75 รองลงมา การกำจัด/ทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้หมดแล้ว คิดเป็นร้อยละ 79.00 พฤติกรรมที่ทำบ่อยครั้งที่สุด คือ เสื้อผ้าชุดฉีดพ่น แยกซักเฉพาะไม่ปะปนกับเสื้อผ้าธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 15.00 พฤติกรรมที่นาน ๆ ครั้งทำ คือการล้างภาชนะ/อุปกรณ์พ่นสารเคมี กำจัดศัตรูพืชในบ่อ แม่น้ำ ลำคลอง คิดเป็นร้อยละ 12.25 และพฤติกรรมที่ไม่เคยทำมากที่สุด คือการล้างภาชนะ/อุปกรณ์พ่นสารเคมี กำจัดศัตรูพืชในบ่อ แม่น้ำ ลำคลอง คิดเป็นร้อยละ 59.75

6. ความสัมพันธ์ของความรู้ กับ พฤติกรรมก่อนฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช พฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช พฤติกรรมหลังการฉีดพ่นสารเคมีป้องกัน

กำจัดศัตรูพืช และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ซึ่งพบว่าความสัมพันธ์ของความรู้ พฤติกรรม ก่อน ขณะและหลังการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก่อน ขณะ และหลังฉีดพ่น และในขณะเดียวกันก็ไม่มี ความสัมพันธ์กับระดับ เอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส พฤติกรรมก่อนการฉีดพ่นสารเคมี ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมขณะฉีดพ่น และหลังฉีดพ่นแต่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส พฤติกรรมขณะฉีดพ่น ไม่มีความสัมพันธ์ พฤติกรรมหลังฉีดพ่น แต่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 กับระดับ เอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส และพฤติกรรมหลังฉีดพ่นสารเคมี ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์ โคลีนเอสเตอเรส ด้วยเช่นเดียวกัน

ตาราง 1 แสดงความสัมพันธ์ของความรู้ กับ พฤติกรรมก่อนฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัด ศัตรูพืช พฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช พฤติกรรมหลังการ ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส

ความรู้	พฤติกรรม ก่อนฉีดพ่น สารเคมีฯ	พฤติกรรม ขณะฉีดพ่น สารเคมีฯ	พฤติกรรมหลัง การฉีดพ่น สารเคมี	ระดับเอนไซม์ โคลีนเอสเตอ เรส
-ความรู้	0.076	0.001	0.047	0.142
-พฤติกรรมก่อนฉีด พ่นสารเคมีฯ		0.218	0.138	0.560
-พฤติกรรมขณะฉีด พ่นสารเคมีฯ			0.147	0.368
-พฤติกรรมหลังการ ฉีดพ่นสารเคมีฯ				0.116

7. ความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมก่อน ขณะ และหลังฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัด ศัตรูพืชกับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส พบว่าความรู้ และพฤติกรรมหลังการฉีดพ่นไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส แต่พฤติกรรมก่อนการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และพฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับระดับ เอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

**ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมก่อน ขณะ และหลังฉีดพ่นสารเคมี
ป้องกันกำจัดศัตรูพืชกับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส**

	ระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส	
	r_s	P - value
- ความรู้	0.242	0.091
- พฤติกรรมก่อนการฉีดพ่น สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	0.570	0.000
- พฤติกรรมขณะ ฉีดพ่นสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช	0.367	0.009
- พฤติกรรมหลัง ฉีดพ่นสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช	0.115	0.426

8. ความสัมพันธ์ระหว่างอาการและอาการแสดงทางระบบประสาท จากการสัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส พบว่าอาการและอาการแสดงทางระบบประสาทจากการสัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาการและอาการแสดงทางระบบประสาท จากการสัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส

อาการและอาการแสดง	ระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส	
	r_s	P-value
1. ไอ	- 0.136	0.357
2. แสบจมูก	0.134	0.356
3. เจ็บคอ/คอแห้ง	0.041	0.776
4. หายใจติดขัด	0.011	0.940
5. เวียนศีรษะ	0.170	0.233
6. ปวดศีรษะ	0.075	0.602
7. นอนหลับไม่สนิท	0.175	0.233
8. คันผิวหนัง/ผิวแห้ง ผิวแตก	0.038	0.817
9. ผื่นคันที่ผิวหนัง/ตุ่มพุพอง	0.139	0.440
10. ตาแดง/แสบตา/คันตา	- 0.166	0.258
11. อ่อนเพลีย	- 0.670	0.640

อาการและอาการแสดง	ระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส	
	r_s	P-value
12. มีอาการชาตามร่างกาย	0.064	0.673
13. ใจสั่น	0.094	0.530
14. นิ่งตากระตุก	0.110	0.457
15. ตาพร่ามัว	0.190	0.189
16. เจ็บแน่นหน้าอก/แน่นหน้าอก	0.102	0.507
17. คลื่นไส้อาเจียน	- 0.070	0.638
18. กล้ามเนื้ออ่อนล้า	0.167	0.250
19. ลมชัก	0.000	-
20. หมดสติ/ไม่รู้สีกตัว	0.000	-
21. ปวดท้อง	0.117	0.117
22. ท้องเสีย	0.223	0.126

อภิปรายผล

การศึกษาความรู้ พฤติกรรม และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสของผู้ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชกลุ่มเกษตรกรอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้และการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ประเด็น ที่มีมากที่สุด คือ การสวมเสื้อแขนยาว ใช้ผ้าปิดปาก ปิดจมูก สวมรองเท้าบูท สวมถุงมืออย่างว่าเป็นการแต่งกายที่ถูกต้อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เด่นพงษ์ วงศ์จิตร ได้ศึกษาการลดความเสี่ยงจากการสัมผัสสารพาราควอตของเกษตรกรชาวไร่ข้าวโพดโดยใช้รูปแบบของการสื่อสารความเสี่ยง ณ ตำบลน้ำตก อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ในระยะที่สองของการศึกษาพบว่า สำหรับการใช้อุปกรณ์ป้องกันตัวเองพบว่า มีความแตกต่างกันของสัดส่วนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มภายหลังมีการใช้รูปแบบการสื่อสารความเสี่ยงในอุปกรณ์ หมวก ผ้าพันคอ แว่นตา ถุงมือ และผ้าปิดจมูก ($p < 0.05$) และในส่วนของการยินยอมใช้อุปกรณ์ป้องกันตัวเองอย่างเต็มรูปแบบพบว่า มีความแตกต่างกันของสัดส่วนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มทั้งก่อนและหลังมีการใช้รูปแบบการสื่อสารความเสี่ยง ($p < 0.05$) สรุปได้ว่า การสัมผัสสารพาราควอตในการฉีดพ่นในไร่ข้าวโพดจะไม่ถือว่าเป็นความเสี่ยงต่อภาวะสุขภาพเลย

หากมีการใช้เครื่องมือป้องกันตัวที่ถูกต้องและเหมาะสมและปฏิบัติตามคำแนะนำของการใช้สารพาราควอตอย่างเคร่งครัด (เด่นพงษ์ วงศ์วิจิตร, 2553)

2. พฤติกรรมก่อน ขณะและหลัง การฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่ปฏิบัติทุกครั้ง คือ การอ่านฉลากก่อนใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช การสวมกางเกงขายาว การสวมแว่นตา การยืนเหนือลมขณะผสมสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและศึกษาชนิดและปริมาณสารเคมีก่อนการฉีดพ่น และการการอาบน้ำ สระผม ทันที การแยกซักเสื้อผ้าเฉพาะไม่ปะปนกับเสื้อผ้าธรรมดาเสื้อผ้า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปาริชาติ วิสุทธิ สมาจารย์ และภัทรพงษ์ เกริกสกุล ได้ศึกษาการประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรภาคใต้ พบว่ากลุ่มเกษตรกรตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีและการตกค้าง แต่ยังคงมีความจำเป็นที่ต้องใช้สารเคมีในกระบวนการปลูกพืชผัก มีการป้องกันตัวเอง เช่น ใช้ถุงมือ การล้างมือ ผลการเจาะเลือดเพื่อตรวจหาสารเคมี ส่วนใหญ่ไม่พบสารเคมีตกค้าง อีกทั้งเกษตรกรยังมีพฤติกรรม (ปาริชาติ วิสุทธิสมาจารย์, ภัทรพงษ์ เกริกสกุล, 2537) สอดคล้องกับการศึกษาของ Maria Celina P, Eloisa D. Caldas, Dario X. Pires, ElenirRose. C.Pontes เรื่อง Pesticides exposure in Culturama, Brazil-Knowledge, Attitudes and Practice พบว่าร้อยละ 90 ของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สารเคมีในกลุ่ม Organophosphorus insecticide methamidophos ที่สำคัญ มากกว่าร้อยละ 90 ตระหนักว่าการใช้และสัมผัสสารเคมีทางการเกษตร มีผลกระทบต่อสุขภาพ แต่ก็ยังมีการใช้อุปกรณ์ในการป้องกันตัวน้อย โดยพบว่า น้อยกว่าร้อยละ 20 ใช้ Mask เสื้อ และถุงมือ การศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่ามี การให้สุขศึกษา การส่งเสริมให้มีการบังคับใช้กฎหมายในการใช้สารเคมีที่ปลอดภัย และการดำเนินการให้มีการใช้เครื่องมือป้องกันตัวในเกษตรกร มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการลดการสัมผัสสารเคมีทางเกษตรกรรมลงได้ (Maria Celina P, Eloisa D. Caldasb Dario X. Piresa, ElenirRose .C.Pontesc, 2006)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ พฤติกรรม และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ในผู้ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้

พฤติกรรมก่อน ขณะ และหลังฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช อาการแสดงและอาการเจ็บป่วยจากการสัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช และการตรวจหาเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 46.50 มีระดับโคลีนเอสเตอเรสในระดับเสี่ยง พฤติกรรมก่อนการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและพฤติกรรมขณะฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ที่ระดับ 0.01 ส่วนความรู้ และพฤติกรรมหลังการฉีดพ่นไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ไม่มีข้อมูลใดของอาการแสดงและอาการเจ็บป่วยจากการสัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ผลการศึกษาจะนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับกระบวนการให้ความรู้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการฉีดพ่นและการสร้างภาคีเครือข่ายในการเพาะปลูกแบบปลอดภัย จึงได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ความรู้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก่อนการฉีดพ่นพฤติกรรม ขณะฉีดพ่น พฤติกรรมหลังการฉีดพ่น และระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส อาจอธิบายได้ว่าการปฏิบัติตัวของเกษตรกรไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้ แต่อาจเกิดจากสาเหตุอื่นซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ เช่น ทักษะ ความเคยชิน หรือแม้แต่ความเชื่อ หรือปัจจัยเหตุอย่างอื่น จึงควรจัดให้มีการจัดกระบวนการ ทบทวนการจัดการความรู้กับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งอาจยังมีเทคนิค รายละเอียดปลีกย่อยที่ต้องปรับปรุง
2. จัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก่อนการฉีดพ่น และขณะฉีดพ่น เพื่อลดการสะสมของสารเคมี ในกระแสเลือด
3. สร้างภาคีเครือข่ายหรือแกนนำในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ชุมชนอื่น
4. ส่งเสริมนโยบายการเพาะปลูกแบบปลอดภัย เพื่อลดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช
5. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของกลุ่มเกษตรกรในกลุ่มเกษตรกรที่มีการปลูกพืชผลที่แตกต่างกันออกไป
6. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลทำให้เกษตรกรป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

เอกสารอ้างอิง

- เด่นพงษ์ วงศ์วิจิตร. (2553). การลดความเสี่ยงจากการสัมผัสสารพาราควอตของเกษตรกรชาวไร่ข้าวโพดโดยใช้รูปแบบของการสื่อสารความเสี่ยง ณ ตำบลน้ำตก อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ประเทศไทย. ใน *วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร มหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ วิสุทธิสมาจารย์, ภัทรพงษ์ เกริกสกุล. (2537). การประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรภาคใต้, สงขลา. ใน *รายงานการวิจัย คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มูลนิธิชีววิถี. (2562). *ปฏิรูประบบขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช*. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2562 จาก <http://news.thaipbs.or.th/content/2562>
- สำนักงานควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร. (2560). *รายงานสรุปการนำเข้าวัตถุอันตรายปี 2560*. เรียกใช้เมื่อ 11 ธันวาคม 2560 จาก www.thaipan.org/wp-content/uploads/2018/10/pesticide_doc54.pdf
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สาย. (2562). *สรุปผลการดำเนินงานสาธารณสุขอำเภอแม่สาย*. เชียงราย: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สาย.
- Maria Celina P, Eloisa D.Caldasb Dario X. Piresa, ElenirRose .C.Pontesc. (2006). *Pesticides exposure in Culturama, Brazil - Knowledge, attitudes, and practice*.

แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาว ของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง*

THE GUIDELINES FOR PREVENTING THE CAUSES OF RUIN IN THE TEMPLES ACCORDING THE WHITE TEMPLE PROJECT OF YAN TA KHAO DISTRICT, TRANG PROVINCE

พระวรพงษ์ วรรณโม (ช่วยชู)

Phra Waraphong Varadhammo (Chuaichu)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: bigbo2563@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง 2) เพื่อศึกษาแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ที่จำวัดอยู่ในเขตอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จำนวน 172 รูป โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโรยามาเน (Taro Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 รูป ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ค่าของความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า (t – test) และการทดสอบค่า (F – test) และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 49 รูป/คน โดย

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพการดำเนินงานแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแนวทางการป้องกันการสูบบุหรี่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.66) รองลงมา ได้แก่ ด้านแนวทางการป้องกันการเล่นการพนัน ($\bar{X}$ = 3.61) ด้านแนวทางการป้องกันการดื่มสุรา ($\bar{X}$ = 3.56) และด้านแนวทางการป้องกันยาเสพติดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.50) 2) ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (แบบสัมภาษณ์) แนวทางป้องกันอบายมุขดังนี้วัดและ

* Received 15 January 2020; Revised 20 February 2020; Accepted 17 March 2020

ผู้เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ อบายมุขต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการป้องกัน เช่น การสูบบุหรี่ การเล่นพนันออนไลน์ แห้ง หวย เป็นต้น และควรมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน ประชาชน ทั่วไป และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาอบายมุข รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนเป็นคนดี มีศีลธรรม มีการเผยแพร่หลักการป้องกันยาเสพติดให้ รู้ถึงโทษ และพิษภัยของยาเสพติด เพื่อป้องกันการระบาดของยาเสพติดในชุมชน โดยให้ พระสงฆ์ เข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าไปดูแลบำบัดผู้ที่ติดยาเสพติดและควรแจ้งข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป ทราบในการณรงค์แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่าง จริงจัง เพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงยาเสพติดโดยทางวัดต่าง ๆ ได้มีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายอบรม และส่งเสริมให้พระสงฆ์ ฝึกอบรมให้ทุกคนเป็นคนดีอยู่ในสังคมได้ และรู้เท่าทันถึงอบายมุข โดยเฉพาะการหลีกเลี่ยงปัญหายาเสพติดเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางสังคมที่สูงสุดต่อสังคมต่อไป

คำสำคัญ: อบายมุข, โครงการวัดสีขาว, จังหวัดตรัง

Abstract

This research has the following objectives: 1) to study the operating conditions and guidelines for preventing Ruin in the temples according to the White Temple Project of Yan Ta Khao District, Trang Province. 2) To study the suggestions about the guidelines for preventing Ruin in the temples according to the White Temple of Yan Ta Khao District, Trang Province, This is Mixed Methodology, The population used in this research is comprised of 172 monks residing in Yan Ta Khao District, Trang Province, specifying the sample size by using Taro Yamane's ready – made tables, the sample size was 120 persons. The researcher randomized the simple random sampling. The instrument used in this research was a questionnaire that the researcher has designed of reliability at 0.81. The statistics used in this research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t – test and F – test. and in – depth interview from key informants for 49 persons.

The results of the research: 1) The operating conditions on guidelines for the prevention of in the temples according to the White Temple of Yan Ta Khao District, Trang Province found that by overview, there are in the high level. When considering in each aspect found that, The guidelines for prevention of smoking was the highest mean ($\bar{x} = 3.66$), followed by the ways to prevented

gambling ($\bar{x} = 3.61$), the guidelines for prevention of drinking ($\bar{x} = 3.56$), and The guidelines for the prevention of narcotics was the lowest mean ($\bar{x} = 3.50$), 2) The researcher summarizes the key points from the main informants (interview form) guidelines for prevention of a misery as follows: Temple concerned people should be training for morals, ethics, and morals from relevant agencies regarding a misery. To find ways to prevented, such as smoking, online gambling, lottery, etc., should have Buddhist activities by allowing children, youth, the general public and relevant agencies to participate in activities to avoid the problem of a misery. As well as promoting everyone to be a good person with morals. The principles of drug prevention should be disseminated to inform the dangers and dangers of drugs. To prevent the spread of drugs into the community By allowing monks to participate in the treatment of drug addicts and should give public relations news to children, youth, general public in the campaign to seriously solve drug problems to prevent and avoid drugs in which various temples have organized activities for training camps and encourage monks to train everyone to be good in society and be aware of the a misery especially the avoidance of drug problems to maximize social benefits for the society in the future.

Keywords: the causes of ruin, white temple project, trang province

บทนำ

ปัจจุบันอบายมุขเป็นปัญหาที่สำคัญในระดับชาติซึ่งรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง นับวันปัญหาเรื่องอบายมุขและปัญหายาเสพติดยิ่งที่เพิ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองความมั่นคง ตลอดจนคุณค่าทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนในประเทศโดยพบว่าการแพร่ระบาดของอบายมุขและยาเสพติดนั้นได้กระจายเข้าไปในทุกพื้นที่ ทั้งหมู่บ้าน ชุมชน สถานศึกษาและไม่ว่าแม้แต่ภายในวัดซึ่งเป็นสถานที่ที่ได้รับความเคารพและนับถือ จากประชาชนเป็นผลร้ายต่อวงการพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่งอาจจะทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาลงไปมาก “วัด” เปรียบเสมือนศูนย์รวมที่คอยยึดเหนี่ยวจิตใจของคนให้มีความสุขและยังเป็นแบบอย่างที่ดีมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน จึงทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและศรัทธามาตั้งแต่บรรพกาล ทำให้ทุกคนเกิดความรักความผูกพัน ความสามัคคีต่อพระพุทธศาสนาและเกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการปกป้องอบายมุขภายในวัดกันอย่างจริงจัง โดยการช่วยกันตรวจสอบเมื่อพบว่ามี

การกระทำผิดทางอบายมุข เช่น การลักลอบจำหน่ายหรือมีการเสพยากันในวัดส่งผลให้การดำเนินการตรวจค้นภายในกุฏิของพระภิกษุ สงฆ์ขึ้น หากปรากฏว่าพบพระภิกษุที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับอบายมุข ทางราชการจะก็ดำเนินคดี ตามกฎหมายทันทีซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรตระหนักถึงแนวทางในการป้องกันและการให้ความสำคัญในการเร่งแก้ไข

ดังนั้น “วัด” ในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพุทธสถานที่มีประชาชนชาวพุทธให้ความเคารพนับถือและใช้เป็นที่พักพิทางจิตใจและมีพระภิกษุสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำในทางจิตวิญญาณตามหลักพระพุทธศาสนาแต่ปัจจุบันอบายมุขต่าง ๆ มีการแพร่ระบาดอย่างหนักในพื้นที่วัดและมีข่าวของการจับกุมพระสงฆ์ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและยาเสพติดจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนชาวพุทธนั้นวิตกกังวล ขาดความมั่นใจและลดเลื่อมใสศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ลงไปเป็นอย่างมาก (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

สภาพสังคมในปัจจุบันอบายมุขและยาเสพติดมีจำนวนมากที่แพร่กระจายอยู่ภายในชุมชนแม้กระทั่งภายในวัด ในเขตอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง มีวัดจำนวน 22 วัด และบางวัดในอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ยังมีอบายมุขเกิดภายในวัดซึ่งส่วนมากแล้วอบายมุขนั้นเกิดจากคนภายในชุมชนที่ไม่ค่อยมีเวลาสอดส่องดูแลจึงทำให้อบายมุขต่าง ๆ ลูกหลานเข้ามาภายในวัดทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น พระสงฆ์เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและยาเสพติดทำให้เกิดสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาต่อคนในชุมชนตลอดจนวัดวาอารามทำให้ ความศรัทธานั้นเสื่อมถอยลง การป้องกันและแก้ไขในเรื่องเหล่านี้สามารถป้องกันได้หากได้รับความร่วมมือกันอย่างจริงจังจากทุก ๆ ฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนที่คอยช่วยกันสอดส่องและดูแลทำให้อบายมุขและปัญหายาเสพติดภายในวัดนั้นลดลงหรือหมดไปได้นั่นเองซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะเป็นการขับเคลื่อนและธรรมาภิบาลให้วัดนั้นปลอดจากอบายมุขอย่างสิ้นเชิง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ที่จำวัดอยู่ภายในเขตอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จำนวน 172 รูป

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อหาแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จำนวน 49 รูป/คน ดังนี้

1.2.1 เจ้าอาวาสภายในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอย่านตาขาว จำนวน 22 รูป

1.2.2 ไวยาวัจกรภายในแต่ละวัดของอำเภอย่านตาขาว จำนวน 22 คน

1.2.3 ปลัดอำเภอฝ่ายป้องกันและปราบปราม จำนวน 1 คน

1.2.4 เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรบ้านในควน จำนวน 1 คน

1.2.5 เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 3 คน

2. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน (Taro Yamane) ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ พระสงฆ์ที่จำวัดอยู่ภายในเขตอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จำนวน 120 รูป ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ตามสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposeful Selection) ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้อง ทำงานหรือดูแลในเรื่องการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) และ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยผู้วิจัยจะมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อคำถามโดยละเอียดตามที่ได้จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เสนอให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหา

3.2 พัฒนาปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

3.3 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจความถูกต้องของเนื้อหา

3.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

3.5 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ใน

การเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามรูปแบบที่ได้ศึกษา ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) ให้แก่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ออกเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 49 รูป/คน เป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.2 ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่ด้วยตนเองในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้คำถาม ไปสัมภาษณ์เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร ในแต่ละวัด ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภายในเขตอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

4.1.3 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้วนำไปตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยเป็นผู้ออกเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 120 รูป ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ – ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าไปทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อขออนุญาตการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.2 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ไปขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 รูป เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.3 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จัดเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างตุลาคม พ.ศ.2562 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 3 เดือน ได้แบบสอบถาม 120 ชุด

4.2.4 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างนำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ รวบรวมคำตอบและข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุม เข้าใจง่ายและแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ ผู้วิจัยนำการรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

5.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ พรรษา ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาทางธรรมและตำแหน่งทางคณะสงฆ์ โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นตามแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยแปลผลตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามช่วงเวลาของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

5.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลของสถานภาพทั่วไปที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาทางธรรมและตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ของพระสงฆ์ในอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

5.2.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะความคิดเห็นตามแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัด ตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สถานภาพทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 20 – 40 ปี จำนวน 42 รูป คิดเป็นร้อยละ 35.00 มีอายุ 41 – 60 ปี จำนวน 37 รูป คิดเป็นร้อยละ 30.80 มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 30 รูป คิดเป็นร้อยละ 25.00 ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 11 รูป คิดเป็นร้อยละ 9.20

1.2 จำแนกตามพรรษา พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพรรษา ต่ำกว่า 5 พรรษา จำนวน 50 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.70 มีพรรษา 5 – 10 พรรษา จำนวน 39 รูป คิดเป็นร้อยละ 32.50 มีพรรษา 11 – 20 พรรษา จำนวน 22 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.30 และ 21 พรรษาขึ้นไป จำนวน 9 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.50

1.3 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 76 รูป คิดเป็นร้อยละ 63.30 ปริญญาตรี จำนวน 24 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.00 ปริญญาโท จำนวน 15 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.50 และ ปริญญาเอก จำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.20

1.4 จำแนกตามระดับการศึกษาทางธรรม พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีนักธรรมชั้นตรี จำนวน 64 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.30 นักธรรมชั้นเอก จำนวน 36 รูป คิดเป็นร้อยละ 30.00 นักธรรมชั้นโท จำนวน 15 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.50 ไม่เป็นเปรียญธรรม จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 2.60 เปรียญธรรม 3 – 5 จำนวน 1 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.80 และ เปรียญธรรม 6 – 9 จำนวน 1 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.80

1.5 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพระลูกวัด จำนวน 82 รูป คิดเป็นร้อยละ 68.30 เจ้าอาวาส จำนวน 18 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.00 ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน 11 รูป คิดเป็นร้อยละ 9.20 รองเจ้าอาวาส จำนวน 9 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.50

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

2.1 แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ด้านแนวทางการป้องกันการสูบบุหรี่ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ติดป้ายประกาศห้ามสูบบุหรี่ภายในบริเวณวัด และจำกัดสถานที่ในการสูบบุหรี่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ แนะนำตักเตือนประชาชนที่เข้า

วัด ให้ลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ รองลงมา คือ ว่ากล่าวตักเตือนพระสงฆ์ที่สูบบุหรี่เพื่อไม่ให้เป็นตัวอย่างแก่เด็กและเยาวชน รองลงมา คือ มีการนำการบรรยายธรรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการสูบบุหรี่เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเลิกสูบบุหรี่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการพัฒนาโครงการวัดสีขาวและรณรงค์การลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ ภายในวัดอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.2 แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ด้านแนวทางการป้องกันการดื่มสุรา อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงจากลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า มีป้ายห้ามจำหน่ายสุรภายในบริเวณพุทธสถานอย่างชัดเจนและมีการลงโทษอย่างจริงจัง หากมีการ ผ่าฝืน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ มีมาตรการในการป้องกันการดื่มสุราในพุทธสถานอย่างเข้มงวดด้วยการติดป้ายประกาศห้ามดื่มสุรภายในบริเวณวัดอย่างชัดเจน รองลงมา คือ มีการว่ากล่าวตักเตือนแก่กลุ่มบุคคลที่ได้จับกลุ่มมั่วสุมกัน เพื่อการดื่มสุรภายในบริเวณพุทธสถานหรือวัดของท่าน รองลงมา คือ มีการบังคับใช้กฎระเบียบพระวินัยและกฎของมหาเถรสมาคมอย่างเคร่งครัดในการลงโทษผู้เสพสุรภายในพุทธสถานและมีการขอความร่วมมือจากประชาชนตามแหล่งชุมชนรอบ ๆ วัด เพื่อการงดดื่มสุรภายในวัดหรือประชาสัมพันธ์การงดดื่มสุรภายในพุทธสถาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.3 แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ด้านแนวทางการป้องกันการเล่นการพนัน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงจากลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า มีข้อห้ามไม่ให้พระสงฆ์เล่นการพนันอย่างชัดเจน เช่น การเล่นหวยหรือการเล่นที่มีการพนันเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีการบรรยายธรรมเรื่องการเล่นการพนันแก่ประชาชน เพื่อกระตุ้นให้เห็นถึงความเสียหายที่จะตามมา รองลงมา คือ มีการลงโทษตามกฎระเบียบวินัยหากมีการเล่นการพนันในบริเวณพุทธสถานไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ สามเณรหรือประชาชน รองลงมา คือ มีการรณรงค์ป้องกันการเล่นพนันภายในวัดทุกรูปแบบในกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการรณรงค์และส่งเสริมการป้องกันการเล่นพนันภายในวัดอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.4 แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ด้านแนวทางการป้องกันยาเสพติด อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงจากลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า หากตรวจพบว่ามิพระสงฆ์หรือสามเณรเสพยาเสพติดภายในวัดมีการลงโทษตามพระวินัยและส่งตัวดำเนินคดีทางกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ เจ้าอาวาสมีการว่ากล่าวตักเตือนหากเป็นความผิดเล็กน้อย เช่น การสูบบุหรี่ เป็นต้น รองลงมา คือ มีเจ้าหน้าที่เข้าตรวจตราความเรียบร้อยภายในบริเวณ พุทธสถานเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดภายในวัด รองลงมา คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยดูแลและ ช่วย

สอดส่องเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดพระวินัยของพระสงฆ์เพื่อป้องกันการลดความศรัทธาของประชาชนและมีการตรวจสภาพร่างกายของพระสงฆ์ทุก ๆ เดือนเพื่อเป็นการป้องกันการเสพยาเสพติด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2.5 แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอ ยานตาขาว จังหวัดตรัง

2.5.1 ด้านการป้องกันอบายมุขภายในวัด (เพิ่มเติม) ปฏิบัติ (มี) และ ไม่ปฏิบัติ (ไม่มี) เมื่อพิจารณารายด้านและรายชื่อพบว่าด้านแนวทางการป้องกันการสูบบุหรี่ ข้อ ปฏิบัติ (มี) ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ข้อ 1 การติดป้ายประกาศห้ามสูบบุหรี่ภายในวัดของท่านหรือไม่ รองลงมา คือ ข้อ 3 ภายในวัดของท่านมีการรณรงค์ให้พระสงฆ์ ลด ละ เลิก ในเรื่องของการสูบบุหรี่หรือไม่และ ข้อ 2 เมื่อมีพระสงฆ์กระทำผิดภายในวัดของท่านว่าด้วยเรื่องการสูบบุหรี่ ได้มีการว่ากล่าวตักเตือนหรือไม่ มีค่าความถี่ต่ำสุด ข้อไม่ปฏิบัติ (ไม่มี) ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ข้อ 2 เมื่อมีพระสงฆ์กระทำผิดภายในวัดของท่านว่าด้วยเรื่องการสูบบุหรี่ ได้มีการว่ากล่าวตักเตือนหรือไม่ รองลงมา คือ ข้อ 3 ภายในวัดของท่านมีการรณรงค์ให้พระสงฆ์ ลด ละ เลิก ในเรื่องของการสูบบุหรี่หรือไม่และข้อ 1 การติดป้ายประกาศห้ามสูบบุหรี่ภายในวัดของท่านหรือไม่ มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.5.2 ด้านแนวทางการป้องกันการดื่มสุรา ข้อปฏิบัติ (มี) ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ข้อ 5 เมื่อมีพระสงฆ์กระทำผิดภายในวัดของท่านว่าด้วยเรื่องของการดื่มสุรา ท่านมีการจัดการขึ้นเด็ดขาดอย่างเคร่งครัดหรือไม่ รองลงมา คือ ข้อ 6 ท่านมีการว่ากล่าวตักเตือนในเรื่องของการนำสุรามาดื่มภายในวัดของท่านหรือไม่และข้อ 4 มีการติดป้ายประกาศห้ามดื่มสุรภายในวัดของท่านหรือไม่ มีค่าความถี่ต่ำสุด ข้อไม่ปฏิบัติ (ไม่มี) ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ข้อ 4 มีการติดป้ายประกาศห้ามดื่มสุรภายในวัดของท่านหรือไม่รองลงมา คือ ข้อ 6 ท่านมีการว่ากล่าวตักเตือนในเรื่องของการนำสุรามาดื่มภายในวัดของท่านหรือไม่และข้อ 5 เมื่อมีพระสงฆ์กระทำผิดภายในวัดของท่านว่าด้วยเรื่องของการดื่มสุรา ท่านมีการจัดการขึ้นเด็ดขาดอย่างเคร่งครัดหรือไม่ มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.5.3 ด้านแนวทางการป้องกันการเล่นการพนัน ข้อปฏิบัติ (มี) ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ข้อ 7 มีการติดป้ายประกาศห้ามบุคคลมาเล่นการพนันภายในวัดของท่านหรือไม่ รองลงมา คือ ข้อ 9 มีการห้ามพระสงฆ์ในเรื่องของการเล่นการพนันภายในวัดของท่าน เช่น การแทงหวยใต้ดินหรือการเล่นพนันออนไลน์หรือไม่และข้อ 8 เมื่อมีการกระทำผิดว่าด้วยเรื่องการเล่นการพนันภายในวัดของท่าน ท่านมีการดำเนินการตามกฎหมายหรือไม่มีค่าความถี่ต่ำสุด ข้อไม่ปฏิบัติ (ไม่มี) ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ข้อ 8 เมื่อมีการกระทำผิดว่าด้วยเรื่องการเล่นการพนันภายในวัดของท่าน ท่านมีการดำเนินการตามกฎหมายหรือไม่ รองลงมา คือ ข้อ 9 มีการห้ามพระสงฆ์ในเรื่องของการเล่นการพนันภายในวัดของท่าน เช่น การแทงหวยใต้ดินหรือ

การเล่นพนันออนไลน์หรือไม่และข้อ 7 มีการติดป้ายประกาศห้ามบุคคลมาเล่นการพนันภายในวัดของท่านหรือไม่ มีค่าความถี่ต่ำสุด

2.5.4 ด้านแนวทางการป้องกันยาเสพติด ข้อปฏิบัติ (มี) ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ข้อ 10 ท่านมีแนวทางในการป้องกันยาเสพติดภายในวัดของท่านหรือไม่ รองลงมา คือ ข้อ 11 เมื่อมีพระสงฆ์กระทำผิดภายในวัดของท่าน ว่าด้วยเรื่องของยาเสพติด ท่านมีแนวทางในการจัดการตามกฎหมายหรือไม่และข้อ 12 มีการตรวจสภาพร่างกายของพระสงฆ์เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการเสพยาเสพติดหรือไม่ มีค่าความถี่ต่ำสุด ข้อไม่ปฏิบัติ (ไม่มี) ที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ข้อ 12 มีการตรวจสภาพร่างกายของพระสงฆ์เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการเสพยาเสพติดหรือไม่ รองลงมา คือ ข้อ 11 เมื่อมีพระสงฆ์กระทำผิดภายในวัดของท่าน ว่าด้วยเรื่องของยาเสพติด ท่านมีแนวทางในการจัดการตามกฎหมายหรือไม่และข้อ 10 ท่านมีแนวทางในการป้องกันยาเสพติดภายในวัดของท่านหรือไม่ มีค่าความถี่ต่ำสุด

3. ผลการรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลต่อแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 ปัญหาด้านแนวทางการป้องกันยาเสพติด รองลงมา คือ ข้อ 3 ปัญหาด้านแนวทางการป้องกันการพนัน รองลงมา คือ ข้อ 1 ปัญหาด้านแนวทางการป้องกันการสูบบุหรี่และข้อ 2 ด้านแนวทางการป้องกันการดื่มสุรา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง โดยแนวทางแก้ไขที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 ควรแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์ให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปทราบและในการรณรงค์แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังเพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงยาเสพติดโดยทางวัดได้มีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายอบรมเพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์ฝึกอบรมให้ทุกคนเป็นคนดี อยู่ในสังคมได้และรู้เท่าทันถึงอบายมุขโดยเฉพาะการหลีกเลี่ยงปัญหายาเสพติดรองลงมา คือ ข้อ 2 ควรมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามา มีส่วนร่วมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาอบายมุขรวมถึงเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนเป็นคนดีมีศีลธรรมรองลงมา คือ ข้อ 3 ควรมีการเผยแพร่หลักการป้องกันยาเสพติดให้รู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติดเพื่อป้องกันการระบาดของยาเสพติดสู่ชุมชน โดยพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเข้าไปดูแลผู้ที่ติดยาเสพติดและข้อ 1 ควรมีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอบายมุขต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการป้องกัน เช่น การสูบบุหรี่ การพนันออนไลน์ การแทงหวย เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ผู้วิจัยนำผลที่พบจากการวิจัยมาอธิบายเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาอภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้

1. แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรังโดยรวมทั้ง 4 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านดังนี้

1.1 ด้านแนวทางการป้องกันการสูบบุหรี่ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามตามแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ติดป้ายประกาศ ห้ามสูบบุหรี่ภายในบริเวณวัดและจำกัดสถานที่ในการสูบบุหรี่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ แนะนำตักเตือนประชาชนที่เข้าวัด ให้ลด ละ เลิก การสูบบุหรี่รองลงมา คือ ว่ากล่าวตักเตือนพระสงฆ์ที่สูบบุหรี่เพื่อไม่ให้เป็นตัวอย่างแก่เด็กและเยาวชน รองลงมา คือ มีการนำการบรรยายธรรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการสูบบุหรี่ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเลิกสูบบุหรี่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการพัฒนาโครงการวัดสีขาวและรณรงค์การลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ ภายในวัดอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์ได้การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน เพื่อการลด ละ เลิกอบายมุข : ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีสีโล) วัดโนนเมือง ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนด้วยการกระตุ้นปลุกจิตสำนึกนำเทคนิควิธีการในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารกับชุมชนผ่านการเทศนา บรรยาย ป้ายข้อความ สื่อด้วยหลักธรรม การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมและเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนากิจกรรมกลุ่มซึ่งตั้ง เป้าหมายไว้ คือ ชุมชนปลอดจากอบายมุข โดยขั้นตอนของกิจกรรมมุ่งให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นของชุมชน โดยการมุ่งให้มีการปฏิบัติจริง ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนได้ดำเนินการผ่านกิจกรรมการพัฒนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์, 2547)

1.2 ด้านแนวทางการป้องกันการดื่มสุรา ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามตามแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีป้ายห้ามจำหน่ายสุรารายในบริเวณพุทธสถานอย่างชัดเจนและมีการลงโทษอย่างจริงจัง หากมีการฝ่าฝืน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีมาตรการในการป้องกันการดื่มสุราในพุทธสถานอย่างเข้มงวด ด้วยการติดป้ายประกาศห้ามดื่มสุรารายในบริเวณวัดอย่างชัดเจน รองลงมา คือ มีการว่ากล่าวตักเตือนแก่กลุ่มบุคคลที่ได้จับกลุ่มมั่วสุมกัน เพื่อการดื่มสุรารายในบริเวณพุทธสถาน

หรือวัดของท่าน รองลงมา คือ มีการบังคับใช้กฎระเบียบพระวินัยและกฎของมหาเถรสมาคมอย่างเคร่งครัดในการลงโทษผู้เสพสุราภายในพุทธสถานและมีการขอความร่วมมือจากประชาชนตามแหล่งชุมชนรอบ ๆ วัด เพื่อการงดดื่มสุรภายในวัดหรือประชาสัมพันธ์การงดดื่มสุรภายในพุทธสถาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาวีรรัตน์ อธิบุญโญ (รัชเสมอ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง อบายมุข 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพของคณะสงฆ์ในโรงเรียนเทศบาล 1 วัดพระงาม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมีพรรษา 6 – 10 พรรษา มากที่สุดการศึกษาสูงกว่านักธรรมตรี ในส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับอบายมุข 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพของคณะสงฆ์ในโรงเรียนเทศบาล 1 วัดพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามสอดคล้องไปในทางเดียวกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านเป็นนักเลงสุรา คือ เรื่องสิ่งเสพติดทุกชนิดล้วนบ้านทอนสุขภาพของท่าน รองลงมาด้านเป็นนักเลงการพนัน คือ การชอบเล่นเสี่ยงโชคต่าง ๆ เช่น การเล่นหวย เล่นไพ่ชนไก่ ปลากัด แทะมั่ว เป็นต้นและต่ำสุดด้านเป็นนักเลงหญิง คือ ผู้ที่ทำอะไรเป็นประจำหรือทำบ่อย ๆ ผู้นิยมชมชอบในทางนั้น ๆ ในส่วนความคิดเห็นของข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่มากที่สุดได้แก่ด้านเป็นนักเลงสุรา (พระมหาวีรรัตน์ อธิบุญโญ (รัชเสมอ), 2561)

1.3 ด้านแนวทางการป้องกันการเล่นการพนัน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามตามแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอยานตาขาว จังหวัดตรัง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อห้ามไม่ให้พระสงฆ์เล่นการพนันอย่างชัดเจน เช่น การเล่นหวยหรือการเล่นที่มีการพนันเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีการบรรยายธรรมเรื่องการเล่นการพนันแก่ประชาชนเพื่อกระตุ้นให้เห็นถึงความเสียหายที่จะตามมา รองลงมา คือ มีการลงโทษตามกฎหมายหากมีการเล่นการพนันในบริเวณพุทธสถานไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ สามเณรหรือประชาชน รองลงมา คือ มีการรณรงค์ป้องกันการเล่นพนันภายในวัดทุกรูปแบบในกิจกรรม ต่าง ๆ ของวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการรณรงค์และส่งเสริมการป้องกันการเล่นพนันภายในวัดอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดำรงค์ศักดิ์ มีสุนทร ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน: กรณีศึกษาวัดนามสมมุติกับชุมชนนามสมมุติ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ถ้าชุมชนและวัดไม่เตรียมแผนการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนอาจประสบกับปัญหาขึ้นซ้ำรอยเดิมดังในอดีตแนวทางส่งเสริมความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตสำหรับวัดจำต้องใช้หลักธรรมาภิบาลขึ้นมาให้อยู่ภายใต้การบริหารจัดการทั้ง 6 องค์ประกอบ อันได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม

5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า ซึ่งมันจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่วัด การศึกษาครั้งนี้มองว่าในอนาคตข้างหน้าวัดจะมีการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น อาทิ อาคารสถานที่บุคลากรของวัดที่เพิ่มขึ้นถ้าทางวัด ไม่ปรับแผนการบริหารองค์กรและบุคลากรให้สอดคล้องกับยุคสมัย วัดจะเกิดปัญหาต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนได้ในอนาคต (ดำรงศักดิ์ มีสุนทร, 2556)

1.4 ด้านแนวทางการป้องกันยาเสพติด ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามตามแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หากตรวจพบว่า มีพระสงฆ์หรือสามเณรเสพยาเสพติดภายในวัดมีการลงโทษตามพระวินัยและส่งตัวดำเนินคดีทางกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ เจ้าอาวาสมีการกล่าวตักเตือนหากเป็นความผิดเล็กน้อย เช่น การสูบบุหรี่ เป็นต้น รองลงมา คือ มีเจ้าหน้าที่เข้าตรวจตราความเรียบร้อยภายในบริเวณพุทธสถาน เพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดภายในวัด รองลงมา คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยดูแลและช่วยสอดส่องเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดพระวินัยของพระสงฆ์เพื่อป้องกันการลดความศรัทธาของประชาชนและมีการตรวจสภาพร่างกายของพระสงฆ์ทุก ๆ เดือนเพื่อเป็นการป้องกันการเสพยาเสพติด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพล พรหมกุล ได้ทำการศึกษาการวิจัยเรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อให้ยาเสพติดลดลง คือ ใช้การเทศน์หรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรมจริยธรรม เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติดและได้ใช้วิธีการเพื่อให้ตนเองเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเสียก่อนโดยการเข้ารับการอบรมจากภาครัฐ ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือที่ได้รับ จากนั้นจึงขยายผลองค์ความรู้นั้นไปสู่ประชาชนสำหรับแนวทางการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น พบว่า ต้องมีการสร้างเครือข่ายกลไกการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไข การรณรงค์และป้องกันต้องมีการบูรณาการกระบวนการและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาอันแท้จริงที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเหมาะสม การใช้วีปัสสนากรรมฐานการใช้ยาสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยเหลือในการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ที่ติดยาเสพติด (สุรพล พรหมกุล, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. แนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดตามโครงการวัดสีขาวของอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ฤกษ์แจสำคัญ คือ ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ผู้นำ

ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของแนวทางการป้องกันอบายมุขภายในวัดทั้งในเรื่องของการสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การเล่นพนันและยาเสพติด เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาอบายมุขรวมถึงเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนเป็นคนดีมีศีลธรรมและเป็นกำลังสำคัญของชาติสืบไป

2. ควรจะมีแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อส่งเสริมและดำเนินการให้มีการเข้าค่ายอบรมละลายพฤติกรรม เพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์ภายในวัดและเยาวชนเป็นคนดีในสังคมหลีกเลี่ยงปัญหายาเสพติดและรณรงค์แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังเพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงยาเสพติดและควรแนะนำและชี้แนะให้พระสงฆ์ถึงโทษเกี่ยวกับยาเสพติด

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรมีการให้ความรู้แก่พระสงฆ์ภายในวัดและคนในชุมชนเรื่องอบายมุขในทุก ๆ ด้าน ชี้ให้เห็นโทษและผลที่จะได้รับจากอบายมุขต่าง ๆ จัดให้มีกิจกรรมภายในวัดและเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์นำแนวทางในการฝึกอบรมให้ทุกคนเป็นคนดีอยู่ในสังคมได้และรู้เท่าทันถึงโทษของอบายมุข

2. ควรจัดให้มีคณะทำงานร่วมระหว่างสภารัตริ์ตรวจชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเนื่องจากจะช่วยสอดส่องดูแลให้ทั่วถึงมากขึ้นและเป็นการลดความเสี่ยงในการก่อให้เกิดปัญหาอบายมุขภายในเขตวัด เพิ่มจุดตรวจในจุดเสี่ยงต่าง ๆ ภายในวัดและเขตชุมชนจัดให้มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในจุดเสี่ยงรอบ ๆ วัดและเขตชุมชนเพื่อช่วยติดตามผู้กระทำความผิดได้ง่ายและเป็นการป้องปรามการก่อปัญหาได้อีกทางหนึ่งด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ดำรงศักดิ์ มีสุนทร. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน: กรณีศึกษา วัดนามสมมุติกับชุมชน นามสมมุติจังหวัดกาญจนบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์. (2547). บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อการลด ละ เลิกอบายมุข: ศึกษาเฉพาะกรณี พระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม จิตฺตสีโล) วัดโนนเมืองตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาวิรัตน์ อธิบุญโญ (รัชเสมอ). (2561). *อบายมุข 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพของคณะสงฆ์ในโรงเรียนเทศบาล 1 วัดพระงาม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม*. เรียกใช้เมื่อ 6 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.thongsook.ac.th>.

- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์. (2561). *โครงการถวายความรู้พระสังฆาธิการด้านการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในศาสนสถานตามโครงการวัดสีขาวปลอดยาเสพติด จังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปี 2561 ตามแผนยุทธการฟ้าแดดสงยางระดมกวาดล้างยาเสพติด*. เรียกใช้เมื่อ 5 กรกฎาคม 2562 จาก <https://www.m-culture.go.th>
- สุรพล พรหมกุล. (2562). *การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*. เรียกใช้เมื่อ 6 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.mcukk.com/>

**กระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำทางศาสนา
เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานี***
**THE COMMUNICATION OF RELIGIONS LEADERS TO BUILD PEACE
IN SURATTHANI**

โสภณ บัวจันทร์

Sophon Buachan

พระปลัดนิคม ปัญญาวิชโร

Phrapalad Nikhom punyavachiro

พระครูปริยัติธำรงคุณ

Phrakhru Pariyattamrongklun

พระปลัดสัญญา สญญโต

Phrapalad Sunya chupradits

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Suratthani Buddhist College, Thailand

E-mail: sophon_b@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนา เพื่อศึกษาการสร้างสื่อและเครือข่ายการสร้างสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนา และ เพื่อวิเคราะห์การสื่อสารของผู้นำกับการสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยแบบคุณภาพ สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้นำศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 15 รูป/คน ได้มาโดยการระดมสมองเลือกแบบเจาะจงของคณะผู้วิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการ ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนา มี 3 ประการ ได้แก่ กระบวนการสื่อสารเชิงสันติด้วยการพูด (ปาก-เสียง) ด้วยการเขียน (อักษร-ตัวหนังสือ) และด้วยการใช้สัญลักษณ์ (อวัจนภาษา-รูปภาพ/คลิป) 2) การสร้างสื่อและเครือข่ายการสร้างสันติของผู้นำศาสนา 2 ประเด็น คือ (1) การสร้างสื่อ ได้แก่ สื่อที่เป็นเสียง สื่อที่เป็นตัวอักษร และสื่อที่เป็นอวัจนภาษา (2) การสร้างเครือข่าย ผู้นำพุทธศาสนาได้สร้างเครือข่ายตามแนวพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ผู้นำศาสนาคริสต์และอิสลาม ได้สร้างเครือข่ายเป็นบ้านในชุมชนขึ้น

* Received 28 February 2020; Revised 12 March 2020; Accepted 15 March 2020

ตรงกับโบสถ์หรือมัสยิดๆ ขึ้นตรงกับสำนักมิสซังคาทอลิกสุราษฎร์ธานี หรือคณะกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) การสื่อสารของผู้นำกับการสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการพูด ด้วยการเขียน และด้วยการใช้สัญลักษณ์ บนพื้นฐานของหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิต ด้านทรัพย์สิน ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านสุขภาพ 4) องค์ความรู้ที่ได้ คือ CPRL MODEL หมายถึง C = Communication : การสื่อสาร P = Peace : สันติภาพ R = Religion : ศาสนา L = Leader : ผู้นำ

คำสำคัญ: กระบวนการสื่อสาร, ผู้นำทางศาสนา, เสริมสร้างสังคมสันติสุข

Abstract

Progress report on to study the peaceful communication process of religious leaders for Promotion of Peaceful Society. To study the media production and network of religious leaders for Promotion of Peaceful Society. To analyze the religions leaders' communication process for promotion of peaceful society by Qualitative Research Interview with interviewing of professional Including leaders of Buddhism, Christianity and Islam, 15 persons from brainstorming the purposive sampling by research team. Data have been gathered by In-depth interviewing and analyzed by using methods of analysis, synthesis and interpretation. Finally presented by descriptive methods.

The results of research 1) “The Religions Leaders’ Communication Process for Promotion of Peaceful Society” presents communication process for peaceful society with speaking (Mouth-sound), communication process for peaceful society with writing (Alphabet-Letters) And communication process for peaceful society with symbol (Nonverbal - picture/clip) 2) To provide network of Buddhism leaders with “Sangha Act” and Christian and Islamic leaders with building houses depend on the church or mosque directly where they rely on the Bureau of Catholic Miss San Surat. or the Central Islamic Committee. 3) To analyze the religions leaders’ communication process for promotion of peaceful society. Religious leaders communicated speaking, writing, and symbols based on fundamental humanitarian principle consists of five factors; life, property, family, society and health to promote peaceful society. 4) Knowledge obtained from research “The Religions Leaders’ Communication Process for Promotion of

Peaceful Society are CPRL MODEL means C = Communication, P = Peace, R = Religion, L = Leader.

Keywords: The Communication, Religions Leaders, To Build Peace

บทนำ

กระบวนการสื่อสารเชิงสันติ เป็นการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางศาสนา เพื่อให้ศาสนิกเข้าใจเข้าถึงและพัฒนาเบญจขันธ์ คือ เข้าใจและเข้าถึงหลักธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับหลักธรรมสากลทั่วไป ที่เรียกว่าหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ หลักการไม่เบียดเบียนไม่ทำร้ายชีวิตซึ่งกันและกันมีเมตตากรุณาต่อกันฉันพี่น้อง หลักการไม่เบียดเบียนทำลายทรัพย์สินสมบัติของกันและกันมีสัมมาอาชีวะที่สุจริตไม่ขัดต่อหลักทางศาสนาและกฎหมาย จารีต ประเพณี ค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม หลักการไม่เบียดเบียนไม่ทำร้ายครอบครัวตนเองและผู้อื่นให้ได้รับความเดือนร้อนด้วยการผิดประเพณี ต้องมีสหพันธโคธและปติวัตรรักครอบครัวคนอื่นเหมือนครอบครัวตนเอง หลักการไม่เบียดเบียนไม่ทำร้ายสังคมให้უნวายสับสนด้วยการมูสาวาทต้องมีสัจจะความจริงใจตรงไปตรงมารักความถูกต้องเป็นธรรมเว้นจากอคติความลำเอียง หลักการไม่เบียดเบียนไม่ทำร้ายสุขภาพตนเองด้วยการนำสิ่งเสพติดชั่วร้ายเข้าสู่ร่างกายอันทำลายสติสัมปชัญญะให้บกพร่องไปอันตั้งอยู่บนหลักของความประมาท ต้องมีสติสัมปชัญญะและไม่ประมาท ที่เรียกว่าจิตผ่องใส ประการต่อมาพัฒนาเบญจขันธ์ คือ นำหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐานเบื้องต้นนี้มาพัฒนารูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ สรุปคือรูปกับนาม หรือกายกับจิตใจให้สมบูรณ์ ด้วยกระบวนการวิธีการ 3 ประการ คือ 1) ด้วยการพูด โดยมีปากเป็นเครื่องมือสื่อสาร เช่น การเทศน์ การอบรม การให้โอวาท การสั่งสอน เป็นต้น 2) ด้วยการเขียน โดยใช้มือเขียน มีหนังสือ บทความ วารสาร หนังสือพิมพ์ คำสั่ง ประกาศ เป็นต้น 3) ด้วยการใช้สัญลักษณ์ เช่น ภาษาการ ภาษาใบ้ ภาษาท่าทาง รูปภาพ วิดีโอ คลิป เป็นต้น เรียกว่ากระบวนการวิธีการสื่อสารเผยแผ่เชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้นำศาสนา หมายถึงผู้นำทางศาสนาพุทธ คือ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด หรือพระธรรมทูตที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางคณะสงฆ์ ที่ดำเนินการเผยแผ่สื่อสารเชิงสันติ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาแก่พุทธศาสนิกชน ผู้นำทางศาสนาคริสต์ คือ บาทหลวงและศาสนาจารย์ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากประมุขของคริสต์ศาสนา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้เผยแผ่สื่อสารเชิงสันติแก่คริสตศาสนิกในสังฆมณฑลจังหวัดสุราษฎร์ธานี และผู้นำทางศาสนาอิสลาม คือ อิหม่าม หรือผู้นำทางศาสนาที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากจุฬาราชมนตรี ประจำสมัยนั้น ๆ เพื่อทำหน้าที่สื่อสารกระบวนการวิธีการเผยแผ่หลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐานเชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เสริมสร้างสังคมสันติสุข ผู้นำศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลามได้น้อมนำหลักธรรมคำสอนทางพระศาสนาของตนคือหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐานดังกล่าวแล้วมาสื่อสารเผยแผ่อบรมปลูกฝังแก่ศาสนิกของตนเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขด้วยกระบวนการวิธีการพูดมีปากเป็นสื่อในการพูด บรรยาย อภิปราย แสดง เทศน์ ปาฐกถา สัมมนาถียกถา กล่าวสอน โอวาท อ่านพระคัมภีร์ให้ฟัง สนทนาพูดคุย ชักถามโต้ตอบ เป็นต้น ด้วยกระบวนการวิธีการเขียนมีตัวอักษรเป็นสื่อในการเผยแผ่ เช่น หนังสือ บทความ วารสาร จุลสาร หนังสือพิมพ์ คำสั่ง ประกาศ จดหมาย เป็นต้น ด้วยกระบวนการวิธีการใช้อวัจนภาษา เช่น ภาษากาย ภาษาท่าทาง ภาษาใบ้ รูปภาพ วีดิโอ คลิป เป็นต้น ที่ใช้เป็นสื่อในการสื่อสารเผยแผ่หลักธรรมคำสอนคือหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐานดังกล่าวแล้ว เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขแก่ประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้ปราศจากการเบียดเบียนทำร้ายชีวิต ทรัพย์สินสมบัติ ครอบครัว สังคม และสุขภาพ จึงได้เชื่อว่าผู้นำศาสนาใช้กระบวนการสื่อสารเชิงสันติเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขแก่ประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากการอยู่ร่วมกันของคนหลายศาสนา จากประชากร จำนวน 1,033,218 คน ผู้นับถือศาสนาพุทธ ประมาณ 1,012,037 คน คิดเป็นร้อยละ 97.95 ผู้นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณ 17,254 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 นับถือศาสนาคริสต์และอื่น ๆ 3,926 คน คิดเป็นร้อยละ 0.38 ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาของจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ศาสนาพุทธมี 333 วัด (มหานิกาย 391 วัด ธรรมยุติ 14 วัด (วัดร้าง 120 วัด ที่ดิน 1,645 ไร่ 3 งาน 19.9 ตารางวา) ศาสนาอิสลามมี 45 มัสยิด ศาสนาคริสต์ จำนวนโบสถ์ 62 แห่ง (โรมันคาทอลิก 5 แห่ง โปรเตสแตนต์ 57 แห่ง) จากสถิติแสดงให้เห็นชัดเจนแล้วว่า ผู้นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ของจังหวัด จึงเป็นเหตุให้อยู่กันอย่างสันติสุขมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานเพราะชาวพุทธรักความสงบมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนนอกศาสนา ส่วนชาวอิสลาม ชาวคริสต์และอื่น ๆ ก็เป็นคนไทยเรานี้เองเป็นชนข้างน้อยอยู่อย่างสงบเสถียรเจียมตน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน เป็นแหล่งพหุวัฒนธรรมมีอารยธรรมที่ผสมผสานอยู่ด้วยกันมาสงบสันติสุขอย่างยืนยาวนาน

ดังนั้น ด้วยเหตุผลความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขของประชาชนพื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อจะได้นำผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์และตีความจากการศึกษาและสัมภาษณ์ในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลนำเสนอต่อฝ่ายความมั่นคงแห่งชาติ ผู้นำทางศาสนา รัฐบาล และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขของประชาชนพื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อศึกษาการสร้างสื่อและเครือข่ายการสร้างสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เพื่อวิเคราะห์การสื่อสารของผู้นำกับการสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย ได้แก่ การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) หมายถึง การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) บวกกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) เรียกว่า การวิจัยแบบคุณภาพสัมภาษณ์ (Qualitative Research Interview)

ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยได้กำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแทนผู้นำศาสนาพุทธ จำนวน 5 รูป กลุ่มตัวแทนผู้นำศาสนาคริสต์ จำนวน 5 ท่าน และกลุ่มตัวแทนผู้นำศาสนาอิสลาม จำนวน 5 ท่าน รวม 15 รูป/ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยดำเนินการสร้างตามกรอบแนวคิดการวิจัย และพัฒนาขึ้นตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ ที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ได้ผ่านการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านที่ปรึกษา 1 ท่านดูแล และผ่านผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษากระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข ได้ระดมสมองร่วมกันคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความแล้วนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาความ วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาการสร้างสื่อและเครือข่ายการสร้าง ได้ระดมสมองร่วมกันคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ แล้วนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาความ วัตถุประสงค์ที่ 3 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลสำคัญผู้ทำทางศาสนาแล้วได้ระดมสมองร่วมกันคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ แล้วนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาความ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ อธิบายความ และแปลความ ตามนัยยะที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูล มาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) แบบพรรณนาความและอธิบายความ เพื่อให้เหตุผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มากที่สุด และการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย คัมภีร์ทางศาสนาเกี่ยวกับหลักธรรมที่ใช้ในการสร้างสังคมสันติสุขของผู้นำแต่ละศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กระบวนการวิจัย ได้แก่ คณะผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยแบบคุณภาพสัมภาษณ์ โดยใช้กระบวนการวิจัย คือ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การตีความ การอธิบายความ และการแปลความ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขของประชาชนพื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ตั้งอยู่บนหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐาน 5 ประการ คือ 1) กระบวนการสื่อสารเชิงสันติเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต 2) ในทรัพย์สิน 3) ในครอบครัว 4) ในสังคม 5) ในสุขภาพ นี่เป็นหัวใจของกระบวนการสื่อสารเชิงสันติ โดยใช้กระบวนการสื่อสารเผยแพร่ 3 ทาง คือ 1) ด้วยการพูด บรรยาย อภิปราย แสดง เทศน์ ปาฐกถา สัมมนาถ้อยคำ กล่าวสอน โอวาท อ่านพระคัมภีร์ให้ฟัง สนทนาพูดคุย ชักถามโต้ตอบ เป็นต้น 2) ด้วยกระบวนการเขียนมีตัวอักษรเป็นสื่อในการเผยแพร่ เช่น หนังสือ บทความ วารสาร จุลสาร หนังสือพิมพ์ คำสั่ง ประกาศ จดหมาย เป็นต้น 3) ด้วยกระบวนการใช้อำนาจ ภาษา เช่น ภาษากาย ภาษากิริยา ภาษายาวี รูปภาพ วิดีโอ คลิป เป็นต้น

2. การสร้างสื่อและเครือข่ายการสื่อสารเชิงสันติ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสื่อแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) สื่อที่เป็นภาษาพูด (เสียง) 2) สื่อที่เป็นภาษาเขียน (ตัวอักษร) 3) สื่อที่ไม่ใช่ภาษาพูดและภาษาเขียน (ภาษากิริยา, ภาษายาวี, ภาษาภาพ) ดังนั้น การสร้างสื่อของผู้นำศาสนา มีกระบวนการสร้างสื่อทั้ง 3 ประเภท ดังนี้ 1) ตั้งเป้าประสงค์ว่าจะใช้สื่อกับใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ จำนวนเท่าไร งานอะไร 2) พิจารณาเลือกพื้นที่เนื้อหาตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ 3) พิจารณาสื่อที่เหมาะสมตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ 4) ทดลองใช้ (Try out) เก็บรวบรวมข้อมูลข้อดีข้อเสีย/สิ่งที่ควรปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุน 5) สรุปประเมินผลกระบวนการสร้างสื่อ

การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาจำแนกตามศาสนา ได้ 3 แบบ ดังนี้ 1) การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาพุทธ ระดับเล็กสุด คือ วัดมีเจ้าอาวาสเป็นประธาน มีเครือข่ายประกอบด้วยพุทธบริษัท ในชุมชนละแวกหมู่บ้านพื้นที่รับผิดชอบ ระดับสูงขึ้นไป คือ ตำบลมีเจ้าคณะตำบลเป็นประธาน มีเครือข่ายประกอบด้วยหลายวัดในตำบลที่รับผิดชอบ ระดับสูงขึ้นไป คือ อำเภอมีเจ้าคณะอำเภอเป็นประธาน มีเครือข่ายประกอบด้วยหลายตำบลในอำเภอที่รับผิดชอบ ระดับสูงขึ้นไป คือ จังหวัดมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธาน มีเครือข่ายประกอบด้วยหลายอำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่รับผิดชอบ 2) การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาคริสต์

ระดับเล็กสุด คือ โบสถ์คริสต์ เจ้าอาวาส (บาทหลวงหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) มีเครือข่ายประกอบด้วยคริสตศาสนิกชนในชุมชนละแวกหมู่บ้านพื้นที่รับผิดชอบ แต่ละโบสถ์ขึ้นตรงกับคริสตจักรในสุราษฎร์ธานี หรือเขตมิสซังสุราษฎร์ธานี เขตมิสซังสุราษฎร์ธานีเป็นมุขมณฑลโรมันคาทอลิกในประเทศไทย โดยแยกออกมาจากเขตมิสซังราชบุรี เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1969 ครอบคลุมพื้นที่เขตปกครอง 15 จังหวัดในภาคใต้ มุขนายกมิสซังโรมันคาทอลิกสุราษฎร์ธานีองค์ปัจจุบัน คือ มุขนายกโยเซฟ ประธาน ศรีदारุณศิลป์ สำนักมิสซังคาทอลิกสุราษฎร์ธานีส่วนอาสนวิหารประจำเขตมิสซัง คือ อาสนวิหารราฟาแอล โรงเรียนเทพมิตรศึกษา 3) การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาอิสลาม ระดับเล็กสุด คือ มัสยิด เจ้าอาวาส (อิหม่ามหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) มีเครือข่ายประกอบด้วยอิสลามิกชนในชุมชนละแวกหมู่บ้านพื้นที่รับผิดชอบ แต่ละมัสยิดขึ้นตรงกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีนายสมนึก เหมประพันธ์เป็นประธานคณะกรรมการ

องค์กรเครือข่ายของผู้นำศาสนาทั้ง 3 มีศูนย์รวมกันอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีผ่าน 2 หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี การร่วมมือกันทั้ง 3 ศาสนามีสานสัมพันธ์ทางศาสนาเป็นตัวเชื่อมประสานสัมพันธ์ มีการจัดสานเสวนาทางศาสนากันบ่อยครั้งเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กันระหว่างศาสนาตามแนวพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชการที่ 9 ว่า “รู้จักสามัคคี” และ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” สร้างความปรองดองสมานฉันท์ระหว่างศาสนากันไปในตัว

3. การสื่อสารของผู้นำกับการสร้างสังคมสันติสุข ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำศาสนาทั้งสามยึดมั่นในหลักสันติวิธีซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งหลักมนุษยธรรม ได้แก่ 1) การสร้างสังคมสันติสุขด้านชีวิต 2) ด้านทรัพย์สิน 3) ด้านครอบครัว 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านสุขภาพสติปัญญา ผู้นำศาสนาทั้งสามใช้กระบวนการวิธีการสื่อสาร 3 รูปแบบ คือ ด้วยภาษาพูด (เสียง) ด้วยภาษาเขียน (ตัวอักษร, หนังสือ) ด้วยอวัจนภาษา (ท่าทาง, ภาพ, คลิป, สติกเกอร์) ผู้นำแต่ละศาสนาได้สื่อสารเผยแพร่ในวันหยุดทางศาสนา เช่น ศาสนาพุทธที่วันพระ ศาสนาคริสต์ที่วันอาทิตย์ และศาสนาอิสลามที่วันศุกร์ นอกจากนี้ก็จะสื่อสารเผยแพร่ในวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลสำคัญของตน ๆ เพื่อเป้าประสงค์ให้ในการสร้างสังคมสันติสุข

อภิปรายผล

1. กระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขของประชาชนพื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข ตั้งอยู่บนหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐาน 5 ประการ คือ 1) กระบวนการสื่อสารเชิงสันติเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต 2) ในทรัพย์สิน 3) ในครอบครัว 4) ในสังคม 5) ในสุขภาพสติปัญญา นี่เป็นหัวใจของกระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนา

เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สังคมชาวสุราษฎร์ธานีมีผู้นำทางศาสนาได้ทำการสื่อสารเผยแผ่เชิงสันติเกี่ยวกับหลักธรรมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบทั้งกายและใจที่เรียกว่า “หลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐาน” ที่เป็น “สุภาสิตาวาจา” ประกอบไปด้วยด้านชีวิต ด้านทรัพย์สิน ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านสุขภาพ เพื่อเสริมสร้างสังคมชาวสุราษฎร์ธานีให้เกิดสันติสุข มีความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นผลมาจากการสื่อสารเชิงสันติด้วยวาจาสุภาสิตเกี่ยวกับหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐาน ในสถานการณ์ปกติและในสภาวะวิกฤตก็ตาม เป็นการสื่อสารที่ใช้ถึงใจด้วยความรักความเมตตา ด้วยความรักสุดจิตสุดใจต่อพระผู้เป็นเจ้า รักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง ความรักนั้นมีพลังมหาศาลจึงได้ชื่อว่า “ความรักจักครองจักรวาล” การสื่อสารเชิงสันติด้วยวาจาสุภาสิตที่เต็มไปด้วยความรักบนพื้นฐานหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐาน 5 ประการ ในสถานการณ์ใดก็ตาม ด้วยระบบโครงสร้างหน้าที่ทางสังคมและความสัมพันธ์ตามหลักทศ 6 กิติ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันเก่าแก่และหน่วยเล็กสุด เมื่อครอบครัวเกิดสันติสุข ส่งผลต่อชุมชน และสังคมชาวสุราษฎร์ธานีเป็นลำดับ มีผู้นำทางศาสนาใช้กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นหน่วยอบรมถ่ายทอดสื่อสารเผยแผ่องค์ความรู้ไปสู่สมาชิกของสังคม กำหนดบทบาทหน้าที่ของสังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ จอมยุทธ์แห่งบ้านจอมยุทธ์ เรื่อง “จิตวิทยาคโครงสร้างหน้าที่” ที่กล่าวว่า “Emile Durkheim มีแนวความคิดว่า หน้าที่ของสังคม คือ ส่วนที่สนับสนุนให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Alfred Reginald, Radcliffe-Brown กับ Bronislaw Malinowski ที่มองว่าหน้าที่ทางสังคม เป็นส่วนสนับสนุนให้โครงสร้างสังคมคงอยู่อย่างต่อเนื่อง เพราะสังคมมีกระบวนการทางสังคมที่ทำให้สังคมเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณี เป็นต้น” (บ้านจอมยุทธ์, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัลย์ สุทธิรักษ์ ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์แนวทางการสื่อสารเพื่อสันติภาพขององค์ทะเลมะที่ 14 ตามหลักพุทธสันติวิธี” พบว่า “การสื่อสารที่จะทำให้เกิดสันติภาพ ต้องมีการใช้วาจาสุภาสิตเป็นพื้นฐานสำคัญของผู้สื่อสาร และสารที่จะพึงมีต่อสังคมกล่าวคือก่อนพูดมีจิตเมตตา มองเห็นประโยชน์เป็นเบื้องต้น วาจาที่กล่าวต้องเป็นความจริง และสุภาพน่าฟัง และสิ่งสำคัญต้องรู้จักพิจารณาในความที่จะกล่าว” (วิลาวัลย์ สุทธิรักษ์ และคณะ, 2560) ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กล่าวว่า “กระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขของประชาชนพื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น กระบวนการสื่อสารต้องอาศัยหลักวาจาสุภาสิตตามแนวมงคลสูตรเป็นพื้นฐานสำคัญของผู้ผู้นำทางศาสนา และสารคือหลักมนุษยธรรมที่จะพึงมีต่อสังคมชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีกล่าวคือก่อนพูดมีจิตเมตตา มองเห็นประโยชน์เป็นเบื้องต้น วาจาที่กล่าวต้องเป็นความจริง และสุภาพน่าฟัง และสิ่งสำคัญต้องรู้จักพิจารณาในความที่จะกล่าว” (บาทหลวง ดร.สมพงษ์ ฉัตรยรรยง, 2562) (ยังสอดคล้องกับทฤษฎีความเป็นหนึ่งเดียวของ สมควร กวียะ เรื่อง

“ทฤษฎีการสื่อสารประยุกต์” ที่กล่าวว่า “ความเป็นหนึ่งเดียว (The Oneness Theory) หมายถึง สภาวะหนึ่งเดียว (oneness) คือ การหลอมรวมหัวใจของเราให้เป็นหนึ่งเดียวกับหัวใจของชุมชน และกล่าวว่า ความเป็นหนึ่งเดียว เมื่อต้องการเน้นให้เห็นระบบพฤติกรรมร่วมของส่วนต่าง ๆ (Coordinating behavior of various parts) ที่ประกอบขึ้นเป็นหนึ่ง” (สมควร กวียะ, 2546) ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ โสภา อ่อนโอภาส ที่ได้กล่าวถึงภาวะวิกฤตไว้ว่า “ภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลล้วนเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อลักษณะการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น ๆ มีผลให้รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันต้องเปลี่ยนแปลงไป และหากบุคคลใดต้องตกอยู่ในภาวะวิกฤตบุคคลนั้น ก็จะมีลักษณะอาการและวิธีการในการเผชิญกับปัญหาและภาวะวิกฤตเหล่านั้นที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหากไม่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและทันการณ์แล้ว อาจส่งผลให้บุคคลนั้นดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นผิดพลาดและไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อีกต่อไป” (โสภา อ่อนโอภาส, 2538) สอดคล้องกับแนวคิดของธรรมบทเกี่ยวกับความรัก ได้ให้ทัศนะแนวคิดไว้ว่า “ความรักนั้น ย่อมเกิดด้วยเหตุ 2 ประการ อย่างนี้คือ ด้วยความอยู่ร่วมกันในกาลก่อน 1 ด้วยการเกื้อกูลกันในปัจจุบัน 1 เหมือนอุบล (อาศัยเปลือกตมและน้ำ) เกิดในน้ำฉะนั้น” (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2561) และยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความรักจักรวาลของ สมควร กวียะ ที่ได้กล่าวไว้ว่า “ความรักที่แท้จะต้องมีต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ ต่อพืชหรือสิ่งของแสดงให้เห็นว่าความรักคือการมองเห็นคุณค่าของจิตใจ จากองค์ความรู้ของทุกศาสตร์ ก็ได้ทำให้เราพอมองเห็นแล้วว่า ความรักมีคุณค่าสูงสุดส่งและหลากหลายต่อชีวิตและสังคมมนุษย์” (สมควร กวียะ, 2547)

2. การสร้างสื่อและเครือข่ายการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสื่อนั้น แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามสื่อที่ผู้นำศาสนาใช้สื่อสารเชิงสันติเพื่อสร้างสังคมสันติสุข คือ 1) สื่อที่เป็นภาษาพูด (เสียง) 2) สื่อที่เป็นภาษาเขียน (ตัวอักษร) 3) สื่อที่ไม่ใช่ภาษาพูดและภาษาเขียน (ภาษาท่าทาง, ภาษาใบ้, ภาษาภาพ) ดังนั้น การสร้างสื่อของผู้นำศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อสร้างสังคมสันติสุข มีกระบวนการวิธีการสร้างสื่อทั้ง 3 ประเภท ดังนี้ 1) ตั้งเป้าประสงค์ว่าจะใช้สื่อกับใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ จำนวนเท่าไร งานอะไร 2) พิจารณาเลือกพื้นที่เนื้อหาตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ 3) พิจารณาสื่อที่เหมาะสมตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ 4) ทดลองใช้ (Try out) เก็บรวบรวมข้อมูลข้อดีข้อเสีย/สิ่งที่ควรปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุน 5) สรุปประเมินผลกระทบกระบวนการสร้างสื่อ

การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาใช้สื่อสารเชิงสันติเพื่อสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำแนกตามศาสนา ได้ 3 แบบ ดังนี้ 1) การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาพุทธระดับเล็กสุด คือ วัดมีเจ้าอาวาสเป็นประธาน มีเครือข่ายประกอบด้วยพุทธบริษัท ในชุมชนละแวกหมู่บ้านพื้นที่รับผิดชอบ ระดับสูงขึ้นไป คือ ตำบลมีเจ้าคณะตำบลเป็นประธาน มี

เครือข่ายประกอบด้วยหลายวัดในตำบลที่รับผิดชอบ ระดับสูงขึ้นไป คือ อำเภอมียะเจ้าคณะ อำเภอยะปริงเป็นประธาน มีเครือข่ายประกอบด้วยหลายตำบลในอำเภอยะปริงที่รับผิดชอบ ระดับสูงขึ้นไป คือ จังหวัดมียะเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธาน มีเครือข่ายประกอบด้วยหลายอำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่รับผิดชอบ 2) การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาคริสต์ ระดับเล็กสุด คือ โบสถ์คริสต์ เจ้าอาวาส (บาทหลวงหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) มีเครือข่ายประกอบด้วยคริสตศาสนิกชนในชุมชนละแวกหมู่บ้านพื้นที่รับผิดชอบ แต่ละโบสถ์ขึ้นตรงกับคริสตจักรในสุราษฎร์ธานี หรือเขตมิสซังสุราษฎร์ธานี เขตมิสซังสุราษฎร์ธานีเป็นมุขมณฑลโรมันคาทอลิกในประเทศไทย โดยแยกออกมาจากเขตมิสซังราชบุรี เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1969 ครอบคลุมพื้นที่เขตปกครอง 15 จังหวัดในภาคใต้ มุขนายกมิสซังโรมันคาทอลิกสุราษฎร์ธานีองค์ปัจจุบัน คือ มุขนายกโยเซฟ ประธาน ศรีดารุณศีล สำนักมิสซังคาทอลิกสุราษฎร์ธานี ส่วนอาสนวิหารประจำเขตมิสซัง คือ อาสนวิหารราฟาแอล โรงเรียนเทพมิตรศึกษา 3) การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาอิสลาม ระดับเล็กสุด คือ มัสยิด เจ้าอาวาส (อิหม่ามหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) มีเครือข่ายประกอบด้วยอิสลามิกชนในชุมชนละแวกหมู่บ้านพื้นที่รับผิดชอบ แต่ละมัสยิดขึ้นตรงกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีนายสมนึก เหมประพันธ์ เป็นประธานคณะกรรมการ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี

องค์กรเครือข่ายของผู้นำศาสนาทั้ง 3 มีศูนย์รวมกันอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีผ่าน 2 หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี การร่วมมือกันทั้ง 3 ศาสนามีสานสัมพันธ์ทางศาสนาเป็นตัวเชื่อมประสานสัมพันธ์ มีการจัดงานเสวนาทางศาสนากันบ่อยครั้งเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กันระหว่างศาสนา ตามแนวพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชการที่ 9 ว่า “รู้จักสามัคคี” และ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” สร้างความปรองดองสมานฉันท์ระหว่างศาสนากันไปในตัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้นำศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความร่วมมือกันอย่างดีทั้งในระดับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและระดับล่าง ประการที่หนึ่ง สังเกตได้จากสถานศึกษามีนักศึกษาเข้าเรียนร่วมกันฉันพี่น้องช่วยเหลือเกื้อกูลในการทำกิจกรรมกันทุกอย่าง รับทราบข้อจำกัดของกันและกันและยอมรับความแตกต่างของแต่ละศาสนา เข้าอกเข้าใจกันเป็นอย่างดี ประการที่สอง สังเกตได้จากร้านตลาดในชุมชน หมู่บ้าน หรือในเมือง ตลอดถึงร้านเปิดท้ายขายของประชาชนไม่เคยแบ่งแยกเรื่องศาสนาพอใจอะไรก็ซื้อทานทั้งนั้น ไม่ได้สนใจว่าเป็นของศาสนาใดเมื่อตรงกับความต้องการของตน ซื้อมาบริโภคใช้สอยได้ทั้งนั้น แลกเปลี่ยนซื้อขายกันอย่างอิสระเบีย ส่องให้เห็นถึงความกลมเกลียวสมัครสมานสามัคคีของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อันเป็นผลมาจากผู้นำศาสนาสร้างสื่อที่ดีเหมาะสมถูกต้องดีงามตามหลักศาสนายึดมั่นในหลักคำสอนและยังบูรณาการเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้สังคมเกิดสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่ไปตามกระแสแห่งสังคมชายแดนสามจังหวัดภาคใต้ เพราะความมั่นคงหนักแน่นของผู้นำ

ศาสนาที่เข้าใจเข้าถึงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของ ดร.จอห์น นพดล วตินสุนทร กล่าวถึง “เทคนิคการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต” ได้ให้ทัศนะแนวคิดไว้ว่า “การประชาสัมพันธ์จะต้องมีการพัฒนาเทคนิคการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีให้เกิดขึ้นมากที่สุด” (จอห์น นพดล วตินสุนทร (ดร.), 2561) สอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารประยุกต์ของ สมควร กวียะ ที่กล่าวว่า “ความเป็นหนึ่งเดียวในทุกระบบไม่ว่าจะเป็นระบบสาร ระบบชีวิต ระบบจิต หรือระบบสังคม คือ ปัจจัยสูงสุดของความสัมฤทธิ์ของทุกสิ่งทุกอย่าง หากจะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ประการ คือ (1) ความแตกต่างของทุกส่วนที่ประกอบกันขึ้นเป็นระบบ (2) องค์รวมของความเป็นหนึ่งเดียว (3) องค์ประกอบพื้นฐานประการที่สามของความเป็นหนึ่งเดียว (4) องค์รวมของความเป็นหนึ่งเดียว (5) องค์ประกอบพื้นฐานที่ทำให้คือจิตมนุษย์” (สมควร กวียะ, 2546) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ สมพงษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารเพื่อสันติภาพในสื่อออนไลน์ตามแนวทางพุทธสันติวิธี : กรณีศึกษาเว็บไซต์หนังสือพิมพ์คมชัดลึก” ผลการวิจัยพบว่า “หลักการสื่อสารเพื่อสันติภาพตามแนวทางพุทธสันติวิธีคือหลักการใช้ “วาจาสุภาษิต” มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ เหมาะกาล จริง ไพเราะ ประสาน ประโยชน์ และประกอบด้วยเมตตา” (สำราญ สมพงษ์, 2559) สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กล่าวว่า “การสร้างสื่อและเครือข่ายการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาในจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น ต้องคำนึงถึงเป้าประสงค์ แม้ว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีอยู่ไม่ไกลและก็ไม่ไกลนักกับสามจังหวัดชายแดนใต้ แต่ก็มีผลกระทบบ้างถึงไม่มากก็ต้องควรระมัดระวังในการสื่อสารเผยแผ่ศาสนาของบรรดาผู้นำศาสนา รักษาความปกติสุขไว้ไม่ให้เกิดปัญหาในภาวะวิกฤตของเพื่อนบ้านจังหวัดใกล้เคียง สร้างความสมานฉันท์ปรองดองระหว่างศาสนาทำความเข้าใจ ทำความคุ้นเคย แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของแต่ละศาสนาเรียนรู้ซึ่งกันและกันให้อันที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ถอนที่ถ้อยอาศัยทะนุถนอมน้ำใจกัน รักใคร่กันเสมือนญาติพี่น้องกันแต่ต่างกันที่ศาสนาเท่านั้น ส่วนเครือข่ายการสื่อสารแต่ละศาสนาก็มีสายงานเป็นของตนเองเด่นชัด มีจุดร่วมกันที่จังหวัดโดยมี 2 สำนักงานรองรับประสานความร่วมมือกัน โดยผ่านกองศาสนาสัมพันธ์เป็นตัวประสาน และบางครั้งจัดสัมมนาวิชาการผ่านรายวิชา “ศาสนาสวนทางศาสนา” ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพิ่มมากขึ้น” (พระครูปริยัตยาภิรม (สมบุรณ์ สมบุญโณ), 2561)

3. วิเคราะห์การสื่อสารของผู้นำกับการสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำศาสนายึดมั่นในหลักสันติวิธีซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งหลักมนุษยธรรม ได้แก่ 1) การสร้างสังคมสันติสุขด้านชีวิต 2) ด้านทรัพย์สิน 3) ด้านครอบครัว 4) ด้านสังคม 5) ด้านสุขภาพ ผู้นำศาสนาทั้งสามใช้กระบวนการวิธีการสื่อสาร 3 รูปแบบ คือ ด้วยภาษาพูด (เสียง) ด้วยภาษาเขียน (ตัวอักษร, หนังสือ) ด้วยอวัจนภาษา (ท่าทาง, ภาพ, คลิป, สติกเกอร์)

ผู้นำแต่ละศาสนาได้สื่อสารเผยแพร่ในวันหยุดทางศาสนา เช่น ศาสนาพุทธก็วันพระ ศาสนาคริสต์ก็วันอาทิตย์ และศาสนาอิสลามก็วันศุกร์ นอกจากนี้ก็จะสื่อสารเผยแพร่ในวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลสำคัญของตน ๆ เพื่อเป้าประสงค์ให้ในการสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้นำศาสนามีการสื่อสารเผยแพร่ในสถานการณ์เดียวกัน ซึ่งไม่ห่างไกลจากสามจังหวัดชายแดนใต้เท่าไร สภาพแวดล้อมพื้นที่ทางกายภาพเดียวกัน สภาพแวดล้อมทางการปกครององค์กรร่วมกัน ประเพณีวัฒนธรรมแตกต่างกันไปบ้างตามศาสนาของตน ฉะนั้น ผู้นำศาสนาทั้งสามของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประการแรก ได้ทำการสื่อสารเผยแพร่หลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐานในการสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คล้ายคลึงกันด้วยการพูดเทศน์อบรมสั่งสอนในวัดหยุดประจำสัปดาห์ของแต่ละศาสนา วันสำคัญและเทศกาลทางศาสนาของตน ประการที่สอง ได้ทำการสื่อสารเผยแพร่ด้วยการเขียน อาจเป็นหนังสือราชการ คำสั่ง ประกาศ หนังสือให้ความรู้ หรือตำรา เป็นต้น ด้วยการใช้อักษรเป็นสื่อในการสื่อสาร ประการที่สาม ได้ทำการสื่อสารเผยแพร่ด้วยภาษาท่าทาง ภาษาใบ้ อวัจนภาษา รวมไปถึงสติ๊กเกอร์ เพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สอดคล้องกับแนวคิดของ ดร.จอห์น นพดล วคินสุนทร เรื่อง “เทคนิคการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต” ที่ได้ให้แนวคิดไว้ว่า “การเตรียมการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต สามารถสร้างความแตกต่างให้เกิดกับสื่อประเภทต่าง ๆ ได้ ทั้งความรู้สึกในด้านบวก และ ลบ ในการนำเสนอข่าวสาร ต่อสาธารณะชน 1) การตัดสินใจ 2) การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ล่วงหน้า 3) การประสานเครือข่ายในการติดต่อสื่อสาร 4) การติดตามการเสนอข่าวของสื่อต่อองค์กรหลังเกิดเหตุการณ์แล้ว 5) การใช้กลยุทธ์การสื่อสารในภาวะวิกฤตกับสื่อมวลชน 6) ต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้จะทำหน้าที่ในการให้ข่าวและวิธีการให้ข่าว 7) เทคนิควิธีการชี้แจงข้อมูลจากข่าวสารหลัก 8) บทสรุปที่สำคัญของการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤตนั้น” (จอห์น นพดล วคินสุนทร (ดร.), 2561) สอดคล้องกับทฤษฎีหลักการสำคัญของทฤษฎีความเป็นหนึ่งเดียวของ รัน อีร์ญญู ที่กล่าวว่า “สถาบันศาสนาซึ่งมักจะถูกผลักดันมิให้เกี่ยวข้องกับศาสตร์ กลับมีแนวโน้มที่พยายามพิสูจน์ว่า ความเชื่อในศาสนานั้นก็สอดคล้องกับหลักวิทยาศาสตร์ อันที่จริง ศาสตร์ทุกศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือเทววิทยา ก็คือศาสตร์เดียวกัน คือ การแสวงหาละเอียดที่เชื่อว่าถูกต้องที่สุดและเมื่อเชื่อว่าพบแล้วก็นำมาชักจูงโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นเชื่อตามลัทธิจะนั้น” (รัน อีร์ญญู, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “เทคโนโลยีสารสนเทศและนิเทศศาสตร์เพื่อสันติสุขของชาติ” ผลการวิจัยพบว่า “กลุ่มผู้นำศาสนามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ส่งสารมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ได้รับความเชื่อถือสูงในสังคมและต้องสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ อยู่ตลอดเวลา จึงเป็นเสมือนจุดไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และยังเป็นแหล่งตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ” (อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ, 2561)

สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กล่าวว่า “5 ประการ ได้แก่ การสื่อสารเชิงสันติ ด้านชีวิต ด้านทรัพย์สิน ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านสุขภาพสติปัญญา ด้วยกระบวนการ 3 ประการ คือ ด้วยการพูดใช้วาจาสุภาพจิต ด้วยการเขียนผ่านตัวอักษร และด้วยภาษาท่าทาง ภาษาใบ้ ภาษาภาพ หรือสติกเกอร์ เป็นต้น” (พระครูปริยัตยาภิรม (สมบุรณ์ สมบูรณ์), 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขของประชาชน พื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสื่อสารเชิงสันติตั้งอยู่บนหลักมนุษยธรรมขั้นพื้นฐาน 5 ประการ คือ 1) กระบวนการสื่อสารเชิงสันติเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต 2) ในทรัพย์สิน 3) ในครอบครัว 4) ในสังคม 5) ในสุขภาพสติปัญญา นี่เป็นหัวใจของกระบวนการสื่อสารเชิงสันติ โดยใช้กระบวนการสื่อสารเผยแพร่ 3 ทาง คือ 1) ด้วยการพูด คือ การใช้เสียง 2) ด้วยการเขียน คือ ตัวอักษร 3) ด้วยอวัจนภาษา คือ ภาษากาย ภาษาท่าทาง เป็นต้น การสร้างสื่อและเครือข่ายการสื่อสารเชิงสันติ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสื่อแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) สื่อที่เป็นภาษาพูด (เสียง) 2) สื่อที่เป็นภาษาเขียน (ตัวอักษร) 3) สื่อที่ไม่ใช่ภาษาพูดและภาษาเขียน (ภาษาท่าทาง) ดังนั้น การสร้างสื่อของผู้นำศาสนา มีกระบวนการวิธีการสร้างสื่อทั้ง 3 ประเภท ดังนี้ 1) ตั้งเป้าประสงค์ว่าจะใช้สื่อกับใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ จำนวนเท่าไร งานอะไร 2) พิจารณาเลือกพื้นที่เนื้อหาตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ 3) พิจารณาสื่อที่เหมาะสมตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ 4) ทดลองใช้ (Try out) เก็บรวบรวมข้อมูลข้อดีข้อเสีย/สิ่งที่ควรปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุน 5) สรุปประเมินผลกระบวนการวิธีการสร้างสื่อ การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาจำแนกตามศาสนา ได้ 3 แบบ ดังนี้ 1) การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาพุทธ ระดับเล็กสุด คือ วัดมีเจ้าอาวาสเป็นประธาน มีเครือข่ายประกอบด้วยพุทธบริษัท ในชุมชนละแวกหมู่บ้านพื้นที่รับผิดชอบ ระดับสูงขึ้นไป คือ ตำบลมีเจ้าคณะตำบลเป็นประธาน ระดับสูงขึ้นไป คือ อำเภอมีเจ้าคณะอำเภอเป็นประธาน ระดับสูงขึ้นไป คือ จังหวัดมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธาน 2) การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาคริสต์ ระดับเล็กสุด คือ โบสถ์คริสต์ เจ้าอาวาส (บาทหลวงหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) มีเครือข่ายประกอบด้วยคริสตศาสนิกชนในชุมชนละแวกหมู่บ้านพื้นที่รับผิดชอบ แต่ละโบสถ์ขึ้นตรงกับคริสตจักรในสุราษฎร์ธานี หรือเขตมิสซังสุราษฎร์ธานี 3) การสร้างเครือข่ายของผู้นำศาสนาอิสลาม ระดับเล็กสุด คือ มัสยิด เจ้าอาวาส (อิหม่ามหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) มีเครือข่ายประกอบด้วยอิสลามิกชนในชุมชนละแวกหมู่บ้านพื้นที่รับผิดชอบ แต่ละมัสยิดขึ้นตรงกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีนายสมนึก เหมประพันธ์ เป็นประธานคณะกรรมการ องค์การเครือข่ายของผู้นำศาสนาทั้ง 3 มีศูนย์รวมกันอยู่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีผ่าน 2 หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี การร่วมมือ

กันทั้ง 3 ศาสนามีสานสัมพันธ์ทางศาสนาเป็นตัวเชื่อมประสานสัมพันธ์ มีการจัดงานทางศาสนาเกี่ยวเนื่องกันบ่อยครั้งเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กันระหว่างศาสนา ตามแนวพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชการที่ 9 ว่า “รู้จักสามัคคี” และ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” เป็นการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ระหว่างศาสนา การสื่อสารของผู้นำกับการสร้างสังคมสันติสุข ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำศาสนาทั้งสามยึดมั่นในหลักสันติวิธีซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งหลักมนุษยธรรม ได้แก่ 1) การสร้างสังคมสันติสุขด้านชีวิต 2) ด้านทรัพย์สิน 3) ด้านครอบครัว 4) ด้านสังคม และ 5) ด้านสุขภาพสติปัญญา ผู้นำศาสนาทั้งสามใช้กระบวนการวิธีการสื่อสาร 3 รูปแบบ คือ ด้วยภาษาพูด (เสียง) ด้วยภาษาเขียน (ตัวอักษร, หนังสือ) ด้วยอวัจนภาษา (ท่าทาง, ภาพ, คลิป, สติกเกอร์) ผู้นำแต่ละศาสนาได้สื่อสารเผยแผ่ในวันหยุดทางศาสนา เช่น ศาสนาพุทธก็วันพระ ศาสนาคริสต์ก็วันอาทิตย์ และศาสนาอิสลามก็วันศุกร์ นอกจากนี้ก็จะสื่อสารเผยแผ่ในวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลสำคัญของตน ๆ เพื่อเป้าประสงค์ให้ในการสร้างสังคมสันติสุข **เชิงนโยบาย** ได้แก่ แต่ละศาสนาควรไปดำเนินนโยบาย ดังต่อไปนี้ 1) ผู้นำศาสนาควรได้จัดกระบวนการสื่อสารเผยแผ่เชิงสันติเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขของประชาชนพื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนประเทศไทยในยุค 4.0 ด้วยการจัดทำโครงการ 1.1) “โครงการสื่อสารเผยแผ่เชิงสันติด้วยกลุ่มไลน์” 1.2) “โครงการสื่อสารเผยแผ่เชิงสันติด้วยกลุ่มเฟส” 1.3) “โครงการประชุมสัมมนาผ่านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์” 2) ผู้นำศาสนาควรได้มีโอกาสติดต่อปฏิสัมพันธ์กันให้มากกว่านี้ โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ประสาน มีสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เป็นต้น ร่วมกันจัดศาสนาสัมพันธ์ โดยจัดเป็นโครงการ 2.1) “โครงการสานเสวนาทางศาสนา” 2.2) “โครงการศาสนาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน” 2.3) “โครงการแลกเปลี่ยนศาสนิกในการอยู่ร่วมกันศึกษาความแตกต่างกัน”

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ 2) ศึกษาการเผยแผ่คริสต์ศาสนาของบาทหลวง และ 3) ศึกษาการเผยแผ่อิสลามศาสนาของอิหม่ามในจังหวัดสุราษฎร์ธานีในยุค 4.0

เอกสารอ้างอิง

- จอห์น นพดล วศินสุนทร (ดร.). (2561). เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2561 จาก เทคนิคการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต: http://johnnopadon.blogspot.com/2015/10/blog-post_18.html
- บาทหลวง ดร.สมพงษ์ ฉัตรยรรยง. (9 ตุลาคม 2562). กระบวนการสื่อสารเชิงสันติของผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุขของประชาชนพื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (โสภณ บัวจันทร์, ผู้สัมภาษณ์)

- บ้านจอมยุทธ. (2561). เรียกใช้เมื่อ 14 เมษายน 2561 จาก ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่: https://www.baanjommyut.com/library_2/extension-3/social_change/03.html
- พระครูปริยัตยาภิรม (สมบูรณ์ สมบุญโณ). (9 พฤศจิกายน 2561). การสื่อสารเผยแผ่หลักคำสอนของผู้นำศาสนาสรุปลงได้ในหลักมนุษยธรรม. (โสภณ บัวจันทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- รัน ธีรบุญ. (2561). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2561 จาก จิตเป็นหนึ่งความคิดเป็นอิสระ : ONENESS: <http://www.runwisdom.com/2015/12/oneness.html>
- วิลาวัณย์ สุทธิรักษ์ และคณะ. (2560). วิเคราะห์แนวทางการสื่อสารเพื่อสันติภาพขององค์กรละมะที่ 14 ตามหลักพุทธสันติวิธี. ใน *ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมควร กวียะ. (2546). *ทฤษฎีการสื่อสารประยุกต์, (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.
- สมควร กวียะ. (2547). *พลังแห่งเวลา : หลุมดำแห่งความรัก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โกสินทร์.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2561). *ธัมมปทฎฐกถา (ทุติโย ภาค)*. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำราญ สมพงษ์. (2559). ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารเพื่อสันติภาพในสื่อออนไลน์ตามแนวทางพุทธสันติวิธี : กรณีศึกษาเว็บไซต์หนังสือพิมพ์คมชัดลึก. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โสภา อ่อนโอภาส. (2538). กรณีการศึกษารูปแบบการช่วยเหลือผู้ป่วยที่สูญเสียอวัยวะบางส่วนจากอุบัติเหตุในภาวะวิกฤต : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลราชวิถี. ใน *วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ. (2561). เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2561 จาก เทคโนโลยีสารสนเทศและนิเทศศาสตร์ เพื่อสันติสุขของชาติ: http://soreda.oas.psu.ac.th/show_detail.php?research_id=388.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน ทางวารสารมีกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300-350 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา

จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงเอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่นมนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบุลย์ในโกศทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย อาภาโร, 2560)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตยอาภาโรและเขมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค(,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุคราภรณ์ แต่งตั้งลำและคณะ, 2560)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุหิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สุจโน. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. *ทฤษฎี และวิวิธยาของการวิจัยวัฒนธรรม*. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลข หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธิดา ภูมิ. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาภาพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ*, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เพือกสกันต์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน
ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทาง
โหราศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ

15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป
ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้
เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก [http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-
ประกาศ/](http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/)

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/ (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57
ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและ
ขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงาน
การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า
1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก
2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

จิตวิวัฒน์ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลอรียสัจ 4 ของพระอรียบุคคล. ใน
ดุขฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทศาสนา. มหาจุฬาลงกรณ-ราช
วิทยาลัย.

พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (2555). *การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษา
อาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก [http://www.mcu.
ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274](http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57
ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Boo Elizabeth. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World
Wildlife Fund. Washington, D.C.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of
Allergy*, 6 (5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของ
วารสารมหาวิทยาลัยนครพนมได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่ง
เข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail : tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์
เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วย
ภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF
หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและ
เอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของ
รูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของ
ผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดย
การพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับแจ้งข่าวสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt) ระบุประเภทของวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
..... ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด)
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

..... (16 pt)
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ.....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt)

2..... (16 pt)

3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt).....ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16.pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้อง กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สักระยะที่ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

.....(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความพร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ กรณีที่ขอบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16.pt).....

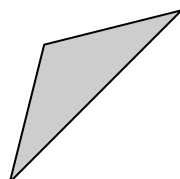
.....

.....

.....

.....

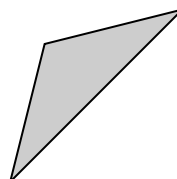
Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

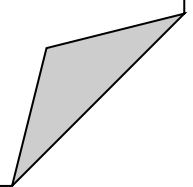

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

118 p7

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....